

การใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอเมือง จังหวัดยะลา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 1

พิชากรณ์ นาคเนียม

การค้นคว้าอิสระนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา

พ.ศ. 2556

การใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอเมือง จังหวัดยะลา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 1

พิชากรณ์ นาคเนียม

การค้นคว้าอิสระนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา

พ.ศ. 2556

**Good Governance Application of School Administrator in Muang District, Yala
Primary Educational Service Area Office 1**

PICHAKORN NAKNIUM

An Independent Study Submitted in Partial Fulfillment of

The Requirement for the Master of Art

Field in Social Science for Development

Graduate School

Yala Rajabhat University

2013

ชื่อเรื่องการค้นคว้าอิสระ

การใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอเมือง จังหวัดยะลา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 1

ชื่อเรื่องการค้นคว้าอิสระ

Good Governance Application of School Administrator in Muang District, Yala Primary Educational Service Area Office 1

ชื่อผู้ทำการค้นคว้าอิสระ

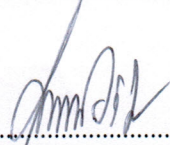
พิชากรณ์ นาคเนียม

สาขาวิชา

สังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา

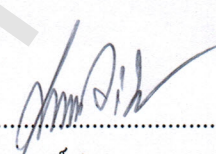
อาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระหลัก

คณะกรรมการสอบการค้นคว้าอิสระ

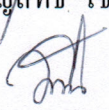

.....
(ดร.บุญสิทธิ์ ไชยชนะ)

.....ประธาน
(ดร.ต่ายุดิน นุชมาน)

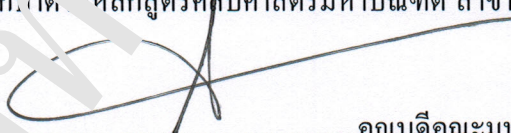
อาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระร่วม

.....กรรมการ
(ดร.บุญสิทธิ์ ไชยชนะ)

.....
(ดร.จรรณี แก้วเอียน)

.....กรรมการ
(ดร.จรรณี แก้วเอียน)

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา อนุมัติให้นับการค้นคว้าอิสระฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาระดับหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา

.....คณบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมบัติ โยธาทิพย์)

วันที่ 02 เม.ย. 2556 พ.ศ.

“ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา”

บทคัดย่อ

ชื่อเรื่องการค้นคว้าอิสระ การใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอเมือง จังหวัดยะลา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 1

ชื่อผู้ทำการค้นคว้าอิสระ พิชากรณ์ นาคเนียม

ชื่อปริญญา ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชา สังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา

ปีการศึกษา 2555

คณะกรรมการที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ

1. ดร.บุญสิทธิ์ ไชยชนะ	ประธานกรรมการ
2. ดร.จรูญี แก้วเอี่ยม	กรรมการ

การค้นคว้าอิสระนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษาระดับการใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอเมือง จังหวัดยะลา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 1 (2) เพื่อเปรียบเทียบการใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอเมือง จังหวัดยะลา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 1 จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่ง และขนาดโรงเรียน และ (3) เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะในการใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอเมือง จังหวัดยะลา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 1 กลุ่มตัวอย่างคือ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน กรรมการสถานศึกษาจากสถานศึกษาในอำเภอเมือง จังหวัดยะลา จำนวน 210 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามมี 3 ตอน คือ ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา ในอำเภอเมือง จังหวัดยะลา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 1 ตอนที่ 3 เป็นปัญหาและข้อเสนอแนะในการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอเมือง จังหวัดยะลา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 1 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป สถิติที่ใช้คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที (t-test) การทดสอบค่าเอฟ (F-test) หากพบความแตกต่างทำการเปรียบเทียบพหุคูณด้วยวิธีการของเชฟเฟ (Scheffe's Test)

ผลการค้นคว้าอิสระพบว่า

1. ระดับการใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอเมือง จังหวัดยะลา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยหลักนิติธรรมมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือหลักความโปร่งใส ส่วนหลักการมีส่วนร่วมที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

2. การเปรียบเทียบการใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอเมือง จังหวัดยะลา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 1 จำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งและขนาดของโรงเรียนพบว่า บุคลากรทางการศึกษาที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งและปฏิบัติงานอยู่ในขนาดโรงเรียนที่แตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อการใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอเมือง จังหวัดยะลา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 1 ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ปัญหาในการใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอเมือง จังหวัดยะลา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 1 คือ ผู้บริหารขาดการอ้างอิงข้อกฎหมายหรือระเบียบที่เกี่ยวข้องในการออกคำสั่งของโรงเรียน บุคลากรขาดขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน ผู้บริหารปฏิบัติกับบุคลากรไม่เท่าเทียมกัน ขาดการประชุมเพื่อดำเนินการแก้ไขปรับปรุงข้อบกพร่องในการทำงาน ร่วมกันอย่างจริงจัง บุคลากรขาดความรู้และความใส่ใจที่จะนำวัสดุเหลือใช้หรือที่ใช้แล้วกลับมาใช้ซ้ำหรือคัดแปลง บุคลากรปฏิบัติงานไม่เต็มความสามารถ ข้อเสนอแนะในการใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอเมือง จังหวัดยะลา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 1 คือ ผู้บริหารควรบริหารงานบนพื้นฐานของหลักธรรมาภิบาลให้ครอบคลุมทั้ง 6 ด้าน เพื่อสร้างกลไกสำคัญที่จะทำให้การดำเนินงานของสถานศึกษา ทั้ง 4 ด้านมีประสิทธิภาพ ภายใต้อิทธิพลและรูปแบบการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน การบริหารด้วยความเอาใจใส่ ส่งเสริมให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน การตัดสินใจและการตรวจสอบ

Abstract

Independent study Title	Good Governance Application of School Administrator in Muang District, Yala Primary Education Service Area Office 1
Researcher	Pichakorn Naknium
Degree Sought	Master of Art
Major	Social Science for Development
Academic Year	2012
Independent Study Advisors	
1. Dr. Boonsit Chaichana	Chairperson
2. Dr. Jarunee Kao-ian	Committee

The objectives of this study were to investigate the school administration in accordance with good governance of the basic educational institutions under the jurisdiction of Yala Primary Education Service Area Office 1 and to compare the administrative style of school administration in accordance with good governance on the basis of the educational person's sex, age, education level, position and school size. And study the administrative problems and administrative suggestions. A total of 210 subjects, including Administrator, teachers and school committees who worked under the jurisdiction of Yala Primary Education Service Area Office 1. The Research instrument was a three parts questionnaire, such as part 1 was general data, part 2 was question school administration in accordance with good governance of the basic educational institutions questions and part 3 was administrative problems and administrative suggestions. The statistics used for data analysis included frequency, percentage, arithmetic mean, standard deviation, t-test and F-test.

The research finding were as follows :

1. The opinions of the Administrator, teacher and school committees the overall school administration in accordance with good governance of the basic educational institutions under the jurisdiction of the Yala Primary Education Service Area Office 1 were rated at a high level of performance.

2. The comparing result of school administration in accordance with good governance on the basis of the educational person's sex, age, education level, position and school size were not found at .05 level statistical significance.

3. Administrative problems and administrative suggestions of school administration in accordance with good governance of the basic educational institutions under the jurisdiction of Yala Primary Education Service Area Office 1 such as the administrator not refer the law to make the school' rules, the teachers not have willpower, inequality of administrator operation, the administrator must manage in accordance with good governance of the basic educational institutions.

กิตติกรรมประกาศ

การค้นคว้าอิสระฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความอนุเคราะห์อย่างยิ่งจาก ดร.บุญสิทธิ์ ไชยชนะ ประธานกรรมการที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ ดร.จรูญ เก้าเอี้ยน กรรมการที่ปรึกษาค้นคว้าอิสระร่วมที่กรุณาให้คำปรึกษาแนะนำ ให้กำลังใจ ตลอดจนให้ความช่วยเหลือในการแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ในการศึกษาค้นคว้าอิสระเพื่อให้การค้นคว้าอิสระมีความสมบูรณ์มากที่สุด

ขอบคุณผู้เชี่ยวชาญทุกท่านที่ได้กรุณาช่วยตรวจสอบความเที่ยงตรง และช่วยเหลือในการแก้ไขปรับปรุงเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ขอขอบคุณผู้บริหารสถานศึกษา ครูและบุคลากรทางการศึกษา กรรมการสถานศึกษา ที่ให้ความอนุเคราะห์ในการทดลองเครื่องมือและเก็บรวบรวมข้อมูลในการค้นคว้าอิสระ

ขอขอบคุณอาจารย์ผู้สอนทุกท่านที่ได้ประสิทธิประสาทวิชาและสร้างองค์ความรู้ในการจัดทำ การค้นคว้าอิสระ ตลอดจนถึงเพื่อนนักศึกษาหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิตรุ่นที่ 6 ที่ช่วยเป็นแรงกระตุ้นในการผลักดันให้การค้นคว้าอิสระในครั้งนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

พิชากรณ์ นาคเนียม

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ฉ
กิตติกรรมประกาศ.....	ช
สารบัญ.....	ฅ
สารบัญตาราง.....	ฉ
บทที่ 1 บทนำ	
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการค้นคว้าอิสระ.....	3
ความสำคัญของการค้นคว้าอิสระ.....	3
ขอบเขตของการค้นคว้าอิสระ.....	4
1. ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	4
2. ขอบเขตด้านเนื้อหา.....	4
3. ขอบเขตด้านตัวแปร.....	5
3.1 ตัวแปรต้น.....	5
3.2 ตัวแปรตาม.....	5
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	5
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	
แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง.....	8
1. หลักธรรมาภิบาล.....	8
2. หลักและแนวคิดเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษา.....	22
3. แนวคิดเกี่ยวกับการใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา.....	53

ญ
สารบัญ (ต่อ)

บทที่ 2	(ต่อ)	
	งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	59
	กรอบแนวคิดการค้นคว้าอิสระ.....	63
	สมมติฐานการค้นคว้าอิสระ.....	64
บทที่ 3	วิธีดำเนินการค้นคว้าอิสระ	
	ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	65
	เครื่องมือที่ใช้ในการค้นคว้าอิสระ.....	65
	1. ลักษณะเครื่องมือ.....	65
	2. วิธีการสร้างเครื่องมือ.....	66
	การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	68
	การวิเคราะห์ข้อมูล.....	68
	1. วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล.....	68
	2. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	69
	แผนปฏิบัติการค้นคว้าอิสระ.....	70
บทที่ 4	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	
	สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	72
	ขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูล.....	72
	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	73
บทที่ 5	สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ	
	สรุปผลการค้นคว้าอิสระ.....	88
	อภิปรายผล.....	91
	ข้อเสนอแนะ.....	97
	1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการค้นคว้าอิสระไปใช้.....	97
	2. ข้อเสนอแนะในการทำการค้นคว้าอิสระครั้งต่อไป.....	98
	บรรณานุกรม.....	99

ฉ
สารบัญ(ต่อ)

	หน้า
ภาคผนวก.....	105
ภาคผนวก ก สถิติที่ใช้ในการค้นคว้าอิสระ.....	106
ภาคผนวก ข ค่า IOC ในการค้นคว้าอิสระ.....	110
ภาคผนวก ค เครื่องมือที่ใช้ในการค้นคว้าอิสระ.....	113
ภาคผนวก ง ค่าความเชื่อมั่น.....	121
ภาคผนวก จ หนังสือขอความอนุเคราะห์การค้นคว้าอิสระ.....	123
ภาคผนวก ฉ รายชื่อหน่วยงานที่ให้ทดลองเครื่องมือ.....	131
ภาคผนวก ช รายชื่อหน่วยงานที่ทำการค้นคว้าอิสระ.....	133
ภาคผนวก ซ รายชื่อผู้เชี่ยวชาญที่ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ.....	136
ประวัติผู้ทำการค้นคว้าอิสระ.....	138

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	แสดงเปรียบเทียบกระบวนการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา.....	26
2	กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	64
3	แผนปฏิบัติการค้นคว้าอิสระ.....	70
4	ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม.....	73
5	ระดับการใช้ธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอเมือง จังหวัดยะลา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 1 โดยภาพรวม.....	75
6	ระดับการใช้ธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอเมือง จังหวัดยะลา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 1 ในด้านหลักนิติ ธรรม.....	75
7	ระดับการใช้ธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอเมือง จังหวัดยะลา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 1 ในด้านหลัก คุณธรรม.....	76
8	ระดับการใช้ธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอเมือง จังหวัดยะลา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 1 ในด้านความ โปร่งใส.....	77
9	ระดับการใช้ธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอเมือง จังหวัดยะลา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 1 ในด้านหลักการมี ส่วนร่วม.....	78
10	ระดับการใช้ธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอเมือง จังหวัดยะลา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 1 ในด้านหลักความ รับผิดชอบ.....	79
11	ระดับการใช้ธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอเมือง จังหวัดยะลา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 1 ในด้านหลักความ คุ้มค่า.....	80

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
12	แสดงผลการเปรียบเทียบการใช้ทรัพยากรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอเมือง จังหวัดยะลา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 1 ตามความเห็นของบุคลากรทางการศึกษาระหว่างเพศชายและเพศหญิง.....	81
13	แสดงผลการเปรียบเทียบการใช้ทรัพยากรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอเมือง จังหวัดยะลา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 1 จำแนกตามอายุ.....	81
14	แสดงผลการเปรียบเทียบการใช้ทรัพยากรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอเมือง จังหวัดยะลา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 1 จำแนกตามระดับการศึกษา.....	82
15	แสดงผลการเปรียบเทียบการใช้ทรัพยากรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอเมือง จังหวัดยะลา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 1 จำแนกตามตำแหน่ง.....	82
16	แสดงผลการเปรียบเทียบการใช้ทรัพยากรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอเมือง จังหวัดยะลา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 1 จำแนกตามขนาดโรงเรียน.....	83
17	ปัญหาเกี่ยวกับการใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอเมือง จังหวัดยะลา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 1.....	83
18	ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอเมือง จังหวัดยะลา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 1	85

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การปฏิรูปการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มีความมุ่งหมายที่จะจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เป็นคนดี มีความสามารถและมีความสุข การดำเนินการให้บรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ จำเป็นที่จะต้องมีการกระจายอำนาจและให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วม “มาตรา 39 กำหนดให้ กระทรวงศึกษาธิการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาทั้งด้านการบริหารงานวิชาการ การบริหารงานงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารงานทั่วไป ไปยังสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาโดยตรง” โดยมุ่งหวังยกระดับการศึกษาของชาติให้ได้มาตรฐาน จัดการศึกษาได้อย่างทั่วถึง มีคุณภาพ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546 : 32) ทำให้สถานศึกษามีความคล่องตัวมีอิสระ และมีความเข้มแข็ง มีการบริหารจัดการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ได้มาตรฐานและสามารถพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

รัฐบาลจึงบัญญัติให้สถานศึกษาเป็นนิติบุคคลตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ใน “มาตรา 35 สถานศึกษาที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานตามมาตรา 34(2) เฉพาะที่เป็นโรงเรียนมีฐานะเป็นนิติบุคคล (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546 : 32) โดยมีจุดมุ่งหมายสำคัญ เพื่อให้การบริหารเป็นไปอย่างคล่องตัว รวดเร็ว สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน ชุมชน ท้องถิ่น และประเทศชาติ โดยผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้ที่มีบทบาทอำนาจหน้าที่โดยตรงในการบริหารจัดการศึกษาให้บรรลุจุดมุ่งหมายอันเป็นการบริหารงานในรูปแบบใหม่ และ ยังสอดคล้องกับหลักการของการบริหารจัดการโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School Based Management : SBM) ซึ่งจะเป็นการสร้างรากฐานและความเข้มแข็งให้กับสถานศึกษาสามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพได้มาตรฐาน และสามารถพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการรวบรวมจัดระบบ และใช้ข้อมูลสารสนเทศที่เป็นปัจจุบันช่วยในการบริหาร และตัดสินใจ วางแผนกำหนดทิศทาง และดำเนินงานตามลำดับความสำคัญของปัญหา และนโยบายการบริหาร รวมทั้งกำกับติดตาม ประเมินผลการดำเนินงาน

ข้อสำคัญอีกประการหนึ่ง การที่ผู้บริหารมีอำนาจบริหารอย่างอิสระ และต้องรับผิดชอบต่อผลการตัดสินใจของตน ผู้บริหารจำเป็นต้องศึกษาและทำความเข้าใจกฎหมาย กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ ที่เกี่ยวข้องให้ชัดเจน เพื่อสร้างความมั่นใจและป้องกันข้อผิดพลาด และการถูกฟ้องร้องอันอาจจะ

เกิดขึ้น นอกจากนี้การบริหารการศึกษาจะต้องเกี่ยวข้องกับบุคคลภายนอกอยู่เสมอ เพื่อให้การบริหารและการตัดสินใจมีความถูกต้อง เกิดประโยชน์สูงสุด จึงควรดำเนินการโดยใช้องค์คณะบุคคลเข้ามามีส่วนร่วมในการพิจารณาตัดสินใจให้มากที่สุดและบริหารงานด้วยความโปร่งใส สุจริต สามารถตรวจสอบได้ โดยเฉพาะด้านการเงินซึ่งเป็นงบประมาณแผ่นดิน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546 : 36 - 65)

อย่างไรก็ตามโดยเจตนารมณ์ของการปฏิรูปการศึกษาครั้งนี้ มุ่งเน้นการกระจายอำนาจ และความรับผิดชอบไปยังสถานศึกษาให้มากที่สุด ทั้งด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไป ให้มีการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในรูปแบบของ คณะกรรมการสถานศึกษา และ เปิดโอกาสให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาร่วมวางแผน และ ร่วมปฏิบัติงาน โดยโรงเรียนสามารถบริหารจัดการตนเองบนฐานข้อมูล และลักษณะพื้นฐานของ โรงเรียนเอง

จากแนวคิดดังกล่าวเพื่อให้สถานศึกษามีความคล่องตัว มีอิสระ มีความเข้มแข็ง ในภาคราชการจึงได้เริ่มดำเนินการสร้าง “ธรรมาภิบาล” ขึ้น โดยได้มีระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. 2546 (สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, 2546 : 1-15) ระเบียบนี้มีผลบังคับใช้กับหน่วยงานของรัฐ ดำเนินการบริหารจัดการ โดยยึดหลัก 6 หลัก ได้แก่ หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักความมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ และความคุ้มค่า เพื่อจะได้ร่วมกันปรับบทบาท ปรับวิธีการทำงาน โดยเฉพาะการบริหารจัดการให้ สอดคล้องกัน ตระหนักว่า ตนมีอำนาจ กล้าใช้อำนาจบนความรับผิดชอบและเป็นธรรม เป็น ที่ยอมรับของสังคม ยึดมั่นในความถูกต้องดีงาม ปฏิบัติหน้าที่เป็นตัวอย่างแก่สังคม สร้างความ ไว้วางใจซึ่งกันและกัน ปรับปรุงกลไกการทำงานให้มีความโปร่งใส มีการเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร เปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมรับรู้ และเสนอความเห็นในการตัดสินใจปัญหาสำคัญ ตระหนักในสิทธิหน้าที่รับผิดชอบต่อสังคม มีการใช้ทรัพยากรที่มีอย่างจำกัดเพื่อให้เกิดประโยชน์ สูงสุดแก่ส่วนรวม โดยธรรมาภิบาลให้มีความประหยัดใช้ของอย่างคุ้มค่า

ในการศึกษาข้อมูลพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเขต 1 (สรุปข้อร้องเรียนสถานศึกษา ประจำปี 2553-2554, สำนักประสาน นโยบายการศึกษา ศาสนา วัฒนธรรมและกีฬา ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้) พบว่า มีผู้บริหารสถานศึกษาได้รับการร้องเรียน กล่าวโทษ และถูกดำเนินการทางวินัยในกรณี ต่างๆ โดยประเด็น มักเกี่ยวข้องกับการไม่บริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล ยกตัวอย่าง เช่น กรณี ไม่บริหารให้เป็นไปตามระเบียบแบบแผนของทางราชการ ปัญหาความไม่โปร่งใสด้านการเงินของ โรงเรียน การใช้เงินผิดประเภท การใช้อำนาจโดยมิชอบ การพิจารณาความดีความชอบโดยไม่ยึด

หลักคุณธรรม กรณีผู้สาว การบริหารแบบเล่นพรรคเล่นพวก รวมถึงการหย่อนประสิทธิภาพในการบริหาร ซึ่งล้วนมีความสัมพันธ์กับการที่ผู้บริหารไม่สามารถบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลทั้งสิ้น ซึ่งผลที่จะตามมาย่อมกระทบโดยตรงกับประสิทธิภาพการบริหารภายในสถานศึกษา ตามภาระหน้าที่ที่ปฏิบัติงานของตัวผู้บริหารเอง และทางอ้อมสู่การร่วมพัฒนาชุมชน และท้องถิ่นที่สถานศึกษาดังอยู่ด้วย

จากความเป็นมาและปัญหาดังกล่าว ประกอบกับผู้วิจัยเป็นปฏิบัติงานด้านการประสานนโยบายส่งเสริม และ สนับสนุนการจัดการศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้ สังกัดสำนักประสานนโยบายการศึกษา ศาสนา วัฒนธรรมและกีฬา ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ มีอำนาจหน้าที่ในการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพและอำนวยความสะดวกแก่ประชาชน โดยการรับเรื่องราวร้องทุกข์ ให้ความช่วยเหลือ และประสานการปฏิบัติกับหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งตรวจสอบและแก้ไขปัญหาพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของเจ้าหน้าที่รัฐ จึงมีความต้องการที่จะศึกษาเรื่อง “การใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 1” เพื่อจะได้เป็นข้อมูลสารสนเทศ อันจะนำไปสู่การวางแผนพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาในระดับต่างๆ ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ของการค้นคว้าอิสระ

1. เพื่อศึกษาระดับการใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอเมือง จังหวัดยะลา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 1
2. เพื่อเปรียบเทียบการใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอเมือง จังหวัดยะลา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 1 จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่ง และขนาดโรงเรียน
3. เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะในการใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอเมือง จังหวัดยะลา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 1

ความสำคัญของการค้นคว้าอิสระ

1. ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถใช้ข้อมูลที่ได้จากการวิจัย เป็นแนวทางการวางแผนปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาการบริหารงานโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา ตามระเบียบของสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. 2546 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษายะลา เขต 1

2. ผู้บริหารสถานศึกษาใช้ข้อมูลที่ค้นพบ เป็นแนวทางในการส่งเสริม สนับสนุนปัจจัยในการบริหารงานโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเขต 1 ให้สอดคล้องกับปัญหาและเหมาะสมสภาพความจำเป็น

3. ผู้บริหารใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล การดำเนินการบริหารงาน โดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเขต 1

ขอบเขตของการค้นคว้าอิสระ

1. ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ในการค้นคว้าอิสระครั้งนี้ประชากรแบ่งเป็น 3 กลุ่ม คือ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน กรรมการสถานศึกษา จากโรงเรียนประถมศึกษาในอำเภอเมือง จังหวัดยะลา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเขต 1 ประจำปีการศึกษา 2554 จำนวน 460 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา คือ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน กรรมการสถานศึกษา จำนวน 210 คน จาก 42 โรงเรียน ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 42 คน ครูผู้สอน จำนวน 126 คน และกรรมการสถานศึกษา จำนวน 42 คน

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การค้นคว้าอิสระครั้งนี้ มุ่งศึกษาเกี่ยวกับการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเขต 1 ตามระเบียบของสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. 2546 ทั้ง 6 ประการ คือ

- 2.1 หลักนิติธรรม
- 2.2 หลักคุณธรรม
- 2.3 หลักความโปร่งใส
- 2.4 หลักความมีส่วนร่วม
- 2.5 หลักความรับผิดชอบ
- 2.6 หลักความคุ้มค่า

3. ขอบเขตด้านตัวแปร ประกอบด้วย

3.1 ตัวแปรต้น ได้แก่

ปัจจัยส่วนบุคคลของบุคลากรทางการศึกษา ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน และกรรมการสถานศึกษา จำแนกตาม

- 1) เพศ
- 2) อายุ
- 3) ระดับการศึกษา
- 4) ตำแหน่ง
- 5) ขนาดของโรงเรียน

3.2 ตัวแปรตาม ได้แก่

การใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอเมือง จังหวัดยะลา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 1 ทั้ง 6 ประการ คือ

- 1) หลักนิติธรรม
- 2) หลักคุณธรรม
- 3) หลักความโปร่งใส
- 4) หลักความมีส่วนร่วม
- 5) หลักความรับผิดชอบ
- 6) หลักความคุ้มค่า

นิยามศัพท์เฉพาะ

การใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานของสถานศึกษา หมายถึง ระดับการดำเนินการ บริหารและการจัดการการศึกษาของผู้บริหารในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษายะลา เขต 1 ตามอำนาจหน้าที่เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของผู้เรียน โดยยึดหลัก 6 ประการ คือ

1. หลักนิติธรรม หมายถึง การออกกฎ ข้อบังคับต่างๆ ให้ทันสมัย และเป็นธรรม เป็นที่ยอมรับของผู้ได้บังคับบัญชา และผู้ได้บังคับบัญชายินยอมพร้อมใจปฏิบัติตาม
2. หลักคุณธรรม หมายถึง หลักการยึดมั่นในความถูกต้อง ดีงาม ใ้บุคลากรในสถานศึกษายึดถือในการปฏิบัติหน้าที่เป็นตัวอย่างแก่นักเรียนและสังคม มีความซื่อสัตย์ จริงใจ ขยัน อดทน มีระเบียบวินัย ประกอบวิชาชีพสุจริต จนเป็นนิสัย

3. หลักความโปร่งใส หมายถึง การสร้างความไว้วางใจซึ่งกันและกันของบุคลากรในสถานศึกษา เปิดเผยข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ในการบริหารจัดการ

4. หลักความมีส่วนร่วม หมายถึง การเปิดโอกาสให้บุคลากรในสถานศึกษามีส่วนร่วมรับรู้เสนอความคิดเห็นในการตัดสินใจปัญหา

5. หลักความรับผิดชอบ หมายถึง หลักการตระหนักในสิทธิหน้าที่ความสำนึกในความรับผิดชอบต่อสถานศึกษาและสังคม

6. หลักความคุ้มค่า หมายถึง หลักการบริหารจัดการและใช้ทรัพยากรที่มีจำกัดเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ส่วนรวม

บุคลากรทางการศึกษา หมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน รวมทั้งผู้สนับสนุนการศึกษาซึ่งเป็นผู้ทำหน้าที่ให้บริการ หรือ ปฏิบัติงานเกี่ยวเนื่องกับการจัดกระบวนการเรียนการสอน การนิเทศ การบริหารการศึกษา และปฏิบัติงานอื่นในหน่วยงานการศึกษา ซึ่งปฏิบัติงานในสถานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 1

ขนาดของโรงเรียน หมายถึง การจำแนกโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 1 ตามเกณฑ์ของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา แบ่งเป็น 3 ขนาด คือ

1. โรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก หมายถึง โรงเรียนที่มีนักเรียนไม่เกิน 120 คน
2. โรงเรียนประถมศึกษาขนาดกลาง หมายถึง โรงเรียนที่มีนักเรียน 121-300 คน
3. โรงเรียนประถมศึกษาขนาดใหญ่ หมายถึง โรงเรียนที่มีนักเรียนมากกว่า 300 คน

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 1 หมายถึง หน่วยงานทางการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ที่ทำหน้าที่รับผิดชอบ ดูแลการจัดการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดยะลา เขต 1 ประกอบด้วย 3 อำเภอ คือ อำเภอเมือง อำเภอกงหรา และอำเภอรามัน

สถานศึกษา หมายถึง สถานศึกษาของรัฐที่จะจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 1

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การค้นคว้าอิสระครั้งนี้ ผู้ค้นคว้าอิสระ มุ่งศึกษาการใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 1 โดยศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เสนอตามลำดับหัวข้อดังนี้

แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

1. หลักธรรมาภิบาล

- 1.1 แนวคิดเกี่ยวกับหลักธรรมาภิบาล
- 1.2 ความหมายของหลักธรรมาภิบาล
- 1.3 รัฐธรรมนูญกับการพัฒนาธรรมาภิบาล
- 1.4 ธรรมาภิบาลกับสังคมไทย
- 1.5 ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารจัดการบ้านเมืองและ

สังคมที่ดี พ.ศ. 2546

2. หลักและแนวคิดเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษา

- 2.1 ความหมายของการบริหาร
- 2.2 ความหมายของการบริหารโรงเรียน
- 2.3 กระบวนการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา
- 2.4 การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน
- 2.5 การบริหารสถานศึกษาที่เป็นนิติบุคคล
- 2.6 บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา
- 2.7 ทักษะทางการบริหารโรงเรียน

3. แนวคิดเกี่ยวกับการใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา

3.1 แนวทางการบริหารโดยใช้หลักธรรมาภิบาลและการใช้หลักธรรมาภิบาลในสถานศึกษา

3.2 คุณลักษณะที่ดีของแนวทางการบริหารโดยใช้หลักธรรมาภิบาล
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

กรอบแนวคิดการค้นคว้าอิสระ

สมมติฐานของการค้นคว้าอิสระ

แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

1. หลักธรรมาภิบาล

1.1 แนวคิดเกี่ยวกับธรรมาภิบาล

คำว่า “ระบบการบริหารกิจการบ้านเมือง และสังคมที่ดี” หรือภาษาอังกฤษ เรียกว่า “Good Governance” เป็นเรื่องที่ทุกสังคม ทุกประเทศ ไม่ว่าจะเป็นประเทศกำลังพัฒนาหรือพัฒนาแล้วให้ความสำคัญ โดยความหมายของ Governance หมายถึง กรอบในการบริหารจัดการขององค์กรต่างๆ เมื่อนำไปใช้ในการบริหารบริษัทจะเรียกว่า Corporate Governance และหากนำไปใช้ในราชการ เรียกว่า Public Governance ซึ่งกรอบการบริหารจัดการนี้ย่อมมีทั้งดีและไม่ดี ที่ดีก็เรียกว่า Good Governance สำหรับที่ไม่ดี เรียกว่า Bad Governance

บวรศักดิ์ อุวรรณโณ (2542 : 93) สำหรับประเทศไทย แนวคิด Good Governance เริ่มมีการนำไปใช้กันอย่างแพร่หลายหลังจากการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 และ หลังจากภาวะวิกฤติทางเศรษฐกิจและสังคม ในปี พ.ศ. 2540 เป็นต้นมา ทั้งนี้ เนื่องมาจากในหนังสือแสดงเจตจำนงจากกองทุนการเงินระหว่างประเทศ (IMF) ที่ระบุให้รัฐบาลไทยให้คำมั่นว่าจะต้องสร้าง Good Governance ให้เกิดขึ้นในการบริหารจัดการภาครัฐ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าวิกฤติเศรษฐกิจที่เกิดขึ้น เป็นผลส่วนหนึ่งที่เกิดจากความไร้ประสิทธิภาพในการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคม Bad Governance ของภาครัฐนั่นเอง

เมื่อแนวความคิดเรื่อง Good Governance เข้ามาแพร่หลายในประเทศไทยจึงได้มีการบัญญัติศัพท์ไทยขึ้นมาหลายคำ เริ่มตั้งแต่ “ประชารัฐ” ที่ อนันต์ สมุทวณิช ใช้ซึ่งปรากฏอยู่ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 หลังจากนั้น อมรา พงษ์พิชญ์ ได้ใช้คำว่า “ธรรมรัฐ” ในบทความทางวิชาการ และต่อมา ชิริยุทธ์ บุญมี ใช้คำนี้ในการณรงค์ประชาสัมพันธ์แนวคิดนี้ต่อสังคมในวงกว้าง ส่วนอนุกรรมการบัญญัติศัพท์ทางการบริหารของสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน ซึ่งมี ดิน ปรัชญพฤทธิ์, พัทธา สายหู, จ่านง ทองประเสริฐ เป็นกรรมการ ได้บัญญัติคำว่า “สุปธศาสนการ” แต่ไม่ค่อยเป็นที่นิยมใช้กันนัก อย่างไรก็ตาม คำว่า “ธรรมรัฐ” ก็มีข้อจำกัด เพราะเป็นคำที่ทำให้นึกถึงเฉพาะการบริหารกิจการในภาครัฐเท่านั้น ทั้งที่รากศัพท์เดิมของคำภาษาอังกฤษมีความหมายกว้าง รวมถึงการบริหารกิจการในภาครัฐ ภาคธุรกิจเอกชน และภาคประชาชน จึงมีการบัญญัติศัพท์ใหม่ที่มูลนิธิสถาบันการวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (TDRI) โดย ม.ร.ว.จตุมงคล โสณกุล เรียกว่า “ธรรมาภิบาล” หลังจากนั้นก็มีคนใช้มากขึ้นในราชการ จึงได้ประกาศเป็นระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี โดยใช้คำว่า “ระบบการบริหารกิจการบ้านเมืองและ

สังคมที่ดี” เพื่อคนทั่วไปเข้าใจความหมายได้ง่ายขึ้น (สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน, 2542)

พิทยา บวรวัฒนา (2541 : 294 - 308) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับธรรมาภิบาลว่า ศตวรรษที่ 21 สังคมได้ตระหนักถึงความสำคัญของบทบาทของรัฐบาลและการบริหารองค์การสาธารณะพร้อมๆ กับ ความสำนึกที่เพิ่มขึ้นในข้อบกพร่องของบทบาทของรัฐ การปฏิรูปการบริหารเป็นสิ่งสำคัญที่ต้องทำในทุกประเทศ ทั้งในโลกตะวันตกและโลกตะวันออก ทำให้เกิดมีระบบที่ดีเพิ่มมากขึ้น

อนุก เหล่าธรรมทัศน์ (วรกุล ตูลารักษ์, 2541 : 205-213) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับธรรมาภิบาล ว่า Good governance คือ การที่รัฐและประชาสังคมช่วยกัน โดยเน้นที่ประชาสังคมไม่ใช่เน้นที่รัฐ และรัฐจริงๆ ต้องมีขนาดเล็กลงและเปลี่ยนบทบาทจากคนทำเองมาสู่การกระตุ้นการหนุนช่วย การให้เงินสนับสนุน และ เปิดให้ภาคประชาสังคมมาทำให้มากขึ้น และต้องเป็นรัฐที่กระจายอำนาจให้กับการปกครองส่วนท้องถิ่นร่วมกันทำมากขึ้น

สุจินต์ จินายน (2542 : 20) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับธรรมาภิบาล เป็นการบริหารจัดการที่ดี ในคำศัพท์ ธรรมรัฐว่า เป็นการปกครองที่มีธรรมะ หรือ ความถูกต้องเป็นหลักและมีกระบวนการปกครอง บริหารที่อาศัยปรัชญา หลักการที่ถูกต้อง อำนาวยุทธศาสตร์ต่อสังคมประเทศชาติ มีประสิทธิภาพ ในการแก้ปัญหาของสังคม นำมาซึ่งความเจริญด้านต่างๆ โดยมีขอบเขตขององค์ประกอบ 3 ส่วน คือ 1) ส่วนของอุดมการณ์ หรือหลักการที่เป็นอุดมคติ 2) โครงสร้าง และกระบวนการ หรือกลไกของระบบที่จะเสริมให้ ส่วนที่ 1 มีผลในทางปฏิบัติ ไม่ออกนอกกลุ่มนอกทาง และ 3) การมีส่วนร่วมของประชาชนที่จะช่วยดูแลให้ธรรมรัฐดำเนินไปในลักษณะที่ยั่งยืน และต่อเนื่อง

สรุปได้ว่า “ระบบการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี” เกิดขึ้นจากความต้องการให้มีการบริหารจัดการของสังคมที่ดีเกิดขึ้น ทั้งในภาครัฐ ภาคธุรกิจเอกชน และภาคประชาชน และแนวคิดนี้ได้มีการบัญญัติศัพท์ขึ้นมาหลายคำ และศัพท์ที่มีผู้นิยมใช้กันอย่างแพร่หลาย ได้แก่ “ธรรมาภิบาล” “ธรรมรัฐ” และ “ระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี” ในการวิจัยครั้งนี้จะขอใช้คำว่า “ธรรมาภิบาล”

1.2 ความหมายของธรรมาภิบาล (Good Governance)

คำว่า Good Governance สามารถแปลเป็นภาษาไทยได้หลายความหมาย เช่น ธรรมรัฐ ธรรมาภิบาล ธรรมราชูร์ บรรษัทภิบาล และ สุประศาสนการ ส่วนคำว่า ธรรมาภิบาลในภาษาไทยมาจากคำว่า “ธรรม” รวมกับ “อภิบาล” เป็นธรรมาภิบาล ซึ่งหมายถึงการปกครอง หรือ

การบริหารจัดการด้วยระบบคุณธรรม ความหมายของคำว่า ธรรมนูญฉบับนี้มีผู้ให้ความหมายในหลากหลายรูปแบบ ดังนี้

ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารจัดการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. 2542 ได้ให้ความหมายของ ธรรมนูญ หมายถึง การบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดีเป็นแนวทางสำคัญในการจัดระเบียบให้สังคมทั้งภาครัฐ ธุรกิจเอกชน และภาคประชาชนซึ่งครอบคลุมถึงฝ่ายวิชาการ ฝ่ายปฏิบัติการ ฝ่ายราชการ ฝ่ายธุรกิจ สามารถอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข มีความรู้รักสามัคคี และร่วมกันเป็นพลังก่อให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน และเป็นส่วนเสริมความเข้มแข็ง หรือสร้างภูมิคุ้มกันของประเทศ เพื่อบรรเทาป้องกัน หรือแก้ไขเยียวยาภาวะวิกฤติอันตรายที่หากจะมีมาในอนาคต เพราะสังคมจะรู้สึกถึงความยุติธรรม ความโปร่งใส และความมีส่วนร่วมอันเป็นลักษณะที่สำคัญของศักดิ์ศรี ความเป็นมนุษย์ และการปกครองแบบเป็นประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข สอดคล้องกับความเป็นไทย รัฐธรรมนูญ และกระแสยุคปัจจุบัน

ไชยวัฒน์ คำชู (2545 : 36 - 37) ให้ความหมายธรรมนูญฉบับว่า จัดเป็นสภาวะของการพัฒนาและการบริหารกิจการและนโยบายสาธารณะของชาติขั้นสูงสุด มีส่วนเสริมสร้างให้เกิดการเติบโตทางเศรษฐกิจ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และความเป็นธรรมทางสังคม ในส่วนของการปฏิรูประบบบริหารราชการ จะใช้ธรรมนูญเป็นวิธีการ หรือเครื่องมือในการพิจารณาจัดการประเด็นปัญหาต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการพัฒนาโครงสร้างสถาบัน การสร้างขีดความสามารถ การกระจายอำนาจหน้าที่ออกจากศูนย์กลาง ความสัมพันธ์ระหว่างนักการเมืองกับข้าราชการ การประสานงานและบทบาทการส่งเสริมธรรมนูญ

สำนักงานโครงการแห่งสหประชาชาติ (United Nations and Development Programe. 2000 : 1) ให้นิยาม ธรรมนูญ ว่า หมายถึง การดำเนินงานของภาคการเมือง การบริหาร และภาคเศรษฐกิจที่จะจัดการกิจการของประเทศในทุกระดับ ประกอบด้วย กลไก กระบวนการ และสถาบันต่างๆ ที่ประชาชนและกลุ่มสามารถแสดงออกซึ่งผลประโยชน์ปกป้องสิทธิของตนเองตามกฎหมาย และ แสดงความเห็นที่แตกต่างกันบนหลักการของการมีส่วนร่วม ความโปร่งใส ความรับผิดชอบ การส่งเสริมหลักนิติธรรม เพื่อให้มั่นใจได้ว่าการจัดลำดับความสำคัญทางการเมือง เศรษฐกิจและสังคม ยืนอยู่บนความเห็นพ้องต้องกันทางสังคม และเสียงของคนยากจน และผู้ด้อยโอกาสได้รับการพิจารณาในการจัดสรรทรัพยากรเพื่อการพัฒนา

เกษม วัฒนชัย (2546 : 23) ให้ความหมายธรรมนูญฉบับว่า เป็นหลักคิดสำหรับการบริหารจัดการที่ดี เพื่อประกันว่าในองค์กรจะไม่มีกรณีร้ายแรงหรือบัลลังก์หลง ไม่ด้อยประสิทธิภาพ ธรรมนูญ

ของสถานศึกษา จะช่วยประกันเรื่องนี้ได้ เพราะที่ผ่านมาการศึกษาของเรามีการ โกงกินเหลือเกินในทุกระดับ และไม่มีประสิทธิภาพด้วย

สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (2541 : 19 - 20) กล่าวถึงความหมายของธรรมรัฐหรือธรรมาภิบาล ไว้หลายประการ ดังนี้

ธรรมรัฐหรือธรรมาภิบาล หมายถึง กระบวนการความสัมพันธ์ระหว่างภาครัฐ ภาคสังคม ภาคเอกชน และประชาชนโดยทั่วไปในการที่จะทำให้การบริหารราชการแผ่นดินดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ มีคุณภาพ โปร่งใส และตรวจสอบได้

ธรรมรัฐหรือธรรมาภิบาล หมายถึง การที่กลไกของรัฐทั้งทางการเมืองและการบริหาร มีความแข็งแกร่ง มีประสิทธิภาพ สะอาด โปร่งใส รับผิดชอบ

ธรรมรัฐหรือธรรมาภิบาล หมายถึง การบริหารหรือการปกครองที่ดี หรือการปกครองหรือการบริหารที่เป็นธรรม โดยจะมององค์ประกอบ 3 ประการ ได้แก่ ความโปร่งใส (Transparency) การตรวจสอบได้ (Accountability) และความมีประสิทธิภาพ (Efficiency)

สุทัศน์ สุทธิกุลสมบัติ (2550 : 1) ให้ความหมายของธรรมาภิบาลไว้ว่า กระบวนการ ตัดสินใจที่จะปฏิบัติหรือไม่ปฏิบัติงานอย่างใดอย่างหนึ่ง ธรรมาภิบาล (Good Governance) ได้ให้ความสำคัญ กับองค์กรที่มีรูปแบบ (Formal) และไม่มีรูปแบบ (Informal) คนที่อยู่ในองค์กรเป็นผู้ตัดสินใจการกระทำ ตามโครงสร้างและแนวทางที่ได้กำหนดไว้

จากความหมายของนักวิชาการที่ได้ให้คำจำกัดความเกี่ยวกับธรรมาภิบาลดังกล่าวข้างต้นนั้น จะเห็นได้ว่ามีแนวความคิดที่คล้ายคลึงกัน ซึ่งอาจสรุปได้ว่า ธรรมาภิบาลจะให้ความสำคัญกับองค์ประกอบ 3 ส่วน

1. ภาครัฐ (Public sector) ซึ่งจะมีส่วนเสริมสร้างและปฏิรูปการเมือง กฎหมาย และการบริหารราชการที่ดี

2. ภาคเอกชน (Private sector) ซึ่งจะมีส่วนในการประกอบธุรกิจที่ดี และดำเนินธุรกิจอย่างซื่อสัตย์สุจริต และมีความรับผิดชอบต่อสังคมส่วนรวม ซึ่งจะทำให้ประเทศชาติมีความเจริญรุ่งเรือง

3. ภาคประชาชน หรือองค์กรต่างๆ (Civil Sector) จะมีส่วนในการเกื้อหนุนในการดำเนินการทางเศรษฐกิจ สังคมการเมือง โดยการระดมกลุ่มต่างๆ ให้เข้ามามีส่วนร่วมกิจกรรมต่างๆ และสามารถตรวจสอบทั้งภาครัฐ และภาคธุรกิจเอกชน ให้ตั้งอยู่ในความถูกต้องได้

สรุปได้ว่า ธรรมาภิบาล (Good Governance) หมายถึง การบริหารจัดการบ้านเมืองและสังคม ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และ ภาคประชาชน ที่ดี มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ใช้แนวทางประชาธิปไตย และเคารพในสิทธิมนุษยชน โดยมีการเชื่อมโยงความถูกต้อง เป็นธรรม

สุจริตโปร่งใส ความรับผิดชอบ ความเสมอภาค การมีส่วนร่วม ให้มีการสนับสนุนซึ่งกันและกัน
อย่างสร้างสรรค์ ก่อให้เกิดความสัมพันธ์ ระหว่างเศรษฐกิจ สังคม การเมือง อย่างสมดุล ส่งผลให้
สังคมดำรงอยู่อย่างสันติ มีความเข้มแข็ง ตลอดจน มีการใช้อำนาจในการพัฒนาประเทศชาติให้
เป็นไปอย่างมั่นคง ยั่งยืน และมีเสถียรภาพ

1.3 รัฐธรรมนูญกับการพัฒนาธรรมาภิบาล

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ซึ่งเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ
เมื่อพิจารณาเนื้อหาโดยรวมแล้วจะเห็นว่า รัฐธรรมนูญให้วางระบบบริหารบ้านเมืองให้เป็น
ประชาธิปไตยมากยิ่งขึ้น กลุ่มครองสิทธิ และเสรีภาพของประชาชน เพิ่มกลไกการตรวจสอบ
ระบบการเมือง และระบบราชการให้ใช้อำนาจอย่างชอบธรรม และมีประสิทธิภาพ ส่งเสริมให้
ประชาชนมีส่วนร่วมในการบริหารบ้านเมืองมากขึ้น เพื่อการจัดความยุติธรรมในบ้านเมือง ส่งเสริม
ให้เกิดการปฏิรูประบบผู้แทน อาจกล่าวได้ว่า มาตรการที่ปรากฏในรัฐธรรมนูญฉบับนี้ได้
วางรากฐานการพัฒนาธรรมาภิบาลของสังคมไทยไว้ ซึ่งสรุปประเด็นหลักๆ พอสังเขปได้ดังนี้

1. ส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน
2. การปฏิรูประบบราชการ
3. การปฏิรูปศาล และระบบตรวจสอบ
4. การปฏิรูประบบผู้แทน
5. การจัดความยุติธรรมในบ้านเมือง

กล่าวโดยสรุปจะเห็นได้ว่า รัฐธรรมนูญได้วางรากฐานของธรรมาภิบาลได้อย่าง
ครบถ้วน กล่าวคือ ในแง่ของวัตถุประสงค์ของการบริหารจัดการรัฐธรรมนูญได้กำหนดให้ยึด
ประโยชน์ของสาธารณะ (Public Interest) ของคนทุกคนในสังคม ในด้านโครงสร้างและ
กระบวนการรัฐธรรมนูญได้เพิ่มภาคประชาสังคมเข้าสู่โครงการจัดการรัฐบาลไทย และเน้น
กระบวนการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน โดยเฉพาะภาคประชาสังคมในทุกด้าน ทั้งระดับชาติ
ท้องถิ่น ชุมชน ในด้านเนื้อหาของธรรมาภิบาลเอง รัฐธรรมนูญก็ได้วางหลักการให้เกิดการ
ประสานประโยชน์ของคนทุกภาคส่วนในสังคมเพื่อให้เกิดความสมดุลในการพัฒนาเศรษฐกิจ และ
สังคม

1.4 ธรรมาภิบาลกับสังคมไทย

ในปัจจุบันสถานการณ์ต่างๆ ทั้งภายในประเทศและต่างประเทศมีการเปลี่ยนแปลง
ไปอย่างมาก สังคมข่าวสารได้เข้ามามีอิทธิพลต่อชีวิตความเป็นอยู่ของสังคมไทย อันช่วยให้

ภาคเอกชนเติบโตขึ้น ขณะเดียวกันก็ส่งผลให้ปัญหาต่างๆ ของชาติมีความสลับซับซ้อนมากขึ้น ด้วยเหตุนี้จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่สถาบันข้าราชการในฐานะที่เป็นสถาบันหลักของชาติจะต้องปรับแนวทางการทำงานให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปด้วยการร่วมกันสร้างความเป็นเอกภาพ และความสามัคคีในหมู่ข้าราชการ เพื่อให้การประสานงานข้าราชการต่างๆ ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ขณะเดียวกันก็ต้องมีการปรับเปลี่ยนกระบวนการทำงาน โดยเน้นให้ความสำคัญกับการให้บริการประชาชน รวมทั้งข้าราชการต้องปรับทัศนคติในการทำงาน โดยยึดมั่นในหลักจรรยาบรรณแห่งวิชาชีพของการเป็นข้าราชการที่ดีมีคุณภาพ ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเสียสละ ซื่อสัตย์สุจริต อุทิศเวลากับงานราชการอย่างจริงจัง และเป็นที่พึ่งพาของประชาชนอย่างแท้จริง อันจะช่วยส่งเสริมให้ประเทศชาติ มีความสงบสุข และพัฒนาอย่างรวดเร็วต่อไป

ในภาคราชการไทยได้เริ่มดำเนินการสร้าง “ธรรมาภิบาล” ขึ้นแล้ว กล่าวคือ ได้มีระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. 2542 และประกาศใช้ในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ 11 สิงหาคม พ.ศ. 2542 เป็นต้นมา (สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, 2546 : 1-15) โดยระเบียบนี้กำหนดให้ทุกหน่วยงานของรัฐดำเนินการบริหารจัดการโดยยึดหลัก 6 หลัก ได้แก่ หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักความมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ และหลักความคุ้มค่า โดยมีสาระสำคัญดังนี้

1. หลักนิติธรรม ได้แก่ การตรากฎหมาย กฎ ข้อบังคับต่างๆ ให้ทันสมัยและเป็นธรรม เป็นที่ยอมรับของสังคม และสังคมยินยอม พร้อมใจปฏิบัติตามกฎหมาย กฎข้อบังคับเหล่านั้นโดยถือว่าเป็นการปกครองภายใต้กฎหมาย มิใช่ตามอำเภอใจ หรือ อำนาจของตัวบุคคล ในการนำหลักนี้มาปฏิบัติจะต้องคำนึงถึงเรื่องความเป็นธรรม และความยุติธรรม เพราะเมื่อระบบกฎหมายมีความซับซ้อนมากขึ้น คนในสังคมก็เริ่มมองว่ากฎหมายเป็นเรื่องที่เข้าใจยาก มีวิธีปฏิบัติที่สับสนและเกิดความระแวงว่าข้าราชการจะแสวงหาผลประโยชน์ในการดำเนินการโดยจะบังคับใช้กฎหมาย กฎ ระเบียบเหล่านี้ยังไม่เป็นธรรม ในเรื่องของภาครัฐจะต้องมีการทบทวน ปรับปรุงแก้ไขกฎหมายให้เข้าใจง่ายและมีการเผยแพร่ทำความเข้าใจในเนื้อหาสาระของกฎหมายกับประชาชนให้ดี ให้ประชาชนเข้าใจว่าการตรากฎหมาย การบังคับใช้กฎหมายอยู่บนพื้นฐานของเหตุผล และความจำเป็นจริงๆ มิฉะนั้นประชาชนจะต่อต้าน ไม่ปฏิบัติตามกฎหมายที่บังคับใช้นอกจากเรื่องความเป็นธรรมแล้วจะต้องมีการปรับปรุงกระบวนการร่างออกกฎหมาย และการบังคับใช้กฎหมายให้มีความรัดกุม รวดเร็ว และเป็นธรรมด้วย

แนวทางในการดำเนินการตามหลักนิคธรรมในองค์กร

(1) ให้ความรู้แก่สมาชิกในองค์กร เรื่องกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ สิทธิ เสรีภาพ บทบาท และความรับผิดชอบต่องค์การ รวมทั้งขอบเขตในการมีส่วนร่วมในการบริหารแบบประชาธิปไตย

(2) พัฒนาบุคลากรให้มีจิตสำนึกด้านคุณธรรม จริยธรรม และศีลธรรม เป็นแบบอย่างที่ดีต่อประชาชน และพัฒนาบุคลากรให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น

2. หลักคุณธรรม ได้แก่ การยึดมั่นในความถูกต้องดีงาม โดยธรรมาภิบาลให้เจ้าหน้าที่ของรัฐยึดถือหลักนี้ในการปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นตัวอย่างแก่สังคม และส่งเสริมสนับสนุนให้ประชาชนพัฒนาตนเองไปพร้อมด้วย เพื่อให้คนไทยมีความซื่อสัตย์ จริงใจ ขยัน อดทน มีระเบียบ วินัย ประกอบอาชีพสุจริต จนเป็นนิสัยประจำชาติ

ความถูกต้องดีงามเป็นเรื่องศีลธรรม จริยธรรม วัฒนธรรมที่สังคมยอมรับว่าเป็นแบบอย่างที่ดีปฏิบัติ เป็นเรื่องที่มีความละเอียดอ่อน และลึกซึ้งกว่าเรื่องกฎหมาย หรือหลักนิคธรรมไปอีกระดับหนึ่ง ปัญหาในการบริหารการปกครองของประเทศเรา ส่วนหนึ่งก็จากการที่มีอำนาจตัดสินใจ หลายครั้งยังขาดจิตสำนึก ได้ใช้อำนาจบริหารที่มีไปเพื่อประโยชน์ส่วนตัวหรือเพราะเกรงกลัวอิทธิพลที่บีบบังคับมา

รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันได้พยายามแก้ไขปัญหานี้บางส่วน โดยวางมาตรการให้ผู้แทนประชาชนที่เข้าไปบริหารราชการต้องเข้าสู่หน้าที่ด้วยความชอบธรรม โดยการกำกับดูแลขององค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ อีกทั้งเจ้าหน้าที่ของรัฐฝ่ายการเมือง และฝ่ายประจำจะต้องปฏิบัติตามมาตรฐานทางคุณธรรม และจริยธรรมของเจ้าหน้าที่ของรัฐ ที่ระบุไว้ในรัฐธรรมนูญ มาตรา 77 ซึ่งเจ้าหน้าที่ของรัฐต้องปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพ ให้ความยุติธรรมแก่ประชาชนอย่างเท่าเทียมกัน จัดระบบงานที่ตอบสนองความต้องการของประชาชน และปฏิบัติตามข้อบังคับของ ก.พ.ว่าด้วยจรรยาบรรณของข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2537 คือ มีจรรยาบรรณ ต่อตนเอง ต่อหน่วยงาน ต่อผู้ร่วมงาน ต่อประชาชน และต่อสังคม

แนวทางการดำเนินการตามหลักคุณธรรมในองค์กร

(1) สถาบันการศึกษาส่งเสริมการเรียนรู้และปลูกฝังเรื่องคุณธรรม จริยธรรม เริ่มจากเยาวชนในและนอกระบบการศึกษาของชาติอย่างเคร่งครัด

(2) ธรรมาภิบาลใช้หลักคุณธรรมอย่างกว้างขวาง จริงจัง โดยเริ่มจากผู้บังคับบัญชา

(3) ธรรมาภิบาลให้สังคมสนับสนุนผู้ปฏิบัติที่มีคุณธรรม ที่ถูกรังแกโดยผู้มีอำนาจเหนือกว่า รวมถึงการยอมรับ เชิดชูให้เกียรติ และการให้สิ่งจูงใจ รางวัล (Incentives) ในรูปแบบต่างๆ

(4) องค์การในระดับต่างๆ มีการจัดกิจกรรม ประชาสัมพันธ์ สร้างจิตสำนึก ด้วยสื่อประเภทต่างๆ

(5) ทุกหน่วยงานภาครัฐ ควรมีหลักจริยธรรมของตนเองหรือจริยธรรมแต่ละ สาขาวิชาชีพอย่างเปิดเผย

3. หลักความโปร่งใส ได้แก่ การสร้างความไว้วางใจซึ่งกันและกันของคนในชาติ โดยปรับปรุงกลไกการทำงานขององค์การทุกวงการ ให้มีความโปร่งใส ประชาชนเข้าถึงข้อมูล ข่าวสารได้สะดวกและเข้าใจง่าย และมีกระบวนการให้ประชาชนตรวจสอบความถูกต้องชัดเจนได้ นอกจากนี้ การตัดสินใจและการปฏิบัติงานของภาครัฐมีความโปร่งใสมีความชัดเจนเปิดเผยให้ สาธารณชนตรวจสอบได้ เรื่องนี้เป็นประเด็นสำคัญในการตัดสินใจลงทุนที่เหมาะสมของภาคธุรกิจ ข้อมูลข่าวสารของภาครัฐจะช่วยให้ภาคธุรกิจเอกชน และประชาชนตัดสินใจได้ถูกต้อง และ ประชาชนมีความเชื่อมั่นในการปฏิบัติงานหน้าที่ของภาครัฐมากขึ้นด้วย พระราชบัญญัติข้อมูล ข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 ช่วยให้ประชาชนมีโอกาสมากขึ้นในการได้รับข้อมูลข่าวสาร เกี่ยวกับการดำเนินการต่างๆ ของรัฐ ข่าวสารข้อมูลดังกล่าวจะช่วยให้ประชาชนสามารถแสดงความคิดเห็นและใช้สิทธิทางการเมืองได้โดยถูกต้องกับความเป็นจริง อันเป็นการส่งเสริมให้มีความเป็น รัฐบาลโดยประชาชนมากยิ่งขึ้น

แนวทางในการสร้างความโปร่งใสในองค์การ

(1) สำรวจความเห็นชอบของบุคลากรในหน่วยงาน ในความโปร่งใส ที่ ต้องการจากบุคลากร

(2) บุคลากรตระหนักในความสำคัญ และปฏิบัติตามแนวทางที่กำหนดไว้ใน พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของทางราชการ พ.ศ. 2540 และพระราชบัญญัติราชการปกครอง พ.ศ. 2539

(3) ปรับปรุงระบบเอกสาร ระบบสารสนเทศให้เป็นระเบียบ สะดวกต่อการ ใช้งาน และสืบค้นตรวจสอบของประชาชน

(4) จัดทำเอกสาร คู่มือเกี่ยวกับการให้บริการของส่วนราชการที่เข้าใจง่าย และ สะดวกต่อการติดต่อกันของหน่วยงานประชาชน

(5) มีระบบการประชาสัมพันธ์ภายในและภายนอกองค์การ

(6) สร้างทัศนคติที่ดีในการให้บริการข้อมูลข่าวสาร ตอบข้อสงสัยของ ประชาชน

4. หลักความมีส่วนร่วม ได้แก่ การเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมรับรู้และเสนอ ความคิดเห็นในการตัดสินใจปัญหาสำคัญของประเทศ ไม่ว่าด้วยการแจ้งความเห็น การไต่สวน

สาธารณะ การประชาพิจารณ์ การแสดงประชามติ หรืออื่นๆ รัฐธรรมนูญกำหนดให้บุคคลมีสิทธิและมีส่วนร่วมในการพิจารณาของเจ้าหน้าที่ของรัฐ ที่จะมีส่วนหรืออาจมีผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของตนในมาตรา 60 ให้รัฐส่งเสริมสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดนโยบายการตัดสินใจทางการเมือง การวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง รวมทั้งการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐทุกระดับในมาตรา 76 รัฐต้องกระจายอำนาจให้ท้องถิ่นพึ่งตนเอง และตัดสินใจในกิจการท้องถิ่นได้เอง พัฒนาเศรษฐกิจท้องถิ่น และระบบสาธารณสุข โภค และสาธารณสุขการ ตลอดจนทั้งโครงสร้างพื้นฐาน สารสนเทศในท้องถิ่นให้ทั่วถึง และเท่าเทียมกันทั้งประเทศ รวมทั้งพัฒนาจังหวัดที่มีความพร้อมให้เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขนาดใหญ่ โดยคำนึงถึงเจตนารมณ์ของประชาชนในจังหวัดนั้น ในมาตรา 78 และให้เอกชนเข้ามามีส่วนร่วมจัดการศึกษาอบรมด้วยในมาตรา 81 เป็นต้น ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการรับฟังความคิดเห็นสาธารณะ โดยวิธีประชาพิจารณ์ พ.ศ. 2539 กำหนดหลักเกณฑ์ และวิธีการรับฟังการแสดงความคิดเห็นในปัญหาสำคัญของชาติที่มีข้อโต้แย้งหลายฝ่ายเพื่อเป็นแนวทางประกอบการตัดสินใจของรัฐในการดำเนินงานอันมีผลกระทบต่อประชาชน และการมีการสำรวจความคิดเห็นของผู้รับบริการเพื่อปรับปรุงงานให้เกิดประโยชน์สูงสุด

แนวทางการสร้างความร่วมมือในองค์กร

- (1) องค์กรต้องกำหนดเป็นนโยบายที่ชัดเจน พร้อมทั้งออกกฎ ระเบียบ ข้อบังคับให้บุคลากรในองค์กรถือปฏิบัติ รวมทั้งพัฒนากลไก ระบบการทำงาน และการบริหารจัดการให้มีประสิทธิภาพ เพื่อเอื้อต่อการสนับสนุนให้บุคลากรและประชาชนมีส่วนร่วมอย่างกว้างขวาง
- (2) กระจายอำนาจ การบริหารจัดการสู่บุคลากรตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย เพื่อให้บุคลากรสามารถบริหารภารกิจตามบทบาทหน้าที่ได้อย่างตรงตามความต้องการ
- (3) ธรรมาภิบาลและประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างจิตสำนึกให้บุคลากร และประชาชนเห็นคุณค่าและความสำคัญของการมีส่วนร่วม
- (4) จัดทำคู่มือชี้แนะแนวทางการมีส่วนร่วมในงานและโครงการต่างๆ รวมทั้งให้ข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้องอย่างเพียงพอ เพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้องให้ผู้เกี่ยวข้องและประชาชน ซึ่งจะทำให้การมีส่วนร่วมนั้นมีคุณภาพมากยิ่งขึ้น
- (5) แสดงผลลัพธ์จากการมีส่วนร่วมที่เป็นรูปธรรมให้ผู้เกี่ยวข้อง และประชาชนได้ทราบพร้อมทั้งมีรางวัลตอบแทนแก่เจ้าของความคิดเห็นที่นำไปสู่การปฏิบัติอื่นๆ
- (6) สร้างหลักประกันในความปลอดภัยต่อชีวิต และทรัพย์สินของผู้เข้าร่วม แสดงความคิดเห็น หรือวิพากษ์วิจารณ์การดำเนินงานขององค์กร

5. หลักความรับผิดชอบ หมายถึง การตระหนักในสิทธิและหน้าที่ความสำคัญในความรับผิดชอบต่อสังคม การใส่ใจปัญหาสาธารณะของบ้านเมือง และกระตือรือร้นในการแก้ปัญหา ตลอดจนการเคารพในความคิดเห็นที่แตกต่างและความกล้าที่จะยอมรับผลดีและผลเสียจากการกระทำของตน

ประชาชนทุกคนจะต้องทำความเข้าใจเรื่องสิทธิ เสรีภาพ และหน้าที่ตามที่รัฐธรรมนูญกำหนดไว้ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐจะต้องปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมาย และใช้อำนาจโดยคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิและเสรีภาพตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ และมีความรับผิดชอบต่อบทบาทหน้าที่ของภาครัฐ ส่วนภาคธุรกิจเอกชนจะมีหน้าที่สร้างสรรค์สินค้าและบริการที่มีคุณภาพปลอดภัยให้ผู้บริโภค และไม่สร้างความเดือดร้อนแก่ผู้อื่นในท้องถิ่น

รัฐธรรมนูญในมาตรา 88 กำหนดให้รัฐบาลแถลงนโยบายต่อรัฐสภา คณะรัฐมนตรีที่จะบริหารราชการแผ่นดินต้องชี้แจงต่อรัฐสภาให้ชัดเจนว่าจะดำเนินการใดเพื่อบริหารราชการแผ่นดินให้เป็นไปตามแผนนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ ตามที่บัญญัติไว้ในหมวดนี้ และต้องจัดทำรายงานแสดงผลการดำเนินการ รวมทั้งปัญหาและอุปสรรคเสนอต่อรัฐสภาปีละหนึ่งครั้ง

การจัดสรรหน้าที่รับผิดชอบระหว่างเจ้าหน้าที่ของรัฐฝ่ายการเมืองและฝ่ายประจำจะต้องมีความชัดเจนโดยให้ฝ่ายการเมืองรับผิดชอบเรื่องนโยบาย ส่วนฝ่ายประจำรับผิดชอบในการดำเนินการให้บรรลุตามนโยบายกรณีเกิดปัญหาในสังคมภาครัฐต้องชี้แจงให้ประชาชนเข้าใจและพอใจให้ได้ เพราะที่ผ่านมา เมื่อโครงการของภาครัฐเกิดปัญหาข้อผิดพลาดหรือการทุจริตประทุพผิตขึ้น ก็มักจะหาผู้รับผิดชอบในเรื่องนั้นๆ มาชี้แจงให้ประชาชนเข้าใจไม่ได้ ทำให้ประชาชนเสื่อมศรัทธา และเริ่มไม่ไว้วางใจในระบบราชการ

แนวทางการดำเนินงานตามหลักความรับผิดชอบ

- (1) ผู้บังคับบัญชาเป็นแบบอย่างที่ดี รวมทั้งการสร้างแบบอย่างที่ดีด้วยการยกย่อง และส่งเสริมความประพฤติของบุคคลที่เป็นแบบอย่างที่ดี
- (2) สร้างความรับผิดชอบต่อตนเอง โดยใช้การมีส่วนร่วม มีระบบตรวจสอบและประเมินผลที่น่าเชื่อถือได้
- (3) ส่งเสริมผู้มีความสามารถ โดยการให้รางวัลและลงโทษที่เหมาะสม รวมทั้งการจูงใจด้วยค่าตอบแทน และอื่นๆ

6. หลักความคุ้มค่า หมายถึง บริหารจัดการและใช้ทรัพยากรที่มีจำกัดเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ส่วนรวม โดยธรรมาภิบาลให้คนไทยมีความประหยัด ใช้จ่ายอย่างคุ้มค่าสร้างสรรค์สินค้าและบริการที่มีคุณภาพสามารถแข่งขันได้ในเวทีโลก และรักษาพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติให้สมบูรณ์ยั่งยืน

หลังจากเกิดวิกฤติทางเศรษฐกิจ รัฐบาลได้เข้มงวดในการใช้งบประมาณอย่างประหยัดและทบทวนให้มีการใช้ทรัพยากรอย่างหมุนเวียน และบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติโดยการสร้างปลูกทดแทนใหม่ ในส่วนของการบริหารราชการได้มีแผนปฏิรูประบบบริหารภาครัฐเพื่อให้หน่วยงานของภาครัฐมีบทบาทภารกิจที่ชัดเจน การปรับปรุงระบบบริหารงบประมาณ ระบบการบริหารบุคคลในภาครัฐ ปรับเปลี่ยนกฎหมายให้ทันสมัย และปรับเปลี่ยนวัฒนธรรม ค่านิยมในการดำเนินงานของภาครัฐ เพื่อให้สอดคล้องกับการบริหารมุ่งผลสัมฤทธิ์ทุกหน่วยงาน ในภาครัฐจะต้องรายงานผลการทำงานและแสดงประสิทธิภาพในการใช้ทรัพยากรต่อสาธารณะ ในขณะที่เดียวกัน เจ้าหน้าที่ของรัฐจะต้องเรียนรู้และทำความเข้าใจในเรื่องการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพและคุ้มค่า

แนวทางการดำเนินงานตามหลักความคุ้มค่าในองค์การ

- (1) ผู้บริหารระดับสูงของหน่วยงานต้องให้ความสำคัญในดำเนินงานตามหลักความคุ้มค่าเพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ในองค์การ
- (2) ลดขั้นตอนการปฏิบัติงานให้สั้น หรือเบ็ดเสร็จในขั้นตอนเดียว เพื่อให้สะดวกและรวดเร็ว
- (3) ปฏิบัติงานอย่างประหยัดทรัพยากร ประหยัดเวลาและบรรลุมิติวัตถุประสงค์ภายในระยะเวลาที่เหมาะสม
- (4) กำหนดมาตรฐานการทำงานในหน้าที่และเป้าหมายให้ชัดเจน
- (5) สร้างระบบความคุ้มค่าและรายงานผลการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่าต่อผู้บังคับบัญชาตามลำดับเพื่อการตรวจสอบ
- (6) นำเครื่องมือที่ทันสมัยมาใช้ในการทำงาน
- (7) เปิดโอกาสให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการเสนอแนะวิธีการต่างๆ ที่นำไปสู่การคุ้มค่า
- (8) รับฟังความคิดเห็นจากบุคลากรภายนอก เพื่อนำมาปรับปรุงการทำงานในองค์การ
- (9) ให้ความสำคัญกับระบบติดตาม ประเมินผล และควรประกาศให้ผู้เกี่ยวข้องและประชาชนทราบเป็นระยะๆ
- (10) ใช้ระบบการประเมินการปฏิบัติ (Result Based Management) และใช้การจัดสรรงบประมาณเป็นเครื่องมือในการพิจารณาประมาณในโครงการ
- (11) จัดสรรงบประมาณตามกลุ่มสัมฤทธิ์ของงาน
- (12) ปรับปรุงระเบียบปฏิบัติให้สอดคล้องกับหลักความคุ้มค่า

(13) ให้รางวัลหน่วยงาน/กลุ่ม/บุคลากร ที่ดำเนินการในวิธีดังกล่าวได้อย่างถูกต้องคุ้มค่าที่สุด

1.5 ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. 2546

เพื่อให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของการปฏิรูประบบราชการ จึงกำหนดให้มี “พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546” โดยให้ส่วนราชการปฏิบัติงานโดยใช้วิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี เพื่อประโยชน์สุขของประชาชน เกิดผลสัมฤทธิ์ต่อภารกิจของรัฐ มีประสิทธิภาพเกิดความคุ้มค่าในเชิงภารกิจของรัฐ ลดขั้นตอนการปฏิบัติงานที่เกินความจำเป็น ประชาชนได้รับการอำนวยความสะดวกและได้รับการตอบสนองความต้องการ (ธีระ รุญเจริญ, 2550 : 200 - 202)

สาระสำคัญของหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี หรือ “ธรรมาภิบาล” พอสรุปเป็นแนวทางปฏิบัติของหน่วยงานทางการศึกษาดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, 2546 : 1-15)

1. พระราชกฤษฎีกานี้ใช้บังคับส่วนราชการตามกฎหมายว่าด้วยการปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม และหน่วยงานอื่นของรัฐในกำกับของราชการฝ่ายบริหาร แต่ไม่รวมถึงองค์กรปกครองท้องถิ่น

2. การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี เป็นการบริหารราชการเพื่อ

2.1 เกิดประโยชน์สุขของประชาชน

2.2 เกิดผลสัมฤทธิ์ต่อภารกิจของรัฐ

2.3 มีประสิทธิภาพและเกิดความคุ้มค่าในเชิงภารกิจของรัฐ

2.4 ไม่มีขั้นตอนในการปฏิบัติงานเกินความจำเป็น

2.5 มีการปรับปรุงภารกิจของส่วนราชการให้ทันต่อสถานการณ์

2.6 ประชาชนได้รับการอำนวยความสะดวก และได้รับการตอบสนองความ

ต้องการ

2.7 มีการประเมินผลการปฏิบัติราชการอย่างสม่ำเสมอ

3. การบริหารราชการเพื่อประโยชน์ของประชาชน มีแนวทางดังนี้

3.1 กำหนดภารกิจตามวัตถุประสงค์และสอดคล้องกับแนวนโยบาย

3.2 ปฏิบัติภารกิจด้วยความซื่อสัตย์สุจริต สามารถตรวจสอบได้

3.3 จัดให้มีการศึกษาวิเคราะห์ผลดี ผลเสีย ก่อนเริ่มดำเนินการ

- 3.4 รับฟังความคิดเห็นและความพึงพอใจของสังคม
- 3.5 แก้ไขปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินการโดยเร็ว
- 4. การบริหารราชการเพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ต่อภารกิจของรัฐให้ปฏิบัติดังนี้
 - 4.1 จัดทำแผนปฏิบัติล่วงหน้า
 - 4.2 ในแผนให้มีรายละเอียด ขั้นตอน ระยะเวลา และงบประมาณในการดำเนินการ
 - 4.3 จัดให้มีการติดตามและประเมินผลปฏิบัติ
 - 4.4 เมื่อเกิดผลกระทบต่อประชาชนในการปฏิบัติตามภารกิจให้เป็นหน้าที่ต้องแก้ไขและบรรเทาผลกระทบหรือเปลี่ยนแผนตามความเหมาะสม
- 5. การบริหารราชการอย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดความคุ้มค่าในเชิงภารกิจของรัฐให้ดำเนินการดังนี้
 - 5.1 กำหนดเป้าหมาย แผนการดำเนินงาน ระยะเวลาแล้วเสร็จและงบประมาณ และเผยแพร่ให้ส่วนราชการและประชาชนทราบ
 - 5.2 ทำบัญชีต้นทุนงานบริการสาธารณะตามกำหนด
 - 5.3 ให้มีการประเมินความคุ้มค่าในการปฏิบัติ
 - 5.4 ถ้ามีการดำเนินการขออนุญาต ขออนุมัติ หรือความเห็นให้แจ้งผลภายใน 15 วัน
 - 5.5 วินิจฉัยชี้ขาดปัญหาใดๆ โดยเร็ว
 - 5.6 ปกติให้ส่งราชการเป็นลายลักษณ์อักษร
- 6. การลดขั้นตอนการปฏิบัติงาน ให้ปฏิบัติดังนี้
 - 6.1 จัดให้มีการกระจายอำนาจการตัดสินใจ
 - 6.2 สำนักงานพัฒนาระบบราชการ โดยความเห็นชอบของ คณะรัฐมนตรี สามารถกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ / แนวทางการกระจายอำนาจก็ได้
 - 6.3 ให้จัดทำแผนภูมิ ขั้นตอน และระยะเวลาดำเนินการเปิดเผยไว้
 - 6.4 จัดศูนย์อำนวยความสะดวกเป็นศูนย์บริการร่วม
 - 6.5 ให้จัดเจ้าหน้าที่ไว้ศูนย์บริการร่วม
 - 6.6 ให้จัดศูนย์บริการร่วมไว้ ณ ศาลากลางจังหวัด ที่ว่าการอำเภอ
- 7. การปรับปรุงภารกิจของส่วนราชการให้ดำเนินการดังนี้
 - 7.1 จัดให้มีการทบทวนภารกิจของหน่วยงาน
 - 7.2 ห้ามมิให้จัดตั้งหน่วยงานที่มีภารกิจคล้ายคลึงกัน

7.3 ดำเนินการตรวจสอบและทบทวนกฎหมาย กฎ ระเบียบของหน่วยงาน

7.4 ให้สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา เสนอแนะต่อส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง เมื่อเห็นว่ากฎหมาย กฎ ระเบียบ ไม่สอดคล้องหรือไม่เหมาะสม เป็นอุปสรรค เพื่อดำเนินการแก้ไข ปรับปรุงต่อไป

8. การอำนวยความสะดวกและการตอบสนองความต้องการของประชาชนให้ ดำเนินการดังนี้

8.1 บริการประชาชนหรือติดต่อประสานงานกับส่วนราชการด้วยกัน โดย กำหนด ระยะเวลาแล้วเสร็จให้เป็นที่รับทราบ

8.2 ตอบคำถามหรือแจ้งการดำเนินงานให้ทราบภายใน 15 วัน

8.3 จัดให้มีระบบเครือข่ายสารสนเทศ เพื่ออำนวยความสะดวกแก่ประชาชน

8.4 ให้กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารจัดให้มีระบบเครือข่าย กลางขึ้น เพื่อความสะดวกและรวดเร็วของประชาชน

8.5 ถ้ามีการร้องเรียน เสนอแนะหรือความเห็นเกี่ยวกับวิธีการปฏิบัติงาน ราชการ อุปสรรค ความยุ่งยากหรือปัญหาต้องพิจารณาให้ลุล่วง อาจใช้เทคโนโลยีสารสนเทศก็ได้

8.6 ให้ส่วนราชการที่มีอำนาจออกกฎ ระเบียบ หรือประกาศปรับปรุงแก้ไขให้ เหมาะสมโดยเร็ว

8.7 ให้ปฏิบัติราชการ โดยปกติเป็นเรื่องเปิดเผย

8.8 จัดให้มีการเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับงบประมาณรายจ่ายแต่ละปี สามารถดู หรือ ตรวจสอบได้

9. การประเมินผลการปฏิบัติราชการให้ดำเนินการดังนี้

9.1 จัดให้มีการประเมินผลสัมฤทธิ์ คุณภาพการบริการและความพึงพอใจของ ประชาชน

9.2 อาจจัดให้มีการประเมินภาพรวมของผู้บังคับบัญชาแต่ละระดับ

9.3 จัดประเมินผลการปฏิบัติงาน ตามตำแหน่งประโยชน์และผลสัมฤทธิ์ของ หน่วยงานราชการ

9.4 ถ้าการบริหารของส่วนงานใดมีคุณภาพ และเป็นไปตามเป้าหมายและ ประชาชนพอใจให้สำนักงานพัฒนาระบบราชการ เสนอคณะรัฐมนตรีจัดสรรเงินเพิ่มพิเศษเป็น บำเหน็จความชอบแก่หน่วยงานนั้นๆ

9.5 ให้สำนักงานพัฒนาระบบราชการเสนอให้รางวัลต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อให้ความเห็นชอบ สำหรับการให้เงินเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพของส่วนราชการ เป็นไปตามเป้าหมาย สามารถเพิ่มผลงาน ผลสัมฤทธิ์ ไม่เพิ่มค่าใช้จ่าย และคุ้มค่า

จาก “ธรรมนูญการปฏิบัติ” ตามพระราชกฤษฎีกาการบริหารจัดการที่ดีภาครัฐดังกล่าว สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำเป็นต้องนำมาปฏิบัติ โดยประยุกต์ใช้เท่าที่จำเป็น จึงคาดว่าจะทำให้การบริหารจัดการสถานศึกษาเป็นไปด้วยดี ประสบความสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลเป็นแน่แท้ ทั้งนี้ ระเบียบนี้กำหนดให้หน่วยงานของรัฐ และผู้เกี่ยวข้องปฏิบัติตามระเบียบนี้ และรายงานผลการดำเนินการ ความคืบหน้า ตลอดจนปัญหาและอุปสรรคต่อคณะรัฐมนตรีเป็นระยะหรือตามเวลาที่กำหนดในระเบียบนี้

สรุปได้ว่า ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. 2546 หมายถึง พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 โดยให้ส่วนราชการปฏิบัติงานโดยใช้วิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีเพื่อประโยชน์สุขของประชาชน เกิดผลสัมฤทธิ์ต่อภารกิจของรัฐ มีประสิทธิภาพเกิดความคุ้มค่าในเชิงภารกิจของรัฐ ลดขั้นตอน การปฏิบัติงานที่เกินความจำเป็น ประชาชนได้รับการอำนวยความสะดวก และได้รับการตอบสนองความต้องการ

2. หลักและแนวคิดเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษา

ในการบริหารสถานศึกษา ผู้บริหารควรมีหลักและกระบวนการบริหารการศึกษา หลักการแนวคิดในการบริหารภาพรวมของการบริหาร ทั้งนี้เพื่อให้การจัดการบริหารสถานศึกษามีความเหมาะสม และบรรลุตามวัตถุประสงค์เป้าหมาย ซึ่งสามารถสรุปประเด็นได้ดังนี้

2.1 ความหมายการบริหาร

นักวิชาการให้ความหมายของการบริหารไว้หลายทัศนะด้วยกัน ผู้ค้นคว้าอิสระได้รวบรวมไว้ดังนี้

ยุพิน ศรีอุทิศ (2549 : 4) กล่าวว่า การบริหาร หมายถึง ทักษะที่ผู้บริหารจะต้องมี เพื่อให้ได้รับความสำเร็จในการบริหารและจัดการ โดยนำมาดำเนินการอย่างเป็นระบบให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งได้แก่ทักษะทั้ง 3 ด้าน คือ ทักษะด้านความคิดรวบยอด ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ และทักษะด้านเทคนิควิธี

หวน พันธุ์พันธ์ (2549 : 1) ได้ให้ความหมายของการบริหารว่า การบริหาร คือ การใช้ศาสตร์และศิลป์นำเอาทรัพยากรการบริหาร (Administrative Resources) มาประกอบการตามกระบวนการบริหาร (Process of Administration) ให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ

รับขวัญ ภาคภูมิ (2547 : 12) กล่าวว่า การบริหาร หมายถึง การใช้วิธีการต่างๆ ที่จะทำให้การดำเนินงานของหน่วยงานหรือองค์กร ดำเนินไปได้สำเร็จลุล่วงตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ โดยใช้ทรัพยากรอย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ

วิโรจน์ สารรัตน์ (2545 : 1) กล่าวว่า การบริหารเป็นกระบวนการดำเนินงานเพื่อให้บรรลุจุดหมายขององค์กร “หน้าที่ทางการบริหาร” ที่สำคัญ คือ การวางแผน (Planning) การจัดการองค์การ (Organizing) การนำ (Leading) และการควบคุม (Controlling)

ดังนั้น สรุปได้ว่า การบริหาร คือ กระบวนการดำเนินงานที่ใช้ศาสตร์และศิลป์ในการนำเอาทรัพยากร คน เงิน วัสดุ การจัดการ มาดำเนินการตามกระบวนการบริหาร ซึ่งผู้บริหารจะต้องอาศัยทั้งอำนาจ หน้าที่ ภาวะผู้นำ ทักษะ และความรู้ทางการบริหารมาดำเนินการให้บรรลุวัตถุประสงค์ และเป้าหมายที่ตั้งไว้อย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผล

2.2 ความหมายของการบริหารสถานศึกษา

การบริหารสถานศึกษา เป็นการบริหารที่ต้องใช้ทั้งศาสตร์และศิลป์ในการบริหาร ซึ่งนอกจากผู้บริหารต้องอาศัยความรู้ ความสามารถ ประสบการณ์และทักษะในการบริหารแล้ว ยังต้องควบคุมสิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้งานบรรลุเป้าหมาย โดยนักวิชาการหลายคนได้ให้ความหมายของการบริหารสถานศึกษาไว้ดังนี้

ชัยยุทธ ชวนประกอบ (2550 : 14) การบริหารสถานศึกษามีความมุ่งหมายที่จะจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เป็นคนดี มีความสามารถและมีความสุข การดำเนินการให้บรรลุเป้าหมายอย่างมีพลัง มีประสิทธิภาพ จำเป็นที่จะต้องมีการกระจายอำนาจ และให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมซึ่งเป็นไปตามหลักการพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ซึ่งให้มีการจัดระบบโครงสร้างการศึกษาของไทยมีเอกภาพเชิงนโยบาย มีความหลากหลายในทางปฏิบัติ มีการกระจายอำนาจไปสู่เขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา

รุ่งทิวา จักรกร (2548 : 138) ให้ความหมาย การบริหารสถานศึกษา หมายถึง การดำเนินงานของกลุ่มบุคคลในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติตามหน้าที่ ความรับผิดชอบของโรงเรียน ได้แก่ การให้บริการทางการศึกษาแก่สมาชิกของสังคมให้บรรลุจุดหมายตามที่กำหนดไว้

พิฑูรย์ พิลาวัลย์ (2542 : 37 ; อ้างถึงในประทวน พรหมจ้อย, 2548 : 42) การบริหารสถานศึกษา หมายถึง หลักการ วิธีการ แนวคิด ทางการบริหารต่างๆ ที่นำมาใช้พัฒนาผู้เรียนให้มีความเจริญเติบโตในทุกๆ ด้าน เพื่อมุ่งหวังให้เป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณค่าต่อสังคม

สรุปได้ว่า การบริหารสถานศึกษา คือ กิจกรรมต่างๆ ที่บุคคลหลายคนร่วมกันดำเนินการ เพื่อพัฒนาสมาชิกของสังคมในทุกๆ ด้าน นับแต่ บุคลิกภาพ ความรู้ ความสามารถ เจตคติ พฤติกรรม คุณธรรม เพื่อให้มีค่านิยมตรงกันกับความต้องการของสังคม โดยอาศัยบุคคล ทรัพยากร กระบวนการ ตลอดจนเทคนิคต่างๆ อย่างเหมาะสม

การบริหารสถานศึกษา มีองค์ประกอบสำคัญที่มีความเกี่ยวเนื่องที่สัมพันธ์กันส่งผลกระทบถึงกันและกัน และเป็นผลให้มีการพัฒนาสู่แนวทางที่ดีกว่า 5 ประการ ดังนี้

1. บริบทที่เป็นแรงผลักดันก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ได้แก่ ปริมาณและคุณภาพของประชากร สภาพรวมของทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมและมลภาวะ ความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และเทคโนโลยีสารสนเทศ สภาพทางเศรษฐกิจ สภาพความรุนแรงของปัญหาสังคม สภาพความรุนแรงของปัญหาคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมของประชาชน การดูแลและการส่งเสริมผู้ด้อยโอกาส และผู้มีความสามารถพิเศษ คุณภาพและบริการเพื่อการพักผ่อนหย่อนใจ ความเป็นประชาธิปไตย และทุจริตคอร์รัปชั่น คุณภาพและความทั่วถึงของการบริหารทางการศึกษา

2. กฎหมายเกี่ยวกับการจัดการศึกษาและการบริหารสถานศึกษาที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวง ศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 ระเบียบกระทรวงว่าด้วยการบริหารจัดการและขอบเขตการปฏิบัติหน้าที่ของสถานศึกษาขึ้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล ในสังกัดเขตพื้นที่การศึกษา พ.ศ. 2546

3. ฝ่ายบริหารสถานศึกษา ได้แก่ ผู้อำนวยการสถานศึกษา และรองผู้อำนวยการสถานศึกษา

4. รูปแบบการบริหารสถานศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน

5. บุคลากรภายในสถานศึกษา ได้แก่ ครู อาจารย์ ผู้สอน บุคลากรสนับสนุนการสอน ผู้เรียน นักการภารโรง ยาม และผู้ประกอบการค้าภายในโรงเรียนผู้บริหารสถานศึกษาต้องศึกษาองค์ประกอบสำคัญ 5 ประการ ของการบริหารสถานศึกษาให้เข้าใจรายละเอียดอย่างชัดเจน ด้วยความเอาใจใส่ ระมัดระวัง ตั้งใจ ใฝ่คว้าด้วยเหตุและผลเพื่อใช้เป็นแนวทางการบริหาร และการพัฒนาสถานศึกษายามปกติ และตัดสินใจแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นในสถานศึกษาได้ยามวิกฤตจุดเน้นของการบริหารสถานศึกษา อยู่ที่การพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้เรียนและผู้ที่เกี่ยวข้องให้เป็นผู้

สมบูรณ์พร้อมทั้งด้านร่างกาย จิตใจ และสติปัญญา พร้อมทั้งความสามารถในการสร้างสรรค์สังคม คุณภาพ สังคมแห่งการเรียนรู้ สังคมอันก่อปรด้วยความสมานฉันท์ และความเอื้ออาทรต่อกัน สถานศึกษาจึงต้องมีความสามารถในการระดมสรรพกำลัง จากทุกส่วนในสังคมทั้งภายในสถานศึกษา และภายในสถานศึกษา ให้มีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน ใ้ช้กลไกในการบริหาร กำกับ ติดตาม ตรวจสอบและประเมินผลที่มีประสิทธิภาพ ภายใต้เป้าหมายและความมุ่งหวังร่วมกัน

หน้าที่หลักของการบริหารสถานศึกษา ตามแนวคิดของ โรเบิร์ต เอส ฟิสก์ (Robert S. Fisk) ซึ่ง ภิญโญ สาร และ นพพงษ์ บุญจิตราดุล (2546 : 114) ได้สรุปไว้มี 5 ประการดังนี้

1. การให้โอกาสทางการศึกษาและปรับปรุงการศึกษาในสถานศึกษา หรืองานบริหาร วิชาการ

2. การบริหารงานเกี่ยวกับชุมชน และการประชาสัมพันธ์ในสถานศึกษา
3. การบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา
4. การบริหารงานเกี่ยวกับอาคารสถานที่ ชุรการ การเงินและการให้บริการ
5. การบริหารกิจการนักเรียน

นอกจากนี้ในบทบัญญัติในมาตรา 9 (2) และ มาตรา 39 แห่งพระราชบัญญัติการศึกษา แห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 กำหนดให้มีการกระจายอำนาจไปสู่ เขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา โดยกระทรวงศึกษาธิการได้ออกระเบียบ ข้อบังคับ และคำสั่งที่ เกี่ยวข้องไว้ 4 เรื่อง ซึ่งถือเป็นภารกิจของสถานศึกษา ประกอบด้วย

1. งานที่เป็นภารกิจด้านวิชาการ
2. งานที่เป็นภารกิจด้านงบประมาณ
3. งานที่เป็นภารกิจด้านการบริหารงานบุคคล
4. งานที่เป็นภารกิจด้านบริหารทั่วไป ซึ่งประกอบด้วย งานธุรการและงานสารบรรณ งานพัฒนาและปรับปรุงโครงสร้างและระบบงาน งานอาคารสถานที่ งานข้อมูลสารสนเทศ งาน ประชาสัมพันธ์และงานความสัมพันธ์ชุมชน

สรุปได้ว่า หลักการบริหารสถานศึกษา ผู้บริหารคือกลไกสำคัญที่จะทำให้การดำเนินงาน ของสถานศึกษา ทั้ง 4 ด้านมีประสิทธิภาพ ภายใต้บริบทและรูปแบบการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็น ฐาน การบริหารด้วยความเอาใจใส่ ส่งเสริมให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน การตัดสินใจ และการตรวจสอบ

2.3 กระบวนการบริหารงานของผู้บริหารการศึกษา

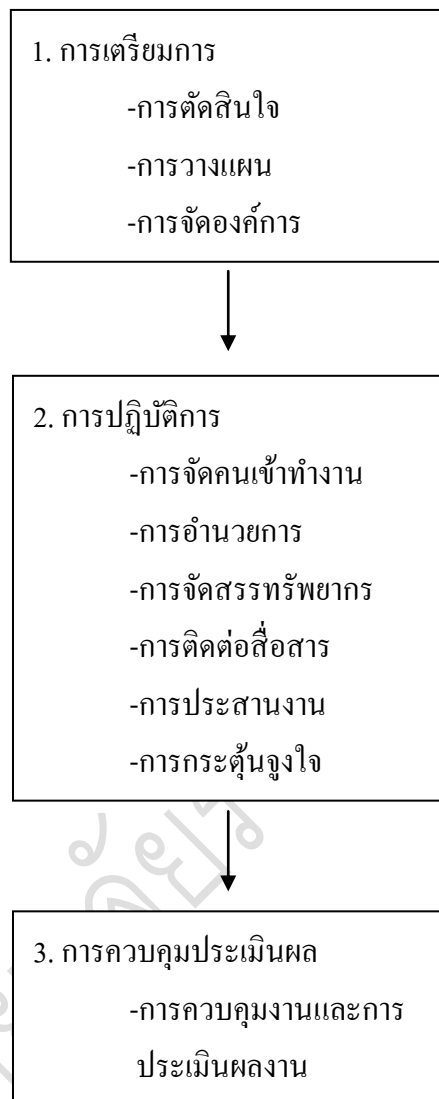
คเนเชวิก (Knezevich) (อ้างถึงใน ทรงเดช จันทรา, 2545 : 19) ได้สรุปแนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อเปรียบเทียบให้เห็นชัดเจน ดังรายละเอียดในตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 1 แสดงเปรียบเทียบกระบวนการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา

ฟาโยล์ (Fayol) (1961)	กูลิคส์, เออร์วิก (Gulicks, Urwick) (1973)	นิวแมน (Newman) (1950)	เอเอเอสเอ (AASA) (1955)	เกรกก์ (Gregg) (1957)
1. การวางแผน 2. การจัดองค์การ 3. การบังคับบัญชา 4. การประสานงาน 5. การประเมินผล	1. การวางแผน 2. การจัดองค์การ 3. การจัดคนเข้าทำงาน 4. การสั่งการ 5. การประสานงาน 6. การรายงาน 7. การจัดทำงบประมาณ	1. การวางแผน 2. การจัดองค์การ 3. การจัดสรรทรัพยากร 4. การการสั่งการ 5. การควบคุมงาน	1. การวางแผน 2. การจัดสรรทรัพยากร 3. การกระตุ้น 4. การประสานงาน 5. การประเมินผล	1. การตัดสินใจ 2. การวางแผน 3. การจัดองค์การ 4. การติดต่อสื่อสาร 5. การใช้อิทธิพล 6. การประสานงาน 7. การประเมินผล

ที่มา (ทรงเดช จันทรา, 2545 : 19)

โดยสรุปจะเห็นว่ากระบวนการบริหารงาน ต้องมีการวางแผน การจัดองค์การ การจัดคนเข้าทำงาน การอำนวยการ การจัดสรรทรัพยากร การติดต่อสื่อสาร การประสานงาน การควบคุมงาน การประเมินผล รวมทั้งการกระตุ้นหรือจูงใจ หรือถ้าจะพิจารณากระบวนการบริหารดังกล่าวข้างต้น ออกเป็นส่วนๆ จะเห็นว่าสามารถแบ่งออกได้เป็น 3 ส่วน คือ

2.4 การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School-Based Management)

2.4.1 ความหมายและความเป็นมา

คำว่า School-Based Management หรือ SBM นั้น เป็นแนวคิดในการบริหารและการจัดการศึกษาแนวคิดหนึ่ง มีการเริ่มใช้คำนี้ในประเทศสหรัฐอเมริกาเป็นครั้งแรก ในช่วงทศวรรษที่ 1980 ในภาษาไทยยังไม่มีการบัญญัติศัพท์เฉพาะที่แน่นอน ส่วนมากจะนิยมเรียกทับศัพท์ว่า School-Based Management หรือเรียกย่อๆ ว่า SBM แต่ได้พบว่า เสริมศักดิ์ วิชาลาภรณ์ และคณะ (2541) ได้เริ่มใช้คำว่า “การบริหารโดยใช้สถานศึกษาเป็นฐาน” ในการวิจัยเรื่องการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาเมื่อ

ปี พ.ศ. 2541 ต่อมาอุทัย บุญประเสริฐ ได้ใช้คำว่า “การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน” ในการวิจัยเรื่อง การศึกษาแนวทางการบริหารและการจัดการศึกษาของสถานศึกษาในรูปแบบการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School-Based Management) ในปี พ.ศ. 2543 สำหรับการวิจัยครั้งนี้ใช้คำว่า “การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็น ฐาน” เนื่องจากมีความหมายตรงกับคำศัพท์เดิมในภาษาอังกฤษมากที่สุดและเป็นคำที่นักวิชาการ รวมทั้ง บุคลากรในวงการศึกษไทยนิยมใช้มากที่สุด มีนักวิชาการได้ให้ความหมายของการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็น ฐาน ไว้ดังนี้

ไมเออร์ และ สโตนฮิลล์ (Myers and Stonehill, 1993 : 1) ได้ให้ความหมาย ของการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานว่าเป็นกลยุทธ์ในการปรับปรุงการศึกษา โดยเปลี่ยนอำนาจ หน้าที่ในการตัดสินใจจากระดับรัฐ หรือเขตการศึกษาไปยังแต่ละโรงเรียน โดยให้ผู้บริหาร โรงเรียน ครู นักเรียน และผู้ปกครองมีอำนาจควบคุมกระบวนการจัดการศึกษามากขึ้น โดยมีหน้าที่ และความรับผิดชอบในการตัดสินใจเกี่ยวกับงบประมาณ บุคลากร และหลักสูตร

เดวิด เจ แอล (David, J.L., 1996 : 4-5) กล่าวว่า การบริหารโดยใช้โรงเรียน เป็นฐาน เป็นแนวทางหนึ่งของการปฏิรูปการศึกษา โดยการกระจายอำนาจจัดการศึกษาไปยัง โรงเรียนให้มากขึ้น โดยมีความเชื่อว่าการให้โรงเรียนมีอำนาจหน้าที่มากขึ้นจะทำให้ประสิทธิภาพ ของโรงเรียนสูงขึ้น มีความยืดหยุ่นมากขึ้นและมีผลผลิตดีขึ้น

โฮลสเต็ดเตอร์ (Wholstetter, 1995 : 1) ระบุว่า การบริหารโดยใช้โรงเรียน เป็นฐานเป็นการกระจายอำนาจการควบคุมจากส่วนกลางไปยังชุมชน และโรงเรียน โดยให้ คณะกรรมการโรงเรียน ซึ่งประกอบด้วย ผู้บริหารโรงเรียน ครู ผู้ปกครอง สมาชิกในชุมชน และ ในบางโรงเรียนมีตัวแทนนักเรียนร่วมเป็นกรรมการด้วย ได้มีอำนาจควบคุมสิ่งที่เกิดขึ้นใน โรงเรียน การที่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders) ในระดับโรงเรียนได้มีส่วนร่วมในการบริหาร จะทำให้เกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของโรงเรียนมากขึ้น และทำให้ผลการปฏิบัติงานของโรงเรียนนั้น เป็นที่ยอมรับได้มากขึ้น

เซ็ง ยิน ชอง (Sheng, Yin Cheong, 1996 : 44) กล่าวว่า การบริหารโดยใช้ โรงเรียนเป็นฐานทำให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ซึ่งประกอบด้วย ผู้บริหารโรงเรียน ตัวแทนคณะครู ผู้ปกครอง ชุมชน ฯลฯ ซึ่งมารวมตัวเป็นคณะกรรมการโรงเรียน ได้มีโอกาสจัดการศึกษาให้เป็นไป ตามความต้องการของนักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน ส่งผลให้โรงเรียนมีประสิทธิผลสูงขึ้น และ ได้รับการพัฒนาอย่างยั่งยืน

อุทัย บุญประเสริฐ (2546 : 1-2) กล่าวว่า การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็น ฐานเป็นรูปแบบและแนวคิดในการบริหารที่จะต้องมีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัด การศึกษาจากส่วนกลางหรือจากเขตพื้นที่การศึกษาไปยังสถานศึกษาโดยตรง ทำให้สถานศึกษามี

อำนาจและความรับผิดชอบในการบริหารตนเองในลักษณะเชิงเบ็ดเสร็จ มีความคล่องตัวและมีอิสระมากยิ่งขึ้นในการตัดสินใจเกี่ยวกับการบริหารโรงเรียนในทุกด้านที่เกี่ยวกับการกิจ ทั้งในด้านวิชาการและหลักสูตรการเงิน และการงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไป

จากความหมายที่นักวิชาการทางการศึกษาได้ให้ไว้ข้างต้น สรุปว่า การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน หมายถึง แนวคิดการกระจายอำนาจการจัดการศึกษาจากส่วนกลางไปยังสถานศึกษาโดยให้สถานศึกษามีอำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบและความคล่องตัวในการบริหารจัดการมากที่สุด

2.4.2 หลักการพื้นฐานการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน

เซง (Cheng, 1996 : 44) กล่าวถึงแนวคิดสำคัญในการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน 2 ประการ คือ

1. โรงเรียนเป็นหน่วยสำคัญสำหรับการตัดสินใจ การตัดสินใจสั่งการที่ดีควรอยู่ที่หน่วยปฏิบัติ ดังนั้น จึงควรเพิ่มอำนาจในการบริหารและจัดการงบประมาณให้กับโรงเรียนมากขึ้น และลดการควบคุมจากส่วนกลางลง
2. การมีส่วนร่วม และการมีความรู้สึกเป็นเจ้าของ เป็นปัจจัยสำคัญสำหรับการปฏิรูปการบริหารและจัดการศึกษา ความสำเร็จของการปฏิรูปไม่ใช่เกิดจากการควบคุมจากภายนอก หากแต่เกิดจากการที่สมาชิกในโรงเรียนและชุมชนให้ความร่วมมือในการตัดสินใจเกี่ยวกับการบริหารและการปฏิบัติงาน

อุทัย บุญประเสริฐ (2543 : 154-165) สรุปหลักการสำคัญของการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานไว้ 5 ประการ ได้แก่

1. หลักการกระจายอำนาจ (Decentralization) ซึ่งเป็นการกระจายอำนาจการจัดการศึกษาจากกระทรวงและส่วนกลางไปยังสถานศึกษาให้มากที่สุด โดยมีความเชื่อว่าโรงเรียนเป็นหน่วยสำคัญในการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาการศึกษาของเด็ก
2. หลักการมีส่วนร่วม (Participation or Collaboration or Involvement) เปิดโอกาสให้ผู้เกี่ยวข้องและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ได้แก่ ครู ผู้ปกครอง ตัวแทนชุมชน ตัวแทนศิษย์เก่า และตัวแทนนักเรียน ได้มีส่วนร่วมในการบริหาร ตัดสินใจ และร่วมจัดการศึกษา การที่บุคคลเหล่านี้ได้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาจะเกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของ และจะรับผิดชอบในการจัดการศึกษามากขึ้น
3. หลักการคืนอำนาจจัดการศึกษาให้ประชาชน (Return Power to People) ในอดีตการจัดการศึกษาจะทำกันหลากหลายโดยครอบครัวและชุมชน บางแห่งก็ให้วัดหรือองค์กร

ในท้องถิ่นเป็นผู้ดำเนินการ ต่อมาเมื่อมีการรวมการจัดการศึกษาไปให้กระทรวงศึกษาธิการรับผิดชอบ เพื่อให้เกิดเอกภาพและมาตรฐานทางการศึกษา เมื่อประชากรเพิ่มมากขึ้น ความเจริญก้าวหน้าต่างๆ เป็นไปอย่างรวดเร็ว การจัดการศึกษาโดยส่วนกลางเริ่มมีข้อจำกัด เกิดความล่าช้า และไม่ตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนและชุมชนอย่างแท้จริง จึงต้องมีการคืนอำนาจให้ท้องถิ่น และประชาชนได้จัดการศึกษาได้ หรือการมีตัวแทนชุมชน ผู้ปกครอง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรชุมชนไปร่วมเป็นคณะกรรมการโรงเรียน

4. หลักการบริหารตนเอง (Self-management) ในระบบการศึกษาทั่วไป มักจะกำหนดให้โรงเรียนเป็นหน่วยปฏิบัติตามนโยบายของส่วนกลาง โรงเรียนไม่มีอำนาจอย่างแท้จริง สำหรับการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานนั้น ไม่ได้ปฏิเสธเรื่องการทำงานให้บรรลุเป้าหมาย และนโยบายของส่วนรวม แต่มีความเชื่อว่าวิธีการทำงานให้บรรลุเป้าหมายนั้นทำได้หลายวิธี การที่ส่วนกลางทำหน้าที่เพียงกำหนดนโยบายและเป้าหมาย แล้วปล่อยให้โรงเรียนมีระบบการบริหารด้วยตนเอง โดยให้โรงเรียนมีอำนาจ หน้าที่ และความรับผิดชอบในการดำเนินงาน ซึ่งอาจดำเนินการได้หลากหลายแนวทาง ด้วยวิธีการที่แตกต่างกันแล้วแต่ความพร้อม และสถานการณ์ของโรงเรียน ผลที่ได้น่าจะมีประสิทธิภาพสูงกว่าเดิมที่ทุกอย่างถูกกำหนดมาจากส่วนกลาง ไม่ว่าจะโดยทางตรงหรือทางอ้อม

5. หลักการตรวจสอบ และถ่วงดุล (Check and Balance) ส่วนกลางมีหน้าที่กำหนดนโยบายและควบคุมมาตรฐาน มีองค์กรอิสระทำหน้าที่ตรวจสอบคุณภาพการบริหารและการจัดการศึกษา เพื่อให้มีคุณภาพและมาตรฐานเป็นไปตามกำหนดและเป็นไปตามนโยบายของชาติ คณะกรรมการโรงเรียนจะทำหน้าที่ตรวจสอบถ่วงดุลซึ่งกันและกันเสมอ

จากความเห็นของนักวิชาการดังกล่าวข้างต้น สรุปว่าหลักการพื้นฐานที่สำคัญของการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน คือ หลักการกระจายอำนาจการจัดการศึกษาและการบริหารแบบมีส่วนร่วม ซึ่งจากหลักการดังกล่าวทำให้เกิดความเชื่อมั่นว่า การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานจะเป็นการบริหารที่ทำให้เกิดประสิทธิภาพ และประสิทธิผลมากกว่ารูปแบบการจัดการศึกษาอื่นที่ผ่านมา

2.4.3 แบบของคณะกรรมการโรงเรียน

การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (อุทัย บุญประเสริฐ, 2543) เป็นการบริหารงานโดยคณะกรรมการโรงเรียน (School Board) หรือสภาโรงเรียน (School Council) โดยคณะกรรมการโรงเรียนจะมีอำนาจหน้าที่ตัดสินใจเกี่ยวกับเรื่องกำหนดเป้าหมายของโรงเรียน การกำกับ สนับสนุน และส่งเสริมการบริหารงานวิชาการ งบประมาณ การบริหารงาน

บุคคล และการบริหารทั่วไป ซึ่งคณะกรรมการโรงเรียน โดยทั่วไปจะประกอบด้วย ตัวแทนผู้ปกครอง ตัวแทนครู ตัวแทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตัวแทนองค์กรชุมชน ตัวแทนศิษย์เก่า ผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้บริหารโรงเรียน จากการศึกษาแบบ(Forms) ของคณะกรรมการโรงเรียนในการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน พบว่า มีแบบที่สำคัญอย่างน้อย 4 แบบ ได้แก่

1. แบบที่มีผู้บริหารโรงเรียนเป็นหลัก (Administrative Control School Council) เกิดจากแนวคิดในการกระจายอำนาจหน้าที่ในการบริหารการเงิน บุคลากร และวิชาการให้แก่ผู้บริหารโรงเรียน เพื่อให้เกิดการบริหารโรงเรียนนั้นมีประสิทธิภาพมากที่สุด ในระยะแรกๆ ผู้บริหารมักจะใช้วิธีขอคำปรึกษาอย่างไม่เป็นทางการจากครู ผู้ปกครองนักเรียน หรือผู้แทนชุมชน ดังนั้นคณะกรรมการโรงเรียนที่ตั้งขึ้นมักจะมิมีบทบาทสำคัญอยู่ที่การเป็นคณะกรรมการที่ปรึกษาของผู้บริหารโรงเรียนนั่นเอง ผู้บริหารโรงเรียนจะเป็นประธาน และเจ้าหน้าที่เขตการศึกษาเป็นกรรมการโดยตำแหน่ง ส่วนคณะกรรมการอื่นๆ มาจากการเลือกตั้งของกลุ่มบุคคลแต่ละประเภท ในการกำหนดนโยบายการวางแผนการกำหนดแนวทางแก้ปัญหา และการดำเนินงานของโรงเรียน คณะกรรมการจะมีบทบาทในการร่วมเสนอความคิดเห็น แต่อำนาจในการตัดสินใจขั้นสุดท้ายยังคงอยู่ที่ผู้บริหารโรงเรียน

2. แบบที่มีครูเป็นหลัก (Professional Control School Council) การจัดคณะกรรมการตามแนวนี้นี้ ตัวแทนคณะครูจะมีสัดส่วนมากที่สุดในคณะกรรมการโรงเรียน การจัดคณะกรรมการแบบนี้เกิดจากแนวคิดที่ว่าครูเป็นผู้ใกล้ชิดนักเรียนมากที่สุด ครูเป็นผู้ปฏิบัติจึงย่อมรับรู้ปัญหาทุกอย่างได้ดีกว่า และถ้ามีโอกาสตัดสินใจก็จะสามารถแก้ปัญหาได้ตรงจุดมากที่สุด

3. แบบที่ชุมชนมีบทบาทหลัก (Community Control School Council) จุดประสงค์ของการเลือกแบบคณะกรรมการที่ควบคุมโดยชุมชนคือ การเพิ่มความรับผิดชอบในการจัดการศึกษาให้ชุมชนและผู้ปกครองมากขึ้น และเพื่อให้ผู้รับบริการการศึกษามีความพึงพอใจในการศึกษาที่จัดให้มากที่สุด แนวคิดสำคัญก็คือ หลักสูตร และการจัดการศึกษาของโรงเรียนควรตอบสนองความต้องการและค่านิยมของผู้ปกครองและชุมชนท้องถิ่นมากที่สุด คณะกรรมการโรงเรียนจึงมีสัดส่วนจำนวนผู้แทนผู้ปกครองมากที่สุด

4. แบบที่ครูและชุมชนมีบทบาทหลัก (Professional/Community Control School Council) แนวคิดของคณะกรรมการโรงเรียนลักษณะนี้มีความเชื่อว่า ทั้งครู และผู้ปกครองต่างมีความสำคัญในการจัดการศึกษาให้แก่เด็ก ครูจะได้รับค่านิยม และความต้องการของผู้ปกครอง ในขณะเดียวกัน ผู้ปกครองก็มีโอกาสช่วยสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนของครูด้วย สัดส่วนของผู้แทนครูและผู้แทนจากผู้ปกครอง/ชุมชนจะมีเท่า ๆ กัน ในคณะกรรมการโรงเรียนทำหน้าที่เป็นคณะกรรมการบริหาร

2.4.4 ความสำคัญของการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน

จากการศึกษาเรื่องการนำหลักการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานไปใช้ในการบริหารโรงเรียน พบว่ามีประโยชน์ต่อการบริหารและการจัดการศึกษาโดยรวมดังนี้ (อุทัย บุญประเสริฐ, 2543)

1. เป็นการระดมผู้เชี่ยวชาญ และผู้มีประสบการณ์เพื่อร่วมกันจัดการศึกษา เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้ปกครอง ผู้ทรงคุณวุฒิ และตัวแทนองค์กรต่างๆ ในชุมชน มีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการบริหารโรงเรียน
2. ขวัญและกำลังใจของครูดีขึ้น เนื่องจากครูได้มีส่วนร่วมและรับผิดชอบในการบริหารและจัดการการเรียนการสอนมากขึ้น ครูเกิดความภาคภูมิใจในงานของโรงเรียน เพราะได้มีโอกาสร่วมคิดร่วมทำมากขึ้น
3. เป็นการระดมทรัพยากรจากชุมชนเพื่อจัดการศึกษา ทั้งด้านบุคลากร การเงิน และวิชาการ เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียน โดยอาศัยเครือข่ายผู้แทนองค์กรต่างๆ และเครือข่ายผู้ปกครองที่เข้ามามีส่วนร่วมจัดการศึกษา
4. สร้างภาวะผู้นำให้กับบุคลากรในโรงเรียน การกระจายความรับผิดชอบให้ทีมงานต่างๆ ในโรงเรียนจะทำให้เกิดผู้นำกลุ่ม และสมาชิกในโรงเรียนจะผลัดเปลี่ยนกันเป็นผู้นำในทีมงาน
5. เพิ่มปริมาณและคุณภาพการติดต่อสื่อสาร การบริหารแบบมีส่วนร่วม และการทำงานเป็นทีมทำให้ต้องมีการสื่อสารภายในทีมงาน และระหว่างหน่วยงานในโรงเรียนมากขึ้น และทำให้นักบุคลากรในโรงเรียนรับรู้และเข้าใจนโยบายและแนวทางของโรงเรียนเพิ่มขึ้น
6. เกิดการริเริ่มสร้างสรรค์ การให้โรงเรียนรับผิดชอบบริหารจัดการด้วยตนเอง ทำให้เกิดการริเริ่มจัดทำโครงการใหม่ๆ เพื่อให้ตรงกับความต้องการของผู้เรียนและชุมชนมากขึ้น
7. เพิ่มประสิทธิภาพ การที่ครู ผู้ปกครอง และชุมชน มีส่วนร่วมในการบริหารงบประมาณ จึงเกิดแนวทางที่จะต้องใช้งบประมาณโดยประหยัดและเกิดประโยชน์สูงสุด
8. เกิดความรู้สึกมีส่วนร่วมและความรู้สึกเป็นเจ้าของของโรงเรียนเพิ่มขึ้น เนื่องจากเปิดโอกาสให้สมาชิกทุกคนในโรงเรียนได้เสนอความคิดเห็นในการบริหารและการจัดการศึกษารวมทั้งการปรับปรุง และพัฒนาการศึกษาให้มีคุณภาพยิ่งขึ้น
9. โรงเรียนมีความสัมพันธ์กับชุมชนมากขึ้น เนื่องจากชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารและจัดการศึกษา

10.การบริหาร และการตัดสินใจด้วยความโปร่งใส สามารถตรวจสอบได้ เนื่องจากการบริหารในรูปองค์กรบุคคล

จากการศึกษาดังกล่าวข้างต้นสรุปได้ว่า ความสำคัญของการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานอยู่ที่การบริหารโรงเรียนให้มีคุณภาพ ประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น เปิดโอกาสให้สมาชิกทุกคนในโรงเรียนและชุมชนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ

2.4.5 ปัจจัยที่เอื้อต่อความสำเร็จในการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน

อุทัย บุญประเสริฐ (2543) ได้เสนอปัจจัยที่เอื้อต่อความสำเร็จในการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานไว้ ดังนี้

1. การกระจายอำนาจให้โรงเรียนอย่างแท้จริง และโรงเรียนต้องกระจายความรับผิดชอบ และอำนาจการตัดสินใจให้ทีมงานต่างๆ ในโรงเรียนอย่างทั่วถึง
2. เน้นการบริหารแบบมีส่วนร่วมและการบริหารโดยองค์กรบุคคลในการปฏิบัติงานเน้นการทำงานเป็นทีมและการสร้างทีมงานที่มีคุณภาพ
3. มุ่งพัฒนาบุคลากร ทั้งการพัฒนาผู้บริหารโรงเรียน พัฒนาครูบุคลากรทางการศึกษา รวมทั้งพัฒนาคณะกรรมการโรงเรียน ให้มีความรู้ ความเข้าใจ และทักษะการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน รวมทั้งเรื่องการจัดการเรียนการสอน และเรื่องอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง
4. การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารและการจัดการการศึกษาสารสนเทศเป็นเครื่องมือสำคัญสำหรับการวางแผน และการตัดสินใจตั้งการ
5. ผู้บริหารโรงเรียนมีความรู้ความสามารถ โรงเรียนที่จะประสบผลสำเร็จมักจะมีผู้บริหารที่มีความสามารถในการเป็นผู้นำ บทบาทของผู้บริหารโรงเรียนคือผู้อำนวยความสะดวก (Facilitator) การเป็นผู้นำ (Leader) และผู้สนับสนุน (Supporter) เป็นผู้นำนวัตกรรม (Innovations) เข้าสู่โรงเรียนและเป็นผู้ผลักดันการปฏิรูปการศึกษาให้ก้าวหน้า
6. การมีวิสัยทัศน์ร่วม (Shared vision) ที่ชัดเจน วิสัยทัศน์ต้องเกิดจากการร่วมมือร่วมใจของบุคลากรในโรงเรียนและรับรู้ร่วมกัน เพราะวิสัยทัศน์คือทิศทางการบริหารจัดการของโรงเรียน
7. การให้รางวัล โรงเรียนที่ประสบความสำเร็จในการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ควรได้รับรางวัลจากกระทรวงศึกษาธิการ อาจได้รับการยกย่องชมเชย หรือการสนับสนุนงบประมาณเพิ่มเติม เพื่อให้กำลังใจแก่โรงเรียน โรงเรียนควรให้รางวัลแก่ทีมงาน หรือหน่วยงานภายในโรงเรียนที่ประสบความสำเร็จด้วย

จากการศึกษาความเห็นของนักวิชาการดังกล่าว สรุปได้ว่า ความสำเร็จในการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ได้แก่ การกระจายอำนาจให้โรงเรียนอย่างแท้จริง การบริหารแบบมีส่วนร่วม การพัฒนาบุคลากร การใช้สารสนเทศเพื่อการบริหาร ผู้บริหารโรงเรียนมีความรู้ความสามารถ ทัศนคติที่ชัดเจน และการให้รางวัลอย่างเหมาะสม

2.4.6 ปัญหาและอุปสรรคในการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน

จากการศึกษาผลงานของนักวิชาการหลายคนเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน พบว่า มีปัญหาสำคัญโดยสรุป 5 ประการ ดังนี้ (David, 1996 : 34-36; Spilman, 1996:34-39; Latham, 1998 : 85-86)

1. เวลา กิจกรรมที่เกี่ยวข้องในการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานนั้น ทำให้บุคลากรต้องใช้เวลาเพิ่มขึ้นนอกเหนือจากเวลาทำงานปกติแต่ละวัน โดยเฉพาะการประชุม คณะกรรมการและอนุกรรมการต่างๆ และการทำงานที่ได้รับมอบหมายมากขึ้น นอกจากนี้ การที่โรงเรียนจะปรับเปลี่ยนไปสู่การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานให้เห็นผลต้องใช้เวลา 5 ปีขึ้นไป โรงเรียนส่วนใหญ่จะกระตือรือร้นในการจัดทำโครงการ และดำเนินการเปลี่ยนแปลงในเรื่องต่างๆ อย่างมากในช่วง 2 ปีแรก แต่เมื่อไม่ปรากฏผลสำเร็จรวดเร็วดังที่คาดหวัง ทำให้เกิดความเบื่อหน่ายและท้อแท้
2. คณะกรรมการโรงเรียน นั้นถูกมอบหมายหน้าที่และความรับผิดชอบสูง แต่บุคลากรที่เป็นคณะกรรมการบางคนยังขาดคุณสมบัติที่เหมาะสมอยู่มาก เช่น ขาดความรู้เรื่องการบริหารโรงเรียน ขาดทักษะกระบวนการจัดการ ขาดความชัดเจนในบทบาท เป็นต้น
3. ความไม่สอดคล้องระหว่างความต้องการและการปฏิบัติ โดยอาจได้รับมอบอำนาจในการตัดสินใจในเรื่องที่ไม่ต้องการ เช่น ครูต้องการมีอำนาจตัดสินใจเรื่องหลักสูตร และการเรียนการสอน แต่บางเขตพื้นที่การศึกษาก็ไม่ได้มอบอำนาจให้โรงเรียนดำเนินการเรื่องนี้อย่างแท้จริง
4. ขาดอิสระในการตัดสินใจ โรงเรียนบางแห่งถูกกำหนดมาจากหน่วยงานส่วนกลาง เช่น รัฐ หรือเขตพื้นที่การศึกษา ให้นำการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานมาใช้ในการบริหารโรงเรียน โดยไม่ได้เกิดจากความต้องการที่แท้จริงของครู ประกอบกับการขาดแคลนงบประมาณ ระยะเวลาไม่เพียงพอ การอบรมไม่เพียงพอ ทำให้เกิดปัญหาตั้งแต่เริ่มนำแนวคิดการบริหารแบบนี้ไปปฏิบัติแล้ว นอกจากนี้ ส่วนกลางยังไม่ได้มอบอำนาจให้โรงเรียนในการตัดสินใจเกี่ยวกับการบริหารอย่างแท้จริง

5. ไม่ได้ให้ความสำคัญเรื่องวิชาการเท่าที่ควร ความล้มเหลวในการบริหาร โดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน คือ การไม่ได้ให้ความสำคัญกับเรื่องที่เป็นหัวใจของโรงเรียน ได้แก่ การจัดการเรียนการสอน และผลการเรียนของนักเรียนอย่างแท้จริง ส่วนใหญ่จะไปเน้นเรื่องกิจกรรมพิเศษ การแต่งตั้งกรรมการและอนุกรรมการต่างๆ การออกระเบียบสำหรับการบริหาร โรงเรียนการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน เป็นต้น

จากการศึกษาดังกล่าวมาแล้วข้างต้น พบว่า ปัญหาสำคัญของการบริหาร โดยใช้โรงเรียนเป็นฐานคือ ต้องใช้เวลาในการเปลี่ยนแปลงนาน คณะกรรมการขาดทักษะกระบวนการบริหารจัดการ และไม่เข้าใจบทบาทหน้าที่ โรงเรียนไม่ได้รับการกระจายอำนาจอย่างเต็มที่ และมักไม่ให้ความสำคัญเรื่องเรียนการสอน และผลการเรียนเท่าที่ควร

2.5 การบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล

2.5.1 ความเป็นมาของสถานศึกษาที่เป็นนิติบุคคล

การปฏิรูปการศึกษามีความมุ่งหมายที่จะจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เป็นคนดี มีความสามารถ และมีความสุข การดำเนินการให้บรรลุเป้าหมายอย่างมีพลัง และมีประสิทธิภาพ จำเป็นที่จะต้องมีการกระจายอำนาจ และให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมซึ่งสอดคล้องกับเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 และเป็นไปตามหลักการของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ซึ่งให้มีการจัดระบบโครงสร้างและกระบวนการจัดการศึกษาของไทยมีเอกภาพเชิงนโยบายและมีความหลากหลายในทางปฏิบัติ มีการกระจายอำนาจไปสู่เขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษาดังปรากฏในบทบัญญัติมาตรา 39 ที่ว่า

“มาตรา 39 กำหนดให้กระทรวงกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาทั้งด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไปไปยังคณะกรรมการและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาโดยตรง”

การกระจายอำนาจดังกล่าวจะทำให้สถานศึกษามีความคล่องตัว มีอิสระในการบริหารจัดการเป็นไปตามหลักการบริหารจัดการ โดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School Based Management : SBM) ซึ่งจะเป็นการสร้างรากฐานและความเข้มแข็งให้กับสถานศึกษาสามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพ ได้มาตรฐาน และสามารถพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

จากแนวคิดดังกล่าวเพื่อให้สถานศึกษามีความคล่องตัว มีอิสระ และมีความเข้มแข็ง รัฐจึงให้สถานศึกษาเป็นนิติบุคคล โดยบัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษา พ.ศ. 2546 ในมาตรา 35 ดังนี้

“มาตรา 35 สถานศึกษาที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน มาตรา 34 (2) เฉพาะที่เป็นโรงเรียนมีฐานะเป็นนิติบุคคลเมื่อมีการยุบเลิกสถานศึกษาตามวรรคหนึ่ง ให้ความเป็นนิติบุคคลสิ้นสุดลง”

2.5.2 ความหมายของนิติบุคคล

นิติบุคคล เป็นบุคคลที่กฎหมายสมมุติขึ้นเพื่อให้สิทธิ หน้าที่ และสามารถทำการอันเป็นการก่อนิติสัมพันธ์กับบุคคลอื่นได้ภายในกรอบวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

นิติบุคคล แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

1. นิติบุคคลในฐานะกฎหมายเอกชน หมายถึง นิติบุคคลที่เกิดขึ้นตามบทบัญญัติของประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ โดยจะเกิดขึ้นเมื่อกลุ่มบุคคลธรรมดาารวมกันทำกิจกรรมอันใดอันหนึ่ง และเพื่อให้ดำเนินกิจการนั้นๆ ได้ นิติบุคคลจำเป็นที่จะต้องมีการมีทรัพย์สิน และสามารถทำนิติกรรมต่างๆ ได้ ดังนั้น เพื่อความสะดวกในการดำเนินกิจการ กฎหมายจึงกำหนดบุคคลดังกล่าวจดทะเบียนเพื่อจัดตั้งนิติบุคคลขึ้นตามกฎหมาย และดำเนินการภายใต้นิติบุคคลเพียงคนเดียว หรือในกรณีที่เป็นการรวมทรัพย์สินที่จัดสรรไว้เป็นกองทุนเพื่อดำเนินกิจการอันใดอันหนึ่ง เช่น เพื่อการศึกษา ศาสนา หรือเพื่อสาธารณประโยชน์อย่างอื่น โดยมีได้มุ่งหาประโยชน์และเมื่อได้จดทะเบียนตามกฎหมายแล้วย่อมเป็นนิติบุคคล เช่น สมาคม มูลนิธิ เป็นต้น

นิติบุคคลตามกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ จึงเป็นนิติบุคคลที่ดำเนินกิจกรรมเพื่อประโยชน์ของเอกชนและไม่มีการใช้อำนาจมหาชน

2. นิติบุคคลตามกฎหมายมหาชน หมายถึง นิติบุคคลที่เกิดขึ้นตามกฎหมายมหาชน กล่าวคือ มีพระราชบัญญัติหรือกฎหมายลำดับรองที่อาศัยอำนาจจากพระราชบัญญัติกำหนดให้จัดตั้งเป็นการเฉพาะ

นิติบุคคลตามกฎหมายมหาชน จึงดำเนินกิจกรรมที่เป็นบริการสาธารณะ และมีการใช้อำนาจมหาชน เช่น กระทรวง ทบวง กรม องค์การมหาชนของรัฐ เทศบาล วัด เป็นต้น

ในกรณีสถานศึกษา สถานศึกษาที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานในสังกัดเขตพื้นที่การศึกษาได้รับสถานภาพเป็นนิติบุคคล โดยบทบัญญัติในมาตรา 35 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546

สถานศึกษาที่เป็นนิติบุคคล จึงหมายถึง โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาที่กฎหมายยอมรับให้สามารถกระทำการต่างๆ ได้ด้วยตนเองภายในขอบเขตวัตถุประสงค์ มีสิทธิและหน้าที่ตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายแห่งระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และกฎหมายอื่นซึ่งกำหนดสิทธิและหน้าที่ของสถานศึกษาไว้เป็นการเฉพาะ

ดังนั้น จึงมีความจำเป็นที่กระทรวงศึกษาธิการ โดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการที่จะต้องใช้อำนาจตามมาตรา 5 พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 ออกระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการบริหารจัดการและขอบเขตการปฏิบัติหน้าที่ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เพื่อเป็นกรอบในการปฏิบัติหน้าที่ และวางหลักเกณฑ์ในการดำเนินการต่างๆ ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นนิติบุคคลเหล่านั้น

2.5.3 แนวทางการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล

สถานศึกษานิติบุคคลย่อมมีสิทธิหน้าที่หรืออำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบและขอบเขตวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งที่กำหนดไว้ในกฎหมาย คือเป็นส่วนราชการที่มีสภาพเป็นนิติบุคคลตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ คุณธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ สถานศึกษา หรือผู้บริหารสถานศึกษารับผิดชอบตามที่กำหนดไว้ให้เป็นอำนาจหน้าที่ของสถานศึกษาโดยตรง เช่นเดียวกับสถานศึกษาไม่เป็นนิติบุคคล ส่วนอำนาจหน้าที่ที่เพิ่มขึ้นในฐานะนิติบุคคล กำหนดไว้ในมาตรา 59 แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ที่กำหนดให้สถานศึกษาของรัฐที่เป็นนิติบุคคลมีอำนาจในการปกครองดูแล บำรุงรักษา ใช้จ่ายและจัดหาผลประโยชน์จากทรัพย์สินของสถานศึกษาที่เป็นราชพัสดุตามกฎหมายว่าด้วยที่ราชพัสดุ และที่เป็นทรัพย์สินอื่น รวมทั้งจัดหารายได้จากการบริหารสถานศึกษาและเก็บค่าธรรมเนียมสถานศึกษาที่ไม่ขัดหรือแย้งกับนโยบาย วัตถุประสงค์ และภารกิจของสถานศึกษา สถานศึกษาที่เป็นนิติบุคคลตามเจตนารมณ์ของกฎหมายดังกล่าว นอกจากจะมีอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบให้ถือปฏิบัติแล้ว จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการดำเนินการกิจการหรือบริหารงานทั้งงานวิชาการ งานงบประมาณ บริหารงานบุคคล และบริหารงานทั่วไปให้มีประสิทธิภาพ โดยมีขอบข่ายภารกิจการบริหารสถานศึกษา ดังนี้

1) การบริหารงานวิชาการ

งานวิชาการเป็นงานหลัก หรือเป็นภารกิจหลักของสถานศึกษาที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มุ่งให้กระจายรายได้ในการบริหารจัดการไปให้สถานศึกษาให้มากที่สุด ด้วยเจตนารมณ์ที่จะให้สถานศึกษาดำเนินการได้โดยอิสระ คล่องตัว รวดเร็ว สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน สถานศึกษา ชุมชน ท้องถิ่น และการมีส่วนร่วมจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่าย ซึ่งจะเป็นปัจจัยสำคัญทำให้สถานศึกษามีความเข้มแข็งในการบริหารและการจัดการสามารถพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ ตลอดจนการวัดผลประเมินผล รวมทั้งการวัดปัจจัยเกื้อหนุนการพัฒนาคุณภาพนักเรียน ชุมชน ท้องถิ่น ได้อย่างมีคุณภาพ และประสิทธิภาพ มีวัตถุประสงค์เพื่อ

1. เพื่อให้สถานศึกษาบริหารงานด้านวิชาการได้โดยอิสระ คล่องตัว รวดเร็ว และสอดคล้องกับความต้องการของนักเรียน สถานศึกษา ชุมชน และท้องถิ่น
2. เพื่อให้การบริหารและการจัดการศึกษาของสถานศึกษาได้มาตรฐานและมีคุณภาพสอดคล้องกับระบบประกันคุณภาพการศึกษาและการประเมินคุณภาพภายใน เพื่อพัฒนาตนเองและการประเมินจากหน่วยงานภายนอก
3. เพื่อให้สถานศึกษาพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ ตลอดจนปัจจัยเกื้อหนุนการพัฒนาการเรียนรู้ที่สนองความต้องการของผู้เรียน ชุมชน ท้องถิ่น โดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญได้อย่างมีคุณภาพและประสิทธิภาพ
4. เพื่อให้สถานศึกษาได้ประสานความร่วมมือในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา และของบุคคล ครอบครัวยุทธศาสตร์ หน่วยงานและสถาบันอื่นๆ อย่างกว้างขวาง

ขอบข่าย/ภารกิจ

1. การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา
2. การพัฒนากระบวนการเรียนรู้
3. การวัดผล ประเมินผล และเทียบโอนผลการเรียน
4. การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา
5. การพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา
6. การพัฒนาแหล่งการเรียนรู้
7. การนิเทศการศึกษา
8. การแนะแนวการศึกษา
9. การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา
10. การส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการแก่ชุมชน

11. การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาอื่น
12. การส่งเสริม และสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัวยุทธศาสตร์ หน่วยงานและสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา

2) การบริหารงบประมาณ

การบริหารงานงบประมาณของสถานศึกษามุ่งเน้นความเป็นอิสระในการบริหารจัดการให้มีความคล่องตัว โปร่งใส ตรวจสอบได้ ยึดหลักการบริหารมุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์และบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงาน ให้มีการจัดหาผลประโยชน์จากสินทรัพย์ของสถานศึกษา รวมทั้งจัดหารายได้จากการบริหารมาใช้บริหารจัดการเพื่อประโยชน์ทางการศึกษา ส่งผลให้เกิดคุณภาพที่ดีขึ้นต่อผู้เรียน มีวัตถุประสงค์เพื่อ

1. เพื่อให้สถานศึกษาดำเนินงานด้านงบประมาณมีความเป็นอิสระคล่องตัว โปร่งใสตรวจสอบได้
2. เพื่อให้ได้ผลผลิต ผลลัพธ์เป็นไปตามข้อตกลงการให้บริการ
3. เพื่อให้สถานศึกษาสามารถบริหารจัดการทรัพยากรที่ได้อย่างเพียงพอและมีประสิทธิภาพ

ขอบข่ายภารกิจ

1. การจัดทำและเสนอของบประมาณ
 - 1.1 การวิเคราะห์และพัฒนานโยบายทางการศึกษา
 - 1.2 การจัดทำแผนกลยุทธ์หรือแผนพัฒนาการศึกษา
 - 1.3 การวิเคราะห์ความเหมาะสมการเสนอของบประมาณ
2. การจัดสรรงบประมาณ
 - 2.1 การจัดสรรงบประมาณในสถานศึกษา
 - 2.2 การเบิกจ่ายและการอนุมัติงบประมาณ
 - 2.3 การโอนเงินงบประมาณ
3. การตรวจสอบ ติดตาม ประเมินผล และรายงานผลการใช้เงินและผลการดำเนินงาน
 - 3.1 การตรวจสอบติดตามการใช้เงินและผลการดำเนินงาน
 - 3.2 การประเมินผลการใช้และผลการดำเนินงาน
4. การระดมทรัพยากร และการลงทุนเพื่อการศึกษา
 - 4.1 การจัดการทรัพยากร
 - 4.2 การระดมทรัพยากร

- 4.3 การจัดหารายได้และผลประโยชน์
- 4.4 กองทุนกู้ยืมเพื่อการศึกษา
- 4.5 กองทุนสวัสดิการเพื่อการศึกษา
- 5. การบริหารการเงิน
 - 5.1 การเบิกเงินจากคลัง
 - 5.2 การรับเงิน
 - 5.3 การเก็บรักษาเงิน
 - 5.4 การจ่ายเงิน
 - 5.5 การนำส่งเงิน
 - 5.6 การกักเงินไว้เบิกเหลื่อมปี
- 6. การบริหารบัญชี
 - 6.1 การจัดทำบัญชีการเงิน
 - 6.2 การจัดทำรายงานทางการเงินและงบการเงิน
 - 6.3 การจัดทำและจัดหาแบบพิมพ์บัญชี ทะเบียน และรายงาน
- 7. การบริหารพัสดุและสินทรัพย์
 - 7.1 การจัดทำระบบฐานข้อมูลสินทรัพย์ของสถานศึกษา
 - 7.2 การจัดหาพัสดุ
 - 7.3 การกำหนดแบบรูปรายการหรือลักษณะเฉพาะและจัดซื้อจัดจ้าง
 - 7.4 การควบคุมดูแล บำรุงรักษา และจำหน่ายพัสดุ

3) การบริหารงานบุคคล

การบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา เป็นภารกิจสำคัญที่มุ่งส่งเสริมให้สถานศึกษาสามารถปฏิบัติงานเพื่อตอบสนองภารกิจของสถานศึกษา เพื่อดำเนินการด้านการบริหารงานบุคคลให้เกิดความคล่องตัว อิสระภายใต้กฎหมาย ระเบียบ เป็นไปตามหลักธรรมาภิบาล ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาได้รับการพัฒนา มีความรู้ ความสามารถ มีขวัญกำลังใจ ได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติมีความมั่นคงและก้าวหน้าในวิชาชีพ ซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของผู้เรียนเป็นสำคัญ มีวัตถุประสงค์เพื่อ

1. เพื่อให้การดำเนินงานด้านการบริหารงานบุคคลถูกต้อง รวดเร็ว เป็นไปตามหลักธรรมาภิบาล

2. เพื่อส่งเสริมบุคลากรให้มีความรู้ความสามารถและมีจิตสำนึกในการปฏิบัติภารกิจที่รับผิดชอบให้เกิดผลสำเร็จตามหลักการบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์

3. เพื่อส่งเสริมให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาปฏิบัติงานเต็มตามศักยภาพ โดยยึดมั่นในระเบียบวินัย จรรยาบรรณ อย่างมีมาตรฐานวิชาชีพ

4. เพื่อให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาที่ปฏิบัติงานได้ตามมาตรฐานวิชาชีพได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติ มีความมั่นคงและความก้าวหน้าในวิชาชีพ ซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของผู้เรียนเป็นสำคัญ

ขอบข่าย/ภารกิจ

1. การวางแผนอัตรากำลังและกำหนดตำแหน่ง
2. การสรรหาและบรรจุแต่งตั้ง
3. การเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการ
4. วินัยและการรักษาวินัย
5. การออกจากราชการ

4) การบริหารทั่วไป

การบริหารทั่วไปเป็นงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดระบบบริหารองค์กร ให้บริหารอื่นๆ บรรลุตามมาตรฐาน คุณภาพและเป้าหมายที่กำหนดไว้ โดยมีบทบาทหลักในการประสานส่งเสริม สนับสนุนและการอำนวยความสะดวกต่างๆ ในการให้บริการการศึกษาทุกรูปแบบ มุ่งพัฒนาสถานศึกษาให้ใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีอย่างเหมาะสม ส่งเสริมในการบริหารและการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ตามหลักการบริหารงานที่มุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ของงานเป็นหลักโดยเน้นความโปร่งใส ความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้ ตลอดจนการมีส่วนร่วมของบุคคล ชุมชนและองค์กรที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้การจัดการศึกษามีประสิทธิภาพและประสิทธิผล มีวัตถุประสงค์เพื่อ

1. เพื่อให้บริการ สนับสนุน ส่งเสริม ประสานงานและอำนวยความสะดวก ให้การปฏิบัติงานของสถานศึกษาเป็นไปด้วยความเรียบร้อย มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

2. เพื่อประชาสัมพันธ์ เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารและผลงานของสถานศึกษาต่อสาธารณชน ซึ่งจะก่อให้เกิด ความรู้ ความเข้าใจ เจตคติที่ดี เลื่อมใส ศรัทธา และให้การสนับสนุนการจัดการศึกษา

ขอบข่าย/ภารกิจ

1. การดำเนินงานธุรการ

2. งานเลขานุการคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
3. การพัฒนาระบบและเครือข่ายข้อมูลสารสนเทศ
4. การประสานและพัฒนาเครือข่ายการศึกษา
5. การจัดระบบการบริหารและพัฒนาองค์กร
6. งานเทคโนโลยีสารสนเทศ
7. การส่งเสริมสนับสนุนด้านวิชาการ งบประมาณ บุคลากร และบริหารทั่วไป
8. การดูแลอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อม
9. การจัดทำสำมะโนผู้เรียน
10. การรับนักเรียน
11. การส่งเสริมและประสานงานการจัดการศึกษาในระบบ นอกระบบ และตามอัธยาศัย
12. การระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา
13. การส่งเสริมงานกิจการนักเรียน
14. การประชาสัมพันธ์งานการศึกษา
15. การส่งเสริมสนับสนุนและประสานงานการจัดการศึกษาของบุคคล ชุมชน องค์กร
หน่วยงาน และสถาบันสังคมอื่นที่จัดการศึกษา
16. งานประสานราชการกับเขตพื้นที่การศึกษาและหน่วยงานอื่นๆ
17. การจัดระบบการควบคุมภายในหน่วยงาน
18. งานบริการสาธารณะ
19. งานที่ไม่ได้ระบุไว้ในงานอื่น

การกำหนดให้สถานศึกษาเป็นนิติบุคคล มีจุดมุ่งหมายที่สำคัญที่จะทำให้สถานศึกษามีอิสระ มีความเข้มแข็งในการบริหาร เพื่อให้การบริหารเป็นไปอย่างคล่องตัว รวดเร็ว และสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน สถานศึกษา ชุมชน ท้องถิ่นและประเทศชาติ ดังนั้นสถานศึกษาจึงจำเป็นต้องจัดระบบการบริหารงานให้มีประสิทธิภาพ มีการรวบรวม และจัดระบบข้อมูล วางแผนและดำเนินการตามแผน ศึกษากฎหมาย กฎระเบียบที่เกี่ยวข้อง ใช้การบริหารที่เน้นการมีส่วนร่วม มีการจัดระบบบัญชีให้ครบถ้วนถูกต้อง เนื่องจากสถานศึกษาที่เป็นนิติบุคคลที่มีสถานภาพที่เป็นทั้งบุคคลธรรมดา และนิติบุคคลที่อยู่ภายใต้กฎหมายมากกว่าสถานศึกษาที่ไม่เป็นนิติบุคคล ดังนั้น ในการบริหารงาน ผู้อำนวยการสถานศึกษาในฐานะผู้แทนนิติบุคคลจึงควรระมัดระวัง เพราะอาจถูกฟ้องร้องกรณีไม่ปฏิบัติงานให้เป็นไปตามกฎหมายแล้วทำให้ผู้อื่นเสียหายต้องระมัดระวังในการกระทำนิติกรรมสัญญาต้องรับผิดชอบฐานละเมิด โดยเฉพาะการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญา หรือสื่อสิ่งประดิษฐ์ที่เป็นนวัตกรรมทางการศึกษา ในการบริหารงานการเงิน

และทรัพย์สินผู้อำนวยการสถานศึกษาต้องมีระบบการตรวจสอบ และรายงานที่ถูกต้องเป็นปัจจุบัน มีการควบคุมรักษาทรัพย์สินให้อยู่ในสภาพที่ใช้การได้เสมอ รวมทั้งระมัดระวังการใช้ประโยชน์จากเงินรายได้ที่เกิดจากทรัพย์สิน

นอกจากการบริหารและการจัดการศึกษาตามอำนาจหน้าที่เพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนแล้ว รัฐบาลได้มีการปฏิรูประบบราชการเพื่อบริการประชาชนให้มีความพึงพอใจในการบริการภาครัฐมากขึ้น เพื่อให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ดังกล่าว สำนักนายกรัฐมนตรีจึงออกระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการสร้างระบบบริหารจัดการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. 2542 ขึ้น เพื่อให้ทุกกระทรวง ทบวง กรม และส่วนราชการถือปฏิบัติ

กระทรวงศึกษาธิการ (2546 : 30-31) การบริหารจัดการของสถานศึกษาซึ่งมีหน้าที่ให้บริการการศึกษาแก่ประชาชนและเป็นสถานศึกษาของรัฐ จึงต้องนำหลักการว่าด้วยการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี ซึ่งเรียกกันโดยทั่วไปว่า “ธรรมาภิบาล” มาบูรณาการในการบริหารและจัดการศึกษาเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับโรงเรียนในฐานะที่เป็นนิติบุคคลด้วย หลักการดังกล่าว ได้แก่

1. หลักนิติธรรม
2. หลักคุณธรรม
3. หลักความโปร่งใส
4. หลักการมีส่วนร่วม
5. หลักความรับผิดชอบ
6. หลักความคุ้มค่า

หลักธรรมาภิบาลอาจบูรณาการเข้ากับการดำเนินงานด้านต่างๆ ของสถานศึกษา ซึ่งได้แก่ การดำเนินงานด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคล และบริหารทั่วไป และเป้าหมายในการจัดการศึกษา คือ ทำให้ผู้เรียนเป็นคนดี เก่ง และมีความสุข

2.5.4 ข้อพึงระวังของสถานศึกษาที่มีสถานภาพเป็นนิติบุคคล

เนื่องจากพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 กำหนดให้สถานศึกษาที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีฐานะเป็นนิติบุคคลตามมาตรา 35 โดยมีได้กำหนดขอบเขตวัตถุประสงค์และอำนาจหน้าที่ของสถานศึกษาไว้อย่างชัดเจน ผู้อำนวยการสถานศึกษาในฐานะตัวแทนนิติบุคคลจึงต้องดำเนินการให้เป็นตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการบริหารจัดการและขอบเขตการปฏิบัติหน้าที่ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคลในสังกัดเขตพื้นที่การศึกษา พ.ศ. 2546 โดยเคร่งครัด และควรระมัดระวังในเรื่องต่อไปนี้ด้วย

1. ผู้อำนวยการสถานศึกษาในฐานะที่เป็นตัวแทนนิติบุคคล อาจถูกฟ้องเป็นจำเลยอันเนื่องมาจากการปฏิบัติหน้าที่ที่ไม่เป็นไปตามกฎหมายหรือระเบียบทางราชการหรือต้องปฏิบัติหน้าที่ในฐานะของโจทก์อันเนื่องมาจากการกระทำของบุคคลอื่นที่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อสถานศึกษา

2. ผู้อำนวยการสถานศึกษาในฐานะที่เป็นตัวแทนนิติบุคคลจะกระทำนิติกรรมสัญญาใดๆ ได้ก็ต่อเมื่อกฎหมาย ระเบียบ หรือคำสั่งที่ผู้บังคับบัญชามอบอำนาจให้กระทำได้ การกระทำนิติกรรมสัญญาใดๆ ที่ไม่มีกฎหมาย ระเบียบ หรือคำสั่งที่ผู้บังคับบัญชามอบอำนาจให้กระทำ หรือกระทำนิติกรรมสัญญาเกินวงเงินงบประมาณที่ได้รับมอบอำนาจ ผู้อำนวยการสถานศึกษาต้องรับผิดชอบทางกฎหมายด้วยตนเอง

3. ผู้อำนวยการสถานศึกษาอาจถูกฟ้องให้รับผิดชอบในฐานะละเมิดได้ ถ้าการบริหารและการจัดการศึกษาของผู้อำนวยการสถานศึกษานั้นไปขัดแย้งกับสิทธิของบุคคลอื่น หรือบริหารงานนอกขอบเขตอำนาจหน้าที่ของสถานศึกษา ผู้อำนวยการสถานศึกษาอาจรับผิดชอบทางแพ่งตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งต้องชดเชยค่าสินไหมทดแทน หรือถูกดำเนินการทางวินัย หรืออาจได้รับโทษทางอาญาก็ได้

4. การบริหารทรัพย์สินของสถานศึกษาที่เป็นนิติบุคคลตามกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติ มาตรา 59 ผู้อำนวยการสถานศึกษาต้องมีความรอบรู้และระมัดระวังในการทำนิติกรรมสัญญาของทรัพย์สินแต่ละประเภท และวางแผนบริหารทรัพย์สินของสถานศึกษาให้เป็นไปตามระเบียบและกฎหมายที่ทางราชการกำหนดด้วยความรัดกุมรอบคอบ มิฉะนั้นอาจถูกฟ้องร้องได้

5. ทรัพย์สินทางปัญญา หรือสิ่งประดิษฐ์ที่เป็นนวัตกรรม ซึ่งสถานศึกษาประดิษฐ์คิดค้นขึ้นมา ถ้าไม่มีข้อยกเว้นกฎหมายว่าด้วยลิขสิทธิ์แล้ว สถานศึกษาสามารถจดทะเบียนสิทธิบัตรให้เป็นทรัพย์สินของสถานศึกษาได้

6. ในการปฏิบัติงาน หากมีปัญหาด้านกฎหมายควรปรึกษานิติกรประจำเขตพื้นที่การศึกษาหรือหน่วยงานอื่น และอัยการจังหวัด เป็นต้น

7. ผู้อำนวยการสถานศึกษาพึงให้ความสำคัญและเคร่งครัดต่อการจัดระบบการเงินการบัญชี การพัสดุ ภายในสถานศึกษาโดยให้อยู่บนพื้นฐานของหลักความถูกต้อง โปร่งใส และตรวจสอบได้ เพราะในปัจจุบันมีองค์กรอิสระ หรือหน่วยงานตรวจสอบจากภายนอก ซึ่งกฎหมายให้อำนาจได้ เพราะในปัจจุบันมีองค์กรอิสระ หรือหน่วยงานตรวจสอบจากภายนอก ซึ่งกฎหมายให้อำนาจไว้ เช่น คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ซึ่งองค์กร

เหล่านี้เมื่อตรวจพบการกระทำผิดแล้ว สามารถระบุโทษให้ผู้บังคับบัญชาที่มีอำนาจลงโทษได้ โดยไม่มีการสอบสวนเหมือนกับกระบวนการดำเนินการทางวินัยข้าราชการ

8. สถานศึกษาควรรวบรวมกฎหมายการศึกษาและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการบริหารและการจัดการศึกษาไว้ในสถานศึกษาเพื่อให้สะดวกแก่การศึกษาค้นคว้า และนำมาใช้ได้อย่างรวดเร็ว เช่น พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พระราชบัญญัติข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พระราชบัญญัติการศึกษาภาคบังคับ พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของทางราชการ พระราชบัญญัติความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง เป็นต้น

9. ผู้อำนวยการสถานศึกษาควรพัฒนาตนเอง และทีมงานให้มีความรู้พื้นฐานทางด้านกฎหมายการศึกษา และกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อให้สามารถนำไปปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สรุปได้ว่าแนวทางการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล สถานศึกษามีสิทธิหรืออำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบ ในการปกครองดูแล บำรุง รักษา ใช้ และ จัดหาผลประโยชน์จากทรัพย์สินของสถานศึกษาที่เป็นราชพัสดุ นอกจากนี้มีอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบให้ถือปฏิบัติแล้ว จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการบริหารงานทั้งงานวิชาการ งานงบประมาณ บริหารงานบุคคลและบริหารงานทั่วไปให้มีประสิทธิภาพโดยยึดหลักการบริหารโดยใช้โรงเรียน เป็นฐาน (School based management) และหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี (Good governance) ที่ยึดทั้งหลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ และหลักความคุ้มค่า เป็นเครื่องมือในการนำวิสัยทัศน์ และนโยบายไปสู่การปฏิบัติ สถานศึกษาจึงจำเป็นต้องจัดระบบการบริหารงานให้มีประสิทธิภาพ มีการรวบรวม และ จัดระบบข้อมูลวางแผนดำเนินการตามแผน ศึกษากฎหมาย กฎและระเบียบที่เกี่ยวข้อง ใช้การบริหารที่เน้นการมีส่วนร่วม มีการจัดระบบบัญชีให้ครบถ้วนถูกต้อง ในการบริหารงาน ผู้อำนวยการสถานศึกษาในฐานะผู้แทนนิติบุคคลจึงควรระมัดระวัง ในการบริหารงานการเงินและ ทรัพย์สิน ต้องมีระบบการตรวจสอบและรายงานที่ถูกต้องเป็นปัจจุบันมีการควบคุม รักษาทรัพย์สิน ให้อยู่ในสภาพที่ใช้การได้เสมอ รวมทั้งระมัดระวังการใช้ประโยชน์จากเงินรายได้ที่เกิดจาก ทรัพย์สินนั้น

2.6 บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา

จากผลการวิจัยเรื่อง “การวิเคราะห์บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาดีเด่นของกระทรวงศึกษาธิการ” พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาที่ประสบผลสำเร็จได้แสดงบทบาทเด่นๆ ไว้หลายประการ (วันทนา เมืองจันทร์ , 2543 : 10-15) เช่น

1. บทบาทของผู้บริหารในฐานะผู้นำ ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีหน้าที่โดยตรงในการจัดให้สถานศึกษามีปรัชญาและเป้าหมายของสถานศึกษาที่สอดคล้องกับนโยบายระดับชาติ ระดับกระทรวง เพื่อเป็นการชี้นำแนวทางการทำงาน และรู้วิธีเทคโนโลยี นวัตกรรมทางการศึกษา มาพัฒนาการเรียนการสอน เป็นผู้นำทางการศึกษามาพัฒนาการเรียนการสอน เป็นผู้นำทางวิชาการ รวมทั้งสร้างขวัญและกำลังใจ ตลอดจนจูงใจ ประสานงานให้มีประสิทธิภาพและส่งผลต่อคุณภาพการศึกษา

2. บทบาทในการดำเนินการ เริ่มตั้งแต่ยึดนโยบายมาเป็นหลักในการจัดการศึกษา การกำหนดคุณสมบัติที่พึงประสงค์ของผู้เรียน คำนึงถึงหลักสูตรการเรียนการสอนดำเนินการให้กรรมการสถานศึกษา ชุมชน อาจารย์ บุคลากร ผู้ปกครองและนักเรียน มีส่วนรับรู้นโยบายของหน่วยเหนือ มีการจัดธรรมเนียมของโรงเรียน และจัดให้มีการจัดทำแผนหรือมีการวางแผนการทำงานอย่างมีระบบ ใช้หลักการบริหารงานแบบประชาธิปไตย มีการกระจายงาน กระจายอำนาจ การมอบหมายโดยเน้นการทำงานเป็นทีม

3. บทบาทในการปรับปรุงเสริมแต่งให้ก้าวหน้า ผู้บริหารที่ประสบผลสำเร็จทุกคนจะมีคุณธรรมประจำใจเสมอ ยึดมั่นเข้มแข็งใฝ่ รักและพัฒนาอาชีพ อุทิศตนแก่นักเรียน อุทิศให้กับที่ทำงาน สร้างบรรยากาศที่ดีในโรงเรียน ปลูกฝังความสามัคคีในหมู่คณะ

4. บทบาทในฐานะนักพูด เป็นนักพูดที่มีศิลป์ และเป็นนักฟังที่ดี ทักษะการพูดของผู้บริหารเป็นสิ่งที่จำเป็นเพราะสัมพันธ์กับการสื่อความหมาย ซึ่งมีทั้งทักษะการพูดเพื่อประสานงานการบรรยาย การสอน การนิเทศ การให้คำปรึกษาแนะนำ แก้ไขปัญหา รวมทั้งทักษะการพูดเพื่อสร้างขวัญและกำลังใจ

5. บทบาทในฐานะผู้เข้าสังคมได้ดี ผู้บริหารจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องเข้ากับสังคมได้อย่างเหมาะสม ผู้บริหารจะต้องสุภาพ อ่อนน้อม ซึ่งเป็นสิ่งที่สามารถสร้างความประทับใจเมื่อแรกเห็นได้

6. บทบาทในการช่วยเหลือเกื้อกูลเพื่อนร่วมงาน ด้วยการแสดงความเห็นอกเห็นใจผู้ใต้บังคับบัญชา เข้าใจความเป็นเพื่อนมนุษย์ร่วมทุกข์ด้วยกัน

7. บทบาทในการสร้างศรัทธา ค่านิยม การสร้างความศรัทธานั้นทำยาก ผู้บริหารจะต้องสร้างศรัทธาแห่งความเชื่อมั่น ความไว้วางใจในตัวผู้บริหารให้ครู อาจารย์ นักเรียน

รวมทั้งผู้ปกครอง ชุมชนศรัทธายกย่อง โดยการสร้างผลงานให้เกิดกับนักเรียน ผลที่ตามมาคือการได้รับความร่วมมือในการพัฒนาสถานศึกษาทั้งจากชุมชน ภาคเอกชน และประชาชน

8. บทบาทนักริเริ่ม และสร้างสรรค์ ผู้บริหารที่ประสบผลสำเร็จ ส่วนมากจะเป็นนักริเริ่มสร้างสรรค์ ผู้บริหารเหล่านี้จะพยายามสร้างบรรยากาศในสถานศึกษา เพื่อส่งเสริมความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ได้แก่ การสนับสนุนและส่งเสริมสิ่งใหม่ๆ ขึ้นภายในสถานศึกษา เช่น การค้นคว้าวิจัยด้านสื่อ เทคโนโลยี และนวัตกรรมทางการศึกษา ตลอดจนสร้างรูปแบบการจัดการบริหารการทำงานที่มีประสิทธิภาพ

9. บทบาทในการเป็นนักเปลี่ยนแปลงการพัฒนา เป็นบทบาทที่ผู้บริหารต้องใช้ความอดทน ใช้จิตวิทยาสูงในการที่จะเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการทำงานของบุคลากร โดยการสร้างบรรยากาศการเรียนการสอนที่ดีให้เกิดขึ้น และเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการทำงาน

10. บทบาทในการกำหนดวิสัยทัศน์ ผู้บริหารที่ประสบผลสำเร็จจะเป็นบุคคลที่มองการณ์ไกล กล้าเสี่ยง เพื่อความเจริญและเอาชนะอุปสรรค เพื่อพัฒนาสถานศึกษา โดยอาศัยความจำเป็นหรือวิธีอื่นที่จะพัฒนาสถานศึกษาให้ก้าวไกลนำหน้าอยู่ตลอดเวลา

ผลการศึกษาของ Minzberg (อ้างถึงใน วิโรจน์ สาณรัตน์, 2546 : 5-7) พบว่าผู้บริหารส่วนใหญ่จะแสดงบทบาทออกมา 10 บทบาทย่อยภายใต้บทบาทหลัก 3 กลุ่ม ดังนี้

1. กลุ่มบทบาทเชิงสัมพันธ์บุคคล (Interpersonal Roles) เป็นบทบาทที่เกิดขึ้นจากอำนาจและสถานะตำแหน่งแบบเป็นทางการ เป็นบทบาทที่ผู้บริหารเป็น “ศูนย์รวมประสาท” (nerve center) ขององค์การ ประกอบด้วย

1.1 บทบาทเป็นสัญลักษณ์ขององค์การ (Symbolic or figurehead) ปฏิบัติการระเบียบแบบแผน ประเพณี หรือพิธีการขององค์การ เช่น บทบาทของผู้บริหารโรงเรียนในการมอบวุฒิบัตรแก่ผู้จบการศึกษา เป็นต้น

1.2 บทบาทของผู้นำองค์การ (Leader) มุ่งการอำนวยความสะดวก การจูงใจและการติดต่อสื่อสารและการควบคุม เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปตามแผนที่กำหนดไว้

1.3 บทบาทเป็นผู้สร้างความสัมพันธ์ (Liaison) กับบุคคลหรือกลุ่มบุคคลภายนอกองค์การ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อองค์การ

2. กลุ่มบทบาทเชิงสารสนเทศ (Informational Roles) เป็นบทบาทที่ทำให้ผู้บริหารเป็นศูนย์กลางของข้อมูลข่าวสารทั้งในฐานะผู้รับและผู้ส่ง ประกอบด้วย

2.1 บทบาทเป็นผู้กำกับติดตามผล (monitor) ให้ได้ข้อมูลข่าวสารทั้งภายในและภายนอกเพื่อให้เกิดประโยชน์แก่องค์การ

2.2 บทบาทเป็นผู้เผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร (Dissemination) ที่ได้รับทั้งภายในและภายนอกให้แก่บุคลากรในองค์กร

2.3 บทบาทเป็นผู้ประชาสัมพันธ์ (Spokesperson) เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารขององค์กรต่อบุคคลภายนอกองค์กร

3. กลุ่มบทบาทเชิงตัดสินใจ (Decisional Roles) เป็นบทบาทที่ทำให้ผู้บริหารเป็น “นักตัดสินใจ” (Decision Maker) อันสืบเนื่องจากบทบาทสองกลุ่มแรก ประกอบด้วย

3.1 บทบาทเป็นผู้ประกอบการ (Entrepreneur) มุ่งการริเริ่มสร้างสรรค์ให้เกิดสิ่งใหม่ๆ ในองค์กรอยู่เสมอ

3.2 บทบาทเป็นผู้จัดสิ่งก่อกวน (Disturbance Handler) โดยแก้ไขปัญหาเมื่อองค์กรเผชิญสิ่งรบกวนที่คาดหวังกอย่างฉับไวแต่ได้ผล

3.3 บทบาทเป็นผู้จัดสรรทรัพยากร (Allocator) ให้แก่ส่วนต่างๆ ในองค์กร

3.4 บทบาทเป็นนักเจรจาต่อรอง (Negotiator) กับบุคคลอื่นหรือองค์กรอื่นเพื่อให้ได้สิ่งที่ประโยชน์ต่อองค์กร

จากบทบาทของผู้บริหารที่กล่าวมาแล้วข้างต้น สามารถสรุปสาระสำคัญของบทบาทของผู้บริหารได้ดังนี้

1. บทบาทในฐานะผู้บริหาร
2. บทบาทในฐานะผู้นำทางวิชาการ
3. บทบาทในฐานะเป็นหัวหน้าของกลุ่ม

2.7 ทักษะทางการบริหารโรงเรียน

ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นบุคคลที่มีความสำคัญยิ่งต่อการดำเนินงานของหน่วยงาน นอกจากผู้บริหารจะต้องมีคุณลักษณะที่เหมาะสมในการดำรงตำแหน่งของผู้บริหารแล้ว องค์ประกอบหนึ่งที่มีผลต่อการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียน คือ ทักษะของผู้บริหาร มีผู้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับทักษะการบริหารไว้ ดังนี้

แคทซ์ (Katz 1995 : 33 - 42) ได้อธิบายทักษะทางการบริหารไว้ 3 ประการดังนี้

1. ทักษะทางเทคนิค (Technical Skills) เกี่ยวข้องกับการมีความรู้ที่เชี่ยวชาญและมีความชำนาญในกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง พร้อมทั้งมีความคล่องแคล่วในการใช้เครื่องมือและเทคนิควิธีในการทำกิจกรรม ทักษะทางเทคนิคจึงเป็นความสามารถของผู้บริหารในการใช้ความรู้ วิธีกร เทคนิก เครื่องมือและอุปกรณ์ที่จำเป็นในการปฏิบัติการกิจอย่างใดอย่าง

หนึ่ง ทักษะทางเทคนิคเกิดจากประสบการณ์ศึกษาและการฝึกอบรม ทักษะทางเทคนิคจึงเป็นทักษะในการทำงานกับสิ่งของ

2. ทักษะทางมนุษย์ (Human Skills) อาจตรงกันข้ามกับทักษะทางเทคนิคในประเด็นที่ว่าผู้บริหารใช้ทักษะนี้ในการทำงานกับบุคคลมากกว่าการทำงานกับสิ่งของ ทักษะทางมนุษย์ช่วยให้ผู้บริหารทำงานกับปัจเจกบุคคลหรือกลุ่มของบุคคลได้อย่างมีประสิทธิภาพ ด้วยการสร้างพลังแห่งความร่วมมือของทีมงานเพื่อบรรลุเป้าหมายขององค์กร ทักษะทางมนุษย์จึงเป็นความสามารถของผู้บริหารในการทำงานกับคนในการใช้คนเพื่อปฏิบัติการกิจให้บรรลุเป้าหมายขององค์กร ผู้บริหารจำเป็นจะต้องมีภาวะผู้นำมีความเข้าใจในการสร้างและใช้แรงจูงใจทักษะทางมนุษย์เป็นความสามารถในการทำงานกับคน

3. ทักษะทางความคิดรวบยอด (Conceptual Skills) เป็นความสามารถที่จะประสานสิ่งต่างๆ เข้าด้วยกัน และสามารถที่จะมองเห็นองค์การในภาพรวม แคทซ์เสนอแนะว่าการที่จะมองเห็นองค์การในภาพรวมได้นั้นจำเป็นต้องรู้ถึงการพึ่งพาอาศัยกันของส่วนต่างๆ หรือหน้าที่ต่างๆ ขององค์การ และเข้าใจได้ว่าการเปลี่ยนแปลงในส่วนหนึ่งจะมีผลกระทบถึงส่วนอื่นๆ อย่างไรบ้าง ทักษะทางความคิดรวบยอดจึงเป็นความสามารถของผู้บริหารที่จะเข้าใจความซับซ้อนขององค์การทั้งหมด มีความสามารถในการมองเห็นองค์การ ในภาพรวมเหมือนกับการมองของนกมีมองลงมาจากที่สูงมองเห็นองค์การทั้งหมดเห็นว่าองค์การประกอบด้วยส่วนต่างๆ อะไรบ้าง แต่ละส่วนจะต้องปฏิบัติการกิจอะไร สามารถที่จะมองเห็นความเชื่อมโยงหรือความสัมพันธ์ของสิ่งต่างๆ สามารถที่จะเห็นว่าส่วนต่างๆ ขององค์การจะต้องพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันอย่างไร การเปลี่ยนแปลงหรือการด้อยประสิทธิภาพของส่วนใดส่วนหนึ่งขององค์การมีผลกระทบต่อส่วนอื่นๆ ขององค์การอย่างไรบ้างทักษะทางความคิดรวบยอดนี้อาจเรียกว่าทักษะทางมนมดิกก็ได้

ผู้บริหารในแต่ละระดับต้องการทักษะทั้งสามแตกต่างกัน ผู้บริหารระดับสูงต้องการทักษะทางเทคนิคน้อยกว่าผู้บริหารระดับต่ำ แต่ต้องการทักษะทางความคิดรวบยอดมากกว่าผู้บริหารระดับต่ำทั้งนี้เพราะผู้บริหารระดับต่ำจำเป็นต้องทำงานกับสิ่งของ เครื่องจักร จำเป็นจะต้องสอนงานให้แก่พนักงานในการทำงาน จึงจำเป็นต้องรู้เทคนิคในการทำงาน ส่วนผู้บริหารระดับสูงนั้นไม่จำเป็นต้องทราบว่าจะทำอะไรหรือภารกิจแต่ละอย่างนั้นจะต้องทำอย่างไร แต่จำเป็นต้องมีความสามารถในการมองเห็นความสัมพันธ์ ความเชื่อมโยงของสิ่งต่างๆ

ขณะที่ทักษะทางเทคนิคและทักษะทางความคิดรวบยอดเปลี่ยนแปลงไปตามระดับของการบริหาร แต่ทักษะที่เป็นความต้องการร่วมกันของการบริหารแต่ละระดับคือ ทักษะทางมนุษยทักษะทางมนุษยมีความสำคัญในการบริหารงานทั้งในอดีต ปัจจุบันและอนาคต

วิโรจน์ สารรัตนะ (2546 : 5) ได้กล่าวถึง ทักษะการบริหารว่ามีผู้จำแนกไว้ที่สำคัญ 3 ทักษะคือ ทักษะเชิงเทคนิค (Technical Skills) ทักษะเชิงมนุษย (Human Skills) และทักษะเชิงมโนทัศน์ (Conceptual Skills) โดยแต่ละทักษะมีลักษณะ ดังนี้

1. ทักษะเชิงเทคนิค หมายถึง ความสามารถในการใช้เครื่องมือ หรือวิธีการเฉพาะ
2. ทักษะเชิงมนุษย หมายถึง ความสามารถที่จะทำงานกับคนอื่น หรือเข้ากับคนอื่นได้ดีสังเกตได้ว่า ทักษะเชิงเทคนิคจะเป็นการทำงานกับ “สิ่งของ” ในขณะที่ทักษะเชิงมนุษยเป็นการทำงานกับ “คน”
3. ทักษะเชิงมโนทัศน์ หมายถึง ความสามารถในการมององค์การ โดยภาพรวมกับความสัมพันธ์กับภายนอก ความเข้าใจในความสัมพันธ์ระหว่างส่วนต่างๆ ขององค์การ และการส่งผลต่อกัน และความรู้ที่สามารถจะวินิจฉัย และประเมินปัญหาต่างๆ เป็นต้น

จากแนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับทักษะของผู้บริหาร จะเห็นว่า ผู้บริหารสถานศึกษานอกจากจะมีความรู้ ความสามารถแล้ว ควรจะมีทักษะทางด้านบริหารด้วย ซึ่งผู้บริหารแต่ละระดับมีความจำเป็นต้องใช้ทักษะทางการบริหาร

แอนโทนี (William P. Anthony, 1984 : 36-43) ได้กล่าวถึงทักษะของผู้บริหารที่บริหารจำเป็นต้องใช้เพื่อให้ผู้บริหารที่มีความสามารถไว้ 9 ประการ ดังนี้

1. การตั้งเป้าหมาย (Goal Setting) เป้าหมายของงานที่มีคุณค่า จะต้องเกิดจากการร่วมกันกำหนดระหว่างบุคคล 3 ฝ่าย คือ ผู้บริหาร ผู้บังคับบัญชาของผู้บริหาร และผู้ใต้บังคับบัญชาของผู้บริหาร ผู้บริหารจะต้องทำงานในฐานะเป็นผู้ใกล้ชิด และประณีตระมัดระวังในการตั้งเป้าหมายให้เป็นที่เข้าใจและยอมรับทุกฝ่าย
2. ภาวะผู้นำ (Leadership) ภาวะผู้นำคือ การทำให้คนอื่นทำในสิ่งที่เขาอยากให้เราทำ แบบภาวะผู้นำมีอยู่หลายแบบ แต่ไม่มีแบบใดที่ดีที่สุดในทุกสถานการณ์ ผู้บริหารที่มีประสิทธิภาพควรพยายามเปลี่ยนแปลงแบบของภาวะผู้นำจากความเผด็จการไปสู่แบบให้มีส่วนร่วมหรือแบบประชาธิปไตย
3. การแก้ปัญหาและการตัดสินใจ (Problem Solving and Decision Making) ผู้บริหารจะต้องรับรู้ถึงสิ่งที่จะต้องตัดสินใจ ต้องสามารถเข้าถึงปัญหาได้อย่างรวดเร็ว และเข้าถึงแก่นของปัญหา เพื่อพัฒนาการตัดสินใจเฉพาะปัญหาที่เหมาะสม ผู้บริหารจะต้องไม่เสียเวลากับการแก้ปัญหาเล็กๆ น้อยๆ และไม่ควรสนใจเฉพาะปัญหาที่สำคัญเท่านั้น ผู้บริหารจะต้องไม่เลื่อนการ

แก้ปัญหาออกไป และจะต้องตัดสินใจในแนวที่มุ่งหวังว่าได้ดีที่สุด ผู้บริหารไม่ควรมอบอำนาจการตัดสินใจทั้งหมดให้แก่คณะกรรมการ

4. การติดต่อสื่อสาร (Communication) การติดต่อสื่อสาร ก็คือ การส่งผ่านข้อมูลข่าวสารและความเห็นจากบุคคลหนึ่งไปสู่อีกคนหนึ่ง ทักษะการติดต่อสื่อสารที่ดีมี 3 องค์ประกอบ คือ ความเข้าใจผู้อื่น (Empathy) การใช้สื่อที่เหมาะสม (Appropriate media) และทักษะในการฟัง (Listening Skills) ผู้บริหารที่ขาดทักษะเหล่านี้จะพบความยุ่งยากในการบริหาร

5. การสอนแนะและการให้คำปรึกษา (Coaching and Counseling) ผู้บริหารต้องเป็นผู้สอนแนะ และให้คำปรึกษาแก่สมาชิกในองค์กร เพราะในภารกิจของการบริหารย่อมมีปัญหาเกิดขึ้นอยู่เป็นประจำ ทั้งปัญหาระหว่างบุคคล และปัญหาในการปฏิบัติงาน โดยปกติแล้วทักษะที่ใช้ในการให้คำปรึกษาควรจะได้ใช้เฉพาะปัญหาที่เกี่ยวกับงาน ผู้บริหารที่ดีจะต้องเข้าไปเกี่ยวข้องกับการเสนอแนะผู้ได้บังคับบัญชาในลักษณะของการแนะแนว และการกระตุ้นจะต้องให้คำชมเชยและให้สิ่งจูงใจอื่นๆ เมื่อเขาปฏิบัติงานดี และต้องคัดค้านหรือต่อต้านเมื่อการปฏิบัติงานเกิดปัญหาขึ้น

6. การจัดการเปลี่ยนแปลงและความขัดแย้ง (Managing Change and Conflict) การเปลี่ยนแปลงนั้นมีอยู่ในเกือบทุกบทบาทของการบริหาร ผู้บริหารที่มีความสามารถจะต้องตระหนักในเรื่องของการเปลี่ยนแปลงเป็นอย่างดี และจะต้องหาทางจัดการกับความเปลี่ยนแปลงที่มีลักษณะขัดขวางและต่อต้านการทำงาน ผู้บริหารควรใช้วิธีชี้แนวทาง และกำกับการเปลี่ยนแปลง การจัดการเปลี่ยนแปลงควรมุ่งเพื่อให้บรรลุเป้าหมายขององค์กร ผู้บริหารและบรรลุลความต้องการของผู้ได้บังคับบัญชาด้วย เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงจำนวนมากมักกลายเป็นความขัดแย้ง ผู้บริหารจะต้องตระหนักว่าความขัดแย้งเป็นสิ่งที่ดีสำหรับองค์กร ผู้บริหารที่มีความสามารถจะต้องจัดการความขัดแย้งในแนวทางที่สร้างสรรค์มากกว่าการเมินเฉย หรือการขจัดมันออกไป

7. ทักษะการเมือง (Political Skills) เป็นการเตรียมความพร้อมให้ผู้บริหารเพื่อการหลบหลีกลดความล่าช้า และเพื่อการทำงานให้เร็วขึ้น ทักษะดังกล่าวนี้มีความจำเป็นและเป็นที่ต้องการขององค์กรทุกชนิด ตัวอย่างทักษะทางการเมืองบางอย่าง เช่น การตัดสินใจร่วมกัน การเจรจาต่อรอง การประนีประนอม การล้างแค้น การข่มขวัญให้กลัว เป็นต้น

8. การบริหารเวลา (Managing time) เวลาอาจถูกมองว่าเป็นทรัพยากรจำเป็น หรืออาจถูกมองว่าเป็นข้อจำกัดที่น่ากลัวต่อการปฏิบัติงานทางการบริหาร ผู้บริหารจะต้องสามารถจัดการเวลาของตนเองให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล ผู้บริหารจะต้องเอาใจจริงเอาใจกับการใช้เวลาให้เกิดประโยชน์ต่อการปฏิบัติงานให้ประสบความสำเร็จตามเป้าหมาย

9. การประเมินผลและการให้รางวัล (Evaluating and Rewarding) ผู้บริหารที่ตระหนักในเรื่องนี้จะต้องให้ความสำคัญกับกระบวนการประเมินผลและการให้รางวัล

แนวคิดการบริหารงานเชิงมนุษยสัมพันธ์ ถือว่าการบริหารเป็นการทำงานของคนกับคน มนุษย์เป็นปัจจัยสำคัญที่สุดในการทำงาน ความต้องการทางใจ กำลังใจ ความพึงพอใจเป็นหัวใจสำคัญในการสร้างเสริมประสิทธิภาพของงาน ไม่น้อยกว่าปัจจัยอื่นๆ การบริหารงานจึงจะดำเนินไปสู่เป้าหมายได้ดีสอดคล้องกับการทดลองของ เอลท์ล เมโย (สมคิด บางโม, 2544 : 191) ได้ผลคือ คนเป็นสิ่งที่ชีวิตจิตใจ ขวัญ กำลังใจ เป็นสิ่งสำคัญสำหรับการทำงานจะปฏิบัติเหมือนเครื่องจักร ไม่ได้รางวัลทางจิตใจ มีผลต่อการจูงใจในการทำงาน ความสามารถในการทำงานของคนขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมทางกายภาพ ทางสังคม และอิทธิพลของกลุ่ม มีความสำคัญยิ่งต่อการดำเนินงานของหน่วยงาน

คีธ เดวิด (อ้างถึงใน สมคิด บางโม, 2544 : 192) ให้ความหมาย มนุษยสัมพันธ์ในการบริหารเป็นวิธีการ ก่อให้เกิดวัตถุประสงค์ และจูงใจให้คนในกลุ่มได้ร่วมกันทำงานอย่างได้ผล และมีประสิทธิภาพ โดยมีความพึงพอใจในทางเศรษฐกิจและสังคมโดยทั่วกัน

เอดวิน บี ฟลิปโป (อ้างถึงใน สมคิด บางโม, 2544 : 192) ให้ความหมาย มนุษยสัมพันธ์ในการบริหาร เป็นการรวมคนให้ทำงานร่วมกัน ในลักษณะมุ่งให้เกิดความร่วมมือประสานงาน ความคิดริเริ่ม สร้างสรรค์ เพื่อบังเกิดผลบรรลุเป้าหมาย

สมพงษ์ เกษมสิน (อ้างถึงใน สมคิด บางโม, 2544 : 192) ให้ความหมายมนุษยสัมพันธ์เป็นการเสริมสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคลเพื่อให้เกิดความร่วมมือสมานฉันท์ในการทำงานให้บรรลุวัตถุประสงค์

สมคิด บางโม (2544 : 193) ให้ความหมายมนุษยสัมพันธ์ ในการบริหารคือ กระบวนการจูงใจที่ใ้บุคคลในองค์การร่วมมือร่วมใจในการปฏิบัติงานด้วยความพึงพอใจ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายขององค์การ

จากแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับทักษะของผู้บริหาร จะเห็นว่า ผู้บริหารสถานศึกษานอกจากจะมีความรู้ความสามารถแล้ว ควรจะมีทักษะด้านบริหารอีกด้วย ซึ่งผู้บริหารแต่ละระดับมีความจำเป็นต้องใช้ทักษะทางการบริหารแตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับปริมาณงาน ขนาดของหน่วยงาน เช่น ผู้บริหารระดับสูงควรมีทักษะทางการจัดการให้มากกว่าด้านอื่นๆ ส่วนทักษะด้านเทคนิค และทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ก็มีความสำคัญน้อยลง ตรงกันข้ามกับผู้บริหารระดับปฏิบัติการจะต้องมีทักษะทางด้านเทคนิคให้มากกว่าทักษะด้านอื่นๆ เป็นต้น

3. แนวคิดเกี่ยวกับการใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา

3.1 แนวทางการบริหารโดยใช้หลักธรรมาภิบาล และการใช้หลักธรรมาภิบาลในสถานศึกษา

ความหมายของแนวทางการบริหารโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาเป็นกระบวนการดำเนินงานที่มีหน่วยงานและนักวิชาการกล่าวไว้ ดังนี้

3.1.1 หลักนิติธรรม

สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (2544 : 36) ได้กำหนดแนวทางปฏิบัติของหลักนิติธรรม คือเผยแพร่ความรู้เรื่อง กฎ ระเบียบของหน่วยงานแก่ผู้รับบริการและประชาชนทั่วไปสร้างจิตสำนึก เจ้าหน้าที่ของหน่วยงาน ในการใช้ ทบทวน ปรับปรุงกฎ ระเบียบ และกระบวนการด้วยความเป็นธรรม

3.1.2 หลักคุณธรรม

ทิพาดี เมฆสุวรรณ (2541 : 10-11) ได้กำหนดแนวทางปฏิบัติของความชอบธรรมโดยเฉพาะความชอบธรรมในการบริหารงานบุคคล ไม่เล่นพรรคเล่นพวก ไม่มอบหมายงานแบบเลือกปฏิบัติ ประเมินผลงานแบบไม่มีเหตุไม่มีผล ทำงานตามอำเภอใจ การทำงานต้องยึดหลักคุณธรรม การรักษาสิทธิและหน้าที่ต้องมีความฉลาดในการใช้อำนาจ คุณธรรมของครู หมายถึงคุณสมบัติที่เป็นความดี ความถูกต้องเหมาะสม ซึ่งมีอยู่ภายในจิตใจของครู และเป็นแรงผลักดันให้ผู้ประกอบวิชาชีพครูกระทำหน้าที่ครูได้อย่างสมบูรณ์ และหลักคุณธรรมในการบริหารงาน หมายถึงปฏิบัติหน้าที่ด้วยความชอบธรรมในการบริหารงานบุคคล

3.1.3 หลักความโปร่งใส

สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (2544 : 29) ได้กำหนดแนวทางปฏิบัติของหลักความโปร่งใสไว้ คือ

1. ผู้บริหารกำหนดเป็นนโยบายให้มีการปรับปรุงกลไกการทำงานของข้าราชการให้เน้นการปฏิบัติงานโดยมุ่งผลสัมฤทธิ์
2. ผู้บริหารทบทวนขั้นตอนและกฎระเบียบเกี่ยวกับการอนุมัติ อนุญาตให้มีความโปร่งใส ตรวจสอบได้ มีตัวชี้วัดที่ชัดเจน และมีผู้รับผิดชอบในทุกขั้นตอน

3. ผู้บริหารปฏิบัติตนตามมติคณะรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างราชการใสสะอาด เช่น จัดทำแผนการสร้างโปร่งใสในกระบวนการทำงานทุกขั้นตอน รวมทั้งแผนการป้องกันการทุจริตประพฤติมิชอบในหน่วยงานของตน

3.1.4 หลักการมีส่วนร่วม

กระทรวงศึกษาธิการ (2546 : 36 - 65) ได้กำหนดแนวทางปฏิบัติของการมีส่วนร่วมของประชาชนต้องครอบคลุมในประเด็นต่อไปนี้

การมีส่วนร่วมของประชาชนที่ครอบคลุมถึงการสร้างโอกาสที่เอื้อให้สมาชิกทุกคนของชุมชนและสังคมได้ร่วมกิจกรรมซึ่งนำไปสู่กระบวนการพัฒนาและเอื้อให้ได้รับประโยชน์จากการพัฒนาโดยเท่าเทียมกัน การมีส่วนร่วมของประชาชนสะท้อนให้เห็นการเข้าไปเกี่ยวข้อง โดยความสมัครใจ และเป็นประชาธิปไตย ในการตัดสินใจ เพื่อกำหนดเป้าหมาย กำหนดนโยบาย การวางแผน การดำเนินโครงการและการแบ่งสรรประโยชน์จากการพัฒนาโดยเท่าเทียมกัน การมีส่วนร่วมเป็นความเชื่อมโยงระหว่างส่วนที่ประชาชนลงแรงและทรัพยากรเพื่อการพัฒนา กับประโยชน์ที่ได้รับจากการลงทุนลงแรงดังกล่าว ลักษณะการมีส่วนร่วมของประชาชนอาจผิดแผกแตกต่างกันไปตามสภาพเศรษฐกิจของประเทศ นโยบาย และโครงสร้างการบริหาร รวมทั้งลักษณะทางเศรษฐกิจของประชาชน การมีส่วนร่วมของประชาชนมิได้เป็นเพียงเทคนิควิธีการ แต่เป็นปัจจัยสำคัญในการประกันให้เกิดกระบวนการพัฒนาที่มุ่งเอื้อประโยชน์ต่อประชาชน การมีส่วนร่วมของชุมชน

อนันท์ ปันยารชุน (2542 : 13) ได้กำหนดแนวทางปฏิบัติของไว้ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมต้องอยู่บนพื้นฐานของเสรีภาพ การตัดสินใจว่าจะเลือกในการมีส่วนร่วม หรือไม่ ที่สำคัญจะต้องไม่มีใครเป็นนายใคร หรือเป็นนายแห่งชีวิตใคร
 2. กระบวนการมีส่วนร่วมนั้น จะต้องอยู่บนพื้นฐานของความเสมอภาคและความสามารถพึ่งพาตนเองซึ่งจะทำให้เกิดความตระหนักกับรู้ในความสำคัญของการมีส่วนร่วม
- บุษบง ชัยเจริญวัฒนะ และ บุญมี ลี (2544 : 2) ได้กำหนดแนวทางปฏิบัติของการมีส่วนร่วมประกอบด้วย

1. การตัดสินใจ (Decision – making)
2. การเกิดความรู้สึกผูกพันต่อกิจกรรมหรือเรื่องนั้นๆ (Commitment)
3. การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ (Behavioral component)

การมีส่วนร่วม จึงเป็นการที่บุคคลได้เข้าร่วมในการแสดงความคิดเห็นร่วมตัดสินใจ ร่วมปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ ร่วมเสียสละเวลา แรงงาน วัสดุ อุปกรณ์และอื่นๆ ซึ่งเป็น

เรื่องของจิตใจและอารมณ์ของบุคคล ดังนั้นการมีส่วนร่วมควรทำด้วยความสมัครใจ และตั้งอยู่บนพื้นฐานความเสมอภาค ซึ่งการให้สมาชิกเข้ามามีส่วนในการปฏิบัติอย่างแท้จริงจะทำให้บุคคลชุมชน เกิดความรู้สึกว่าตนเองได้ลงทุนมีความผูกพันและอุทิศพลังทุกอย่างเพื่อให้งานประสบผลสำเร็จ

สนธิ สุทนต์ (2544 : 21 – 22) ได้กำหนดแนวทางปฏิบัติของการมีส่วนร่วมต่อการจัดการศึกษา ให้ประสบผลสำเร็จ มีองค์ประกอบที่สำคัญดังนี้

1. บุคคล ได้แก่ ผู้ปกครอง ประชาชนในชุมชน และผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย
2. องค์กร ได้แก่ หน่วยงาน สถานศึกษา ชุมชน หมู่บ้านและสถานที่สำคัญ

ในท้องถิ่น

3. กิจกรรม ได้แก่ งานหรือโครงการ กลุ่มกิจกรรมที่ประชาชนจะทำร่วมกันในลักษณะริเริ่ม ร่วมค้นหา ร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมตัดสินใจ ร่วมปฏิบัติการ ร่วมในผลประโยชน์ และร่วมติดตาม ประเมินผล การก่อให้เกิดการมีส่วนร่วมจะต้องมีเครือข่ายในการติดต่อประสานงานกันโดยจะต้องมีกิจกรรมกลุ่มที่แตกต่างกันออกไป

สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (2544 : 37) ได้กำหนดแนวทางปฏิบัติของหลักความมีส่วนร่วมคือ

1. ปรับปรุงกฎ ระเบียบ และกลไกการให้ผู้เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วม
2. กระจายอำนาจการบริหารงานในหน่วยงานหรือสู่ท้องถิ่น เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน
3. รณรงค์เพื่อสร้างจิตสำนึกเรื่องการมีส่วนร่วมแก่เจ้าหน้าที่ของหน่วยงาน
4. สร้างหลักประกันความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของผู้มีส่วนร่วม

3.1.5 หลักความรับผิดชอบ

สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (2544 : 8) ได้กำหนดแนวทางปฏิบัติของในหลักความรับผิดชอบ คือ

1. ให้ผู้บังคับบัญชาเป็นแบบอย่างที่ดี มีมาตรฐานหรือข้อกำหนดกับความประพฤติ
2. สร้างความสำนึกเรื่องความรับผิดชอบของตนเอง (Self – accountability) เช่น ใช้การมีส่วนร่วม ระบบการตรวจสอบ ระบบประเมินผลแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์
3. ส่งเสริมผู้มีความรู้ความสามารถ โดยใช้ระบบการให้รางวัล และระบบจูงใจอื่นๆ

3.1.6 หลักความคุ้มค่า

สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (2544 : 38) ได้กำหนดแนวทางปฏิบัติของหลักความคุ้มค่าดังนี้

1. สร้างจิตสำนึกแก่เจ้าหน้าที่ของหน่วยงานในการประหยัดการใช้ทรัพยากร
2. ลดขั้นตอนการให้บริการ / การทำงาน
3. ใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมเพื่อลดต้นทุน / เพิ่มผลผลิต
4. กำหนดเป้าหมายและมาตรฐานการทำงาน
5. มีระบบติดตามประเมินผลเพื่อเปรียบเทียบความคุ้มค่าในการดำเนินการ
6. มีระบบการรายงานผลที่สอดคล้องกับระบบการประเมินผล
7. ใช้เทคนิคการบริหารงานแบบใหม่ สำหรับบางงานที่หน่วยงานไม่ต้องทำเอง

พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 (มาตรา 35 และมาตรา 39) โดยมีการบริหารตามหลักการกระจายอำนาจและการบริหารที่ใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School-based management) ซึ่งหมายถึง การบริหารและการจัดการศึกษา โดยมีสถานศึกษาเป็นองค์กรหลักในการจัดการศึกษา โดยต้องมีการกระจายอำนาจบริหารจัดการศึกษาจากส่วนกลางไปยังสถานศึกษา ให้มีอำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบ มีความอิสระ คล่องตัวในการบริหารจัดการศึกษาด้านต่างๆ ภายใต้คณะกรรมการสถานศึกษา (School board) ซึ่งประกอบด้วยผู้แทนครู ผู้แทนผู้ปกครอง ผู้แทนองค์กรชุมชน ผู้แทนศิษย์เก่า ผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้บริหารโรงเรียน เพื่อให้การจัดการศึกษาเป็นไปโดยการมีส่วนร่วมและคุณภาพของผู้เรียนตรงตามความต้องการของผู้เรียนผู้ปกครองและชุมชนมากที่สุด โดยกำหนดแนวทางปฏิบัติของ ดังนี้

1. หลักกระจายอำนาจ (Decentralization) โดยการคืนอำนาจการจัดการศึกษาให้กับประชาชน การปรับปรุงการศึกษาของสถานศึกษาจะเกิดผลสำเร็จได้ ต้องทำที่สถานศึกษาโดยการกระจายอำนาจจากส่วนกลางและเขตพื้นที่การศึกษาไปยังสถานศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ

2. หลักการบริหารตนเอง (Self-management) สถานศึกษามีอิสระในการตัดสินใจ ด้วยตนเองมากขึ้น ภายใต้การบริหารในรูปแบบขององค์กรคุณบุคคล คือ คณะกรรมการสถานศึกษา

3. หลักการบริหารแบบมีส่วนร่วม (Participation) ของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders) เช่น ผู้ปกครอง ชุมชน ศิษย์เก่า ซึ่งสามารถมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและแผนการตัดสินใจการกำหนดหลักสูตรท้องถิ่นโดยเน้นการกระจายโอกาสไปให้ทั่วถึงทั้งองค์กรเพื่อโยงใยให้ทุกคนได้เข้ามามีส่วนร่วมมากที่สุด

4. หลักการมีภาวะผู้นำแบบเกื้อหนุน เป็นภาวะผู้นำที่เน้นการสนับสนุนและอำนวยความสะดวก ไม่ใช่ภาวะผู้นำแบบชี้แนะหรือสั่งการ

5. หลักการพัฒนาทั้งระบบ (Whole school approach) มีการปรับทั้งโครงสร้างและวัฒนธรรมขององค์กรทั้งระบบ

6. หลักการความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้ (Accountability) โรงเรียนต้องแสดงความรับผิดชอบที่จะให้มีการตรวจสอบ เพื่อให้การบริหารและจัดการศึกษาเป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนดไว้

สรุปได้ว่าการบริหารโดยใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารสถานศึกษา คือการบริหารโดยใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารสถานศึกษา ทั้ง 6 ประการให้เชื่อมโยงสัมพันธ์และสนับสนุนซึ่งกันและกัน เพื่อปลูกฝังและสร้างสรรค์ให้เกิดขึ้นกับทุกภาคส่วนในสังคมไทยอย่างต่อเนื่องทั้งในระยะเฉพาะหน้าที่ต้องให้ความสำคัญกับการรณรงค์สร้างความตระหนักและเรียนรู้ร่วมกันของคนในสังคม โดยการปรับเปลี่ยนความคิดและคุณค่าใหม่หรือปฏิรูปจากกระบวนการทัศน์เก่าให้สามารถเผชิญกับกระแสของโลกในยุคโลกาภิวัตน์และสภาพแวดล้อมในยุคใหม่ ที่มีลักษณะซับซ้อนเชื่อมโยงกันและมีการเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วได้ ประกอบด้วย 6 หลัก

1. หลักนิติธรรม หมายถึง การบังคับใช้กฎหมาย กฎระเบียบ คำสั่ง ข้อบังคับต่างๆ ให้เป็นธรรม เป็นที่ยอมรับของบุคลากรในโรงเรียนและบุคลากรในโรงเรียนยินยอมพร้อมใจปฏิบัติตาม กฎหมาย กฎ ระเบียบ คำสั่งและข้อบังคับเหล่านั้น

2. หลักคุณธรรม หมายถึง การยึดมั่นในความถูกต้องดีงาม ซื่อสัตย์ จริงใจ ขยัน อดทน มีระเบียบวินัย ประกอบอาชีพสุจริต สามารถครองตน ครองคน และครองงาน

3. ความโปร่งใส หมายถึง การเปิดเผยข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์อย่างตรงไปตรงมาด้วยภาษาที่เข้าใจง่าย บุคลากรในโรงเรียนและประชาชนเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้สะดวก และ มีกระบวนการตรวจสอบความถูกต้องชัดเจน สร้างความไว้วางใจซึ่งกันและกันของบุคลากรในโรงเรียนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

4. การมีส่วนร่วม หมายถึง การบริหารจัดการโดยใช้หลักการมีส่วนร่วมของประชาชนในสังคมในทุกๆ ระดับ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจที่สำคัญ

และมีผลกระทบต่อผู้คนและสังคม หลักการมีส่วนร่วมนี้ถือว่าเป็นหลักการสำคัญของการบริหารจัดการแบบ ธรรมภิบาล ซึ่งในระบอบประชาธิปไตยที่สมบูรณ์สามารถทำได้ในรูปแบบต่างๆ ทั้งในเรื่องการเลือกตั้ง การสอบถามหรือการไต่สวนสาธารณะ การประชุมสาธารณะ การปรึกษาหารือ การออกเสียงประชามติ การแสดงมติมหาชน การเสนอร่างกฎหมาย การระงับยับยั้ง การออกกฎหมายหรือโครงการของรัฐ และการถอดถอน

5. ความรับผิดชอบ หมายถึง ตระหนักในสิทธิและหน้าที่ มีจิตสำนึกในความรับผิดชอบต่อสังคม การตัดสินใจกระทำการใดๆ ต้องกระทำโดยมีพันธะความรับผิดชอบต่อสาธารณะหรือผู้มีส่วนได้เสียกับหน่วยงานนั้น และกล้าที่จะยอมรับผลจากการกระทำนั้น ๆ

6. หลักความคุ้มค่า หมายถึง การบริหารจัดการและการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ส่วนรวม ใช้อย่างคุ้มค่าในการบริหารการศึกษาเพื่อสร้างสรรค์เด็กและเยาวชนให้มีคุณภาพ สามารถแข่งขันได้ในเวทีโลก

3.2 คุณลักษณะที่ดีของแนวทางการบริหารโดยใช้หลักธรรมาภิบาล

คุณลักษณะที่ดีของแนวทางการบริหารโดยใช้หลักธรรมาภิบาลคุณลักษณะที่ดีของแนวทางการบริหารโดยใช้หลักธรรมาภิบาล ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (2547 : 75-76) ประกอบด้วย

1. เป็นไปตามหลักวิชาในเรื่องแนวปฏิบัติในการปรับปรุงหรือเปลี่ยนแปลงการบริหารงานโดยใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารสถานศึกษาตามหลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักความรับผิดชอบ หลักการมีส่วนร่วม และหลักความคุ้มค่า ที่มีความเหมาะสมและมีความเป็นไปได้

2. มีความเหมาะสมในเรื่องการบริหารงานโดยใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารสถานศึกษาที่มีความเหมาะสมในการปฏิบัติจริงภายใต้บริบทของสถานศึกษา

3. มีความเป็นไปได้ในเรื่องการบริหารงานโดยใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารสถานศึกษาที่มีเป็นไปได้ในการปฏิบัติจริงภายใต้บริบทของสถานศึกษา

สรุปได้ว่า คุณลักษณะที่ดีของแนวทางการบริหารโดยใช้หลักธรรมาภิบาล ควรมีแนวทางตามหลักวิชาในเรื่องแนวปฏิบัติในการปรับปรุงหรือเปลี่ยนแปลง ที่มีความถูกต้องเหมาะสม และเป็นไปได้ ตามหลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักความรับผิดชอบ หลักการมีส่วนร่วม และหลักความคุ้มค่า

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานของโรงเรียนที่ได้ศึกษา ผู้วิจัยได้รวบรวมงานวิจัยที่มีรูปแบบการศึกษาที่ใกล้เคียงในรูปแบบต่างๆ ดังนี้

ชัยเจริญ วัฒนะ และบุญมี ลี (2554 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่องการชี้วัดธรรมาภิบาล ผลการวิจัยพบว่า การใช้คำ “ธรรมาภิบาล” มีความหมายหลากหลาย เช่น ในต่างประเทศใช้คำว่า Good Governance มีความหมายหลากหลายตามกลุ่ม คือ กลุ่มธรรมาภิบาล อำนาจนิยม กลุ่มธรรมาภิบาลเสรีนิยม และกลุ่มธรรมาภิบาลชุมชนนิยม แม้จะแตกต่างในส่วนของการอบความคิด แต่ทุกกลุ่มมีเป้าหมายตรงกันที่จะนำหลักธรรมาภิบาลไปปรับใช้เพื่อประโยชน์ของการปฏิรูปเศรษฐกิจ สังคม การเมืองการปกครอง ดังนั้น การเร่งรัดหาข้อมูลสำหรับกรอบความหมายของหลักธรรมาภิบาล โดยผสมผสานแนวคิด เพื่อสร้างหลักการที่ชัดเจนและมีเอกภาพ ซึ่งเป็นกองแม่บทในการสร้างตัวชี้วัดที่มีคุณภาพซึ่งเป็นเรื่องจำเป็น ส่วนการเรียนรู้การใช้ธรรมาภิบาลจากต่างประเทศ และนำสาระที่เป็นข้อดีมาปรับใช้ ย่อมเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาตัวชี้วัดธรรมาภิบาล แม้ในบางกรณีอาจมีข้อจำกัดเกี่ยวกับลักษณะบางประการของวัฒนธรรมไทยที่ไม่เอื้อต่อการส่งเสริมหลักธรรมาภิบาลในสังคมไทย

ปริญญญา สัตยพิ้ง (2553 : 95-102) ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาการปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา จำนวน 64 คน และครูผู้สอนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 จำนวน 296 คน เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารโรงเรียนมีการปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาลโดยรวมในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า มีการปฏิบัติด้านหลักนิติธรรม และหลักความรับผิดชอบ อยู่ในระดับมาก ส่วนด้านที่เหลืออีก 4 ด้าน มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ หลักการมีส่วนร่วม รองลงมาคือ หลักคุณธรรม

สันถวันท์ พยาเลียข และคณะ (2552 : 88-97) ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การบริหารโรงเรียนตามหลักธรรมาภิบาลในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษกรุงเทพมหานคร เขต 1 ซึ่งกลุ่มตัวอย่างได้แก่ ครูผู้สอน จำนวน 285 ผลการวิจัยพบว่าระดับการบริหารโรงเรียนตามหลักธรรมาภิบาล โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อยคือ หลักความโปร่งใส หลักความคุ้มค่า หลักความรับผิดชอบ หลักคุณธรรม หลักนิติธรรม และหลักการมีส่วนร่วม เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูที่มีต่อการบริหารโรงเรียนตามหลักธรรมาภิบาล จำแนกตามเพศ อายุ และประสบการณ์ทำงานไม่แตกต่างกัน ยกเว้นการศึกษาของครูแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ

ทางสถิติที่ระดับ 0.05 สำหรับปัญหาของครูที่มีต่อการบริหารโรงเรียนตามหลักธรรมาภิบาล พบว่า ครูไม่เคยรับทราบเรื่องการทำประชาพิจารณ์ กฎระเบียบที่นำมาใช้ในโรงเรียน การบริหารขาดการมีส่วนร่วม ผู้บริหารมักตัดสินใจและยึดเหตุผลตนเองเป็นหลัก ข้อเสนอแนะในการแก้ปัญหา ได้แก่ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาควรฝึกอบรมผู้บริหารให้มีศิลปะในการโน้มน้าวจิตใจ ผู้บริหารควรอดทนด้วยความจริงใจ ผู้บริหารตั้งคณะกรรมการบริหารโดยมีบุคลากรในชุมชนเข้าร่วม ผู้บริหารตั้งคณะกรรมการโดยมีคณะครู ผู้ปกครองและชุมชนมาร่วมประเมินในการบริหารโรงเรียน และผู้บริหารตั้งคณะกรรมการดูแลระบบสารสนเทศและประชาสัมพันธ์

สุชิน เรืองบุญส่ง (2551 : 111-119) ได้ศึกษาการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอน พบว่า การปฏิบัติงานของผู้บริหารโรงเรียนตามหลักธรรมาภิบาลในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยะของ เขต 2 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับ คือ หลักคุณธรรม หลักความรับผิดชอบ หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักนิติธรรม และหลักความคุ้มค่า ผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดต่างกันมีการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล โดยรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

เสริม เกื้อสังข์ (2551 : 92-102) ศึกษาการใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดเทศบาลนครตรัง พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดเทศบาลนครตรัง ใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารสถานศึกษาโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก คือ 1) หลักความรับผิดชอบ 2) หลักนิติธรรม 3) หลักคุณธรรม ตามลำดับ สำหรับผู้บริหารสถานศึกษาที่มีอายุต่างกัน มีการใช้หลักธรรมาภิบาลหลักความโปร่งใส หลักความคุ้มค่าต่างกัน ผู้บริหารที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน มีการใช้หลักธรรมาภิบาลหลักคุณธรรมต่างกัน ผู้บริหารที่มีตำแหน่งต่างกัน มีการใช้หลักธรรมาภิบาล โดยภาพรวมและหลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักความรับผิดชอบต่างกัน ผู้บริหารที่มีจำนวนครั้งการเข้าฝึกอบรมพัฒนางานต่างกันมีการใช้หลักธรรมาภิบาล ในการบริหารงานสถานศึกษาโดยภาพรวม ด้านหลักความโปร่งใส หลักความคุ้มค่าต่างกัน ควรมีการส่งเสริมให้ผู้บริหารต้องยึดหลักระเบียบและปฏิบัติตนให้เป็นแบบอย่างที่ดี ต้องยึดหลักในความถูกต้อง รายงานข้อมูลอย่างตรงไปตรงมา ให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผน ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมตรวจสอบ และร่วมชื่นชมผลงาน และผู้บริหารต้องเป็นแบบอย่างที่ดี ในการใช้ทรัพยากรเกิดประโยชน์สูงสุด

สุนทร อ่อนวัง (2550 : 83-90) ได้ศึกษาเกี่ยวกับ การบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล ในโรงเรียนบ้านนาป่าคาย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศรีนครินทร์ เขต 1 พบว่าการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล โรงเรียนบ้านนาป่าคาย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศรีนครินทร์

เขต 1 ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาตามหลักธรรมาภิบาลพบว่า ทุกหลักธรรมาภิบาลอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ หลักความรับผิดชอบ หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักความคุ้มค่า หลักนิติธรรมและหลักการมีส่วนร่วมตามลำดับ สถานศึกษาควรจัดแสดงผลงานการดำเนินการของโรงเรียนให้ชุมชนทราบทุกปี ควรให้ชุมชนมีส่วนรับทราบการดำเนินการภายในโรงเรียน มีส่วนร่วมในการพัฒนาสิ่งแวดล้อมให้มากกว่านี้ ปัจจุบันมีการรับฟังข้อเสนอแนะจากชุมชนอย่างสม่ำเสมอ และการบริหารจัดการทรัพยากร สิ่งแวดล้อม ควรให้ชุมชนมีส่วนร่วมเพื่อการใช้งานให้เกิดประโยชน์สูงสุดและคุ้มค่า

มณีนรุตม์ ภิญญาพาสกุล (2549 : บทคัดย่อ) ได้วิจัยเรื่องการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยใช้หลักธรรมาภิบาลในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 3 พบว่า การบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโดยใช้หลักธรรมาภิบาลโดยภาพรวม มีการบริหารตามหลักการ ทุกหลักอยู่ในระดับมากทุกด้านและทุกเรื่องยกเว้นการบริหารงานวิชาการตามหลักนิติธรรมในเรื่องการจัดการหลักสูตรและแผนการเรียนรู้ การจัดการเรียนการสอน การวัดและประเมินผลการเรียนการสอน อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อเปรียบเทียบการใช้หลักธรรมาภิบาลตามขนาดโรงเรียนโดยภาพรวมโรงเรียน ขนาดใหญ่มีการบริหารงานตามหลักนิติธรรม หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบและหลักความคุ้มค่า มากกว่าโรงเรียนขนาดกลางและโรงเรียนขนาดเล็ก มีการบริหารงานตามหลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วมหลักความรับผิดชอบ และหลักความคุ้มค่า มากกว่าโรงเรียนขนาดกลาง

เกียรติศักดิ์ ศรีสมพงษ์ (2548 : 94-99) ทำการศึกษาเรื่อง การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศุพรรณบุรี พบว่าสภาพการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามความคิดเห็นครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศุพรรณบุรีโดยภาพรวมมีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก และเมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูที่มีต่อสภาพการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักเขตพื้นที่การศึกษาศุพรรณบุรี พบว่า ในภาพรวมผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีประสบการณ์ในการบริหาร ตั้งแต่ 1-10 ปี และผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีประสบการณ์ตั้งแต่ 11 ปีขึ้นไป มีสภาพการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่กำหนดไว้แต่มีด้านที่แตกต่างกัน 1 ด้าน คือ ด้านหลักคุณธรรมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ภาวิณี ชินคำ (2547 : 99-105) ได้ศึกษารูปแบบการบริหารงานด้วยหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 1 มีวิธีดำเนินการ 2 ช่วง คือ ช่วงที่ 1 ศึกษาปัญหาในการบริหารงานตาม

หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหาร และข้าราชการครู ที่ทำการสอนในโรงเรียนมัธยมศึกษา ปีการศึกษา 2547 ซึ่งได้มาโดยการสุ่มอย่างง่าย จำนวน 278 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ผลปรากฏว่า ผู้บริหารและครู โดยรวมมีปัญหาในการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนอยู่ในระดับมากทุกด้าน ช่วงที่ 2 สร้างรูปแบบการบริหารงานด้วยหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา โดยใช้แบบสอบถามผู้เชี่ยวชาญจัดอันดับความสำคัญ ผลปรากฏว่า รูปแบบการบริหารงานด้วยหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา ประกอบไปด้วย โครงสร้างดังนี้ 1) การวางแผนการบริหารงานด้วยหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนควร ดำเนินการโดยการกำหนดนโยบาย วัตถุประสงค์ เป้าหมาย และกำหนดแนวทางในด้านการให้ ความรู้ 2) ดำเนินการตามแผน 3) ประเมินผลการดำเนินการตามแผน

สุทธวัลย์ เสงี่ยมไทย และคณะ (2546 : บทคัดย่อ) ทำการวิจัยเรื่อง โครงการธรรมาภิบาล (Good Governance) และการมีส่วนร่วมของประชาชน (Public Participation) ในขบวนการจัดการ ด้านสิ่งแวดล้อม ซึ่งการวิจัยในครั้งนี้ได้ทำการศึกษาเป็น 2 ช่วงระยะเวลา คือ

ช่วงระยะเวลาที่ 1 ของโครงการธรรมาภิบาล และการมีส่วนร่วมของประชาชนใน กระบวนการจัดการด้านสิ่งแวดล้อม ซึ่งเน้นการศึกษาในลักษณะสหวิทยาการ ประกอบด้วยการ วิเคราะห์ทั้งในมิติด้านสังคมและการเมือง มิติด้านเศรษฐศาสตร์ มิติด้านสุขภาพ สิ่งแวดล้อม และ มิติด้านสถาบัน ซึ่งรวมถึงกฎหมายและนโยบาย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์เงื่อนไข และ อุปสรรคของธรรมาภิบาลในกระบวนการจัดการด้านสิ่งแวดล้อมในบริบทของสังคมไทย

ช่วงระยะเวลาที่ 2 เป็นการมุ่งที่จะให้คำนิยามของธรรมาภิบาลทางด้านสิ่งแวดล้อมที่ สามารถนำไปสู่การปฏิบัติจริงได้ในสังคมไทย

โครงการนี้แบ่งออกเป็น 2 โครงการย่อยตามกรณีศึกษา คือ

1. โครงการย่อยเรื่องการจัดการมูลฝอยชุมชน
2. โครงการย่อยเรื่องการจัดการกากและมลพิษอุตสาหกรรม

จากผลการศึกษาในกรณีศึกษา ได้ชี้ให้เห็นถึงเงื่อนไขหลักที่จำเป็นต่อการเกิดธรรมาภิบาล ตลอดจนปัญหาที่เกี่ยวข้อง ได้แก่

1. การมีระบบการคานและถ่วงดุลอำนาจที่สามารถตรวจสอบได้โดยการมีส่วนร่วมของ ประชาชน
2. การมีแรงจูงใจที่เหมาะสมสามารถเอาผิดและชดเชยผู้เสียหายได้อย่างมีประสิทธิภาพและเป็นธรรม

3. การสร้างองค์ความรู้ กระบวนการเรียนรู้ และค้นหาข้อมูลโดยการมีส่วนร่วมของประชาชน
4. การป้องกันการคอร์รัปชัน และลดอำนาจในการใช้วิจารณญาณของเจ้าหน้าที่รัฐรวมถึงการลดปัญหาการมีเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ที่สวนทางกัน (Conflict of Interest) ของหน่วยงานราชการ
5. การลดต้นทุนดำเนินการ (Transaction Cost) ในกระบวนการจัดการต่างๆ เพื่อให้ระบบมีประสิทธิภาพมากขึ้น
6. การส่งเสริมด้านจริยธรรม และคุณธรรม ตลอดจนสร้างจิตสำนึกที่ถูกต้องให้กับผู้ที่เกี่ยวข้องในทุกระดับ

นอกจากนี้ ในกรณีของขยะมูลฝอยชุมชนนั้น พบว่า ผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นมีบทบาทอย่างมากต่อการสร้างกระบวนการธรรมาภิบาลในบริบทของสังคมไทย ขณะที่ในกรณีของกากและมลพิษอุตสาหกรรม นโยบายการพัฒนาของประเทศที่มุ่งแต่จะพัฒนาอุตสาหกรรม โดยเน้นการดึงดูดการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ ได้กลายมาเป็นอุปสรรคสำคัญของการนำไปสู่การมีธรรมาภิบาลในการจัดการสิ่งแวดล้อมอุตสาหกรรม ทั้งนี้เพราะนโยบายดังกล่าวก่อให้เกิดการพึ่งพิงทางเศรษฐกิจต่ออุตสาหกรรมของชุมชนท้องถิ่น และนำมาซึ่งภาวะ อสมมาตรของอำนาจต่อรอง ซึ่งเป็นปัจจัยที่ขวางกั้นระบบการคานและถ่วงดุลอำนาจโดยการมีส่วนร่วมของประชาชน อันเป็นเงื่อนไขสำคัญของการเกิดธรรมาภิบาล

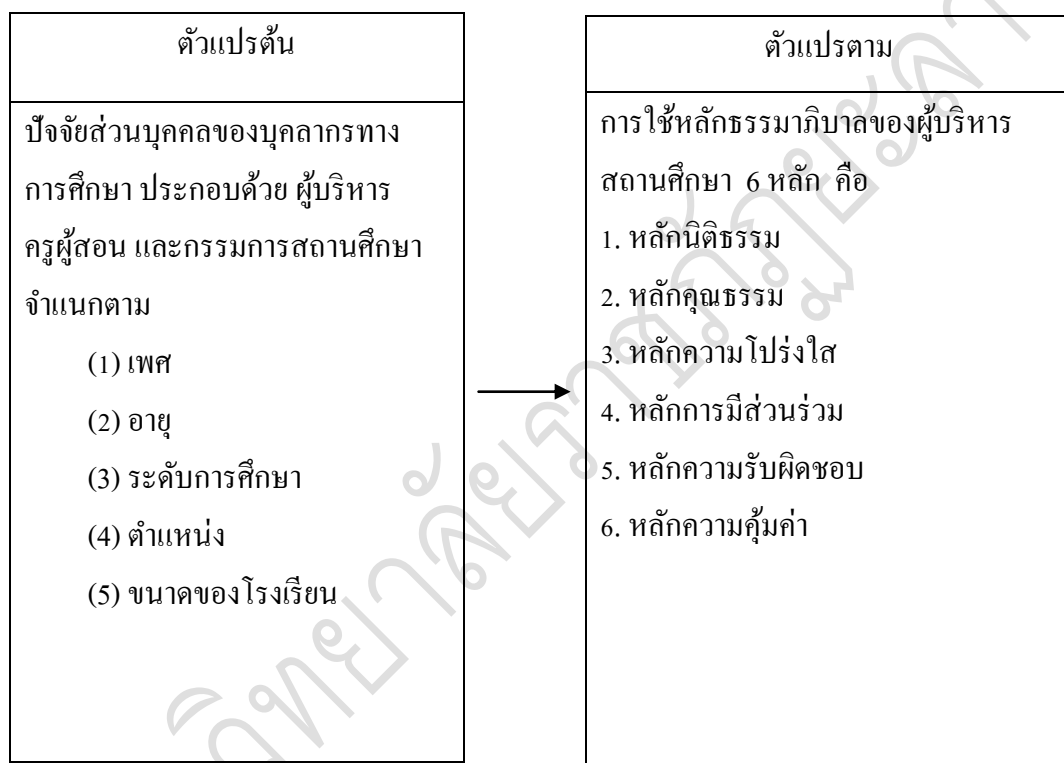
สรุปได้ว่า การปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษาทุกคนจะต้องปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาล ประกอบด้วย หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ หลักความโปร่งใส และหลักความคุ้มค่า เพื่อให้การบริหารจัดการศึกษาและบริหารสถานศึกษามีบรรลุเป้าหมาย คือ เกิดประโยชน์ แก่ครู นักเรียน และโรงเรียน การปฏิบัติงานเกิดประสิทธิภาพ เกิดประสิทธิผล เกิดความคุ้มค่า ประสพผลสำเร็จและบรรลุเป้าหมาย ได้มาตรฐานตามหลักเป้าหมายของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และตอบสนองความต้องการของผู้เรียน ชุมชน และท้องถิ่น

กรอบแนวคิดในการค้นคว้าอิสระ

จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องสรุปได้ว่า การบริหารโรงเรียนนั้น ผู้บริหารมีการใช้หลักการบริหารที่หลากหลายและแตกต่างกันตามสภาพปัญหา สภาพแวดล้อม และความพร้อมในด้านต่างๆ ที่จะนำมาใช้เป็นหลักในการบริหาร เพื่อให้การบริหารนั้นมีความเหมาะสม อันจะนำไปสู่การพัฒนาโดยการมีส่วนร่วมและรับผิดชอบ ซึ่งจะส่งผลไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมาย

และวัตถุประสงค์ขององค์การที่ดี เช่น การใช้หลักธรรมาภิบาล อันประกอบด้วย หลักนิติธรรม หลักความโปร่งใส หลักความมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ และหลักความคุ้มค่า ผู้ค้นคว้าอิสระจะได้กำหนดกรอบแนวความคิดการค้นคว้าอิสระในการเกี่ยวกับตัวแปรต้นและตัวแปรตามที่ใช้ในการวิจัยเกี่ยวกับหลักการใช้ธรรมาภิบาลในการบริหารงานของโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลาเขต 1 ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 กรอบแนวคิดในการวิจัย

สมมติฐานของการค้นคว้าอิสระ

1. ผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอเมือง จังหวัดยะลา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 1 มีการใช้หลักธรรมาภิบาลอยู่ในระดับต่ำ
2. บุคลากรทางการศึกษา ที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งและปฏิบัติงานอยู่ในโรงเรียนที่มีขนาดโรงเรียนต่างกันมีความคิดเห็นการใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอเมือง จังหวัดยะลา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 1 แตกต่าง

บทที่ 3

วิธีดำเนินการค้นคว้าอิสระ

ในบทนี้นำเสนอวิธีการดำเนินการค้นคว้าอิสระ ซึ่งประกอบด้วย ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการค้นคว้าอิสระ การเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล โดยดำเนินการค้นคว้าอิสระตามขั้นตอน ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร

ในการค้นคว้าอิสระครั้งนี้ประชากรแบ่งเป็น 3 กลุ่ม คือ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน กรรมการสถานศึกษา จากโรงเรียนประถมศึกษาในอำเภอเมือง จังหวัดยะลา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 1 ประจำปีการศึกษา 2555 จำนวน 460 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา คือ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน กรรมการสถานศึกษา จำนวน 210 คน จาก 42 โรงเรียน ประกอบด้วยผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 42 คน ครูผู้สอน จำนวน 126 คน และกรรมการสถานศึกษา จำนวน 42 คน กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางกำหนดตัวอย่างของเครจซี่ และมอร์แกน (2513)

เครื่องมือที่ใช้ในการค้นคว้าอิสระ

1. ลักษณะเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลสำหรับการค้นคว้าอิสระครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม (Questionnaires) โดยผู้ค้นคว้าอิสระสร้างจากแนวคิดที่ได้ศึกษาจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มีเนื้อหาเกี่ยวกับการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 1 ทั้ง 6 ด้าน จำนวน 1 ชุด โดยแบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้

1.1 ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่ง ขนาดโรงเรียน

1.2 ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา ในอำเภอเมือง จังหวัดยะลา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ยะลา เขต 1 จำนวน 24 ข้อ ดังนี้

1.2.1 การใช้หลักนิติธรรม	จำนวน 4 ข้อ
1.2.2 การใช้หลักคุณธรรม	จำนวน 4 ข้อ
1.2.3 การใช้หลักความโปร่งใส	จำนวน 4 ข้อ
1.2.4 การใช้หลักความร่วมมือร่วม	จำนวน 4 ข้อ
1.2.5 การใช้หลักความรับผิดชอบ	จำนวน 4 ข้อ
1.2.6 การใช้หลักความคุ้มค่า	จำนวน 4 ข้อ

แบบสอบถามมีลักษณะเป็นคำถามมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ความเห็นต่อการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา ในอำเภอเมือง จังหวัด ยะลา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ยะลา เขต 1 โดยให้น้ำหนักคะแนนดังนี้

5	หมายถึง	มีระดับการปฏิบัติมากที่สุด
4	หมายถึง	มีระดับการปฏิบัติมาก
3	หมายถึง	มีระดับการปฏิบัติปานกลาง
2	หมายถึง	มีระดับการปฏิบัติน้อย
1	หมายถึง	มีระดับการปฏิบัติน้อยที่สุด

1.3 ตอนที่ 3 ปัญหาและข้อเสนอแนะในการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ยะลา เขต 1 โดยให้ผู้ตอบแบบสอบถามแสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะตามองค์ประกอบของการใช้หลักธรรมาภิบาลทั้ง 6 ด้าน

2. วิธีการสร้างเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการค้นคว้าอิสระครั้งนี้ ผู้ศึกษาค้นคว้าได้ดำเนินการสร้างแบบสอบถามเกี่ยวกับการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ยะลา เขต 1 ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ ดังนี้

2.1 ศึกษาเอกสาร แนวคิดทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา

2.2 ศึกษารูปแบบและวิธีการสร้างแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จากเอกสารและงานวิจัยต่างๆ แล้วนำรูปแบบมาเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถามเพื่อใช้ในการค้นคว้าอิสระครั้งนี้

2.3 นำแบบสอบถามที่สร้างไปเสนออาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ เพื่อพิจารณาความถูกต้องและให้คำแนะนำเพื่อแก้ไขปรับปรุงแบบสอบถามให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

2.4 นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ไปพิจารณาความสมบูรณ์ ถูกต้อง และตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content Validity) แล้วนำผลการพิจารณาวิเคราะห์หาความเที่ยงตรงตามเนื้อหา ด้วยวิธีการหาดัชนีความสอดคล้องระหว่าง ข้อคำถามและประเด็นหลักของเนื้อหาที่ต้องการศึกษา (OIC) จากผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 คน (พวงรัตน์ ทวีรัตน์, 2543) โดยกำหนดการให้คะแนน ดังนี้

- +1 เมื่อแน่ใจว่าข้อคำถามตรงกับขอบข่ายเนื้อหาที่ต้องการศึกษา
- 0 เมื่อไม่แน่ใจว่าข้อคำถามตรงกับขอบข่ายเนื้อหาที่ต้องการศึกษา
- 1 เมื่อแน่ใจว่าข้อคำถามไม่ตรงกับขอบข่ายเนื้อหาที่ต้องการศึกษา

สำหรับผลการวิเคราะห์หาความเที่ยงตรงตามเนื้อหา จากการประเมินของผู้เชี่ยวชาญปรากฏว่า ทุกข้อคำถามมีค่าความสอดคล้องระหว่าง 0.80 - 1.00

2.5 นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขจากผู้เชี่ยวชาญ แล้วนำไปเสนออาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระพิจารณาอีกครั้งหนึ่ง เพื่อความถูกต้องสมบูรณ์ของแบบสอบถาม

2.6 นำแบบสอบถามที่ผ่านการเห็นชอบของอาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระไปทดลองใช้ (Try Out) กับผู้บริหาร ครูและบุคลากรทางการศึกษา กรรมการสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1 ซึ่งไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการค้นคว้าอิสระในครั้งนี้ จำนวน 40 คน

2.7 นำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ที่ผ่านการทดลองใช้ (Try Out) มาหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha-Coefficient) ของ Cronbach (พวงรัตน์ ทวีรัตน์, 2538 : 125 – 126) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.824

2.8 นำแบบทดสอบที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพและแก้ไขปรับปรุงเรียบร้อยแล้วไปเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างในการค้นคว้าอิสระต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้ศึกษาค้นคว้าอิสระทำการเก็บรวบรวมข้อมูลตามลำดับขั้นตอนดังนี้

1. ขออนุญาตเก็บข้อมูลจากสำนักงานบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา ถึงผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 1 เพื่อขอความร่วมมือและอำนวยความสะดวกในการเก็บข้อมูล

2. ผู้ศึกษาค้นคว้าอิสระดำเนินการเก็บรวบรวมแบบสอบถามด้วยตนเอง พร้อมตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของการตอบแบบสอบถาม เพื่อใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้ศึกษาค้นคว้าอิสระดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ซึ่งดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1.1 แบบสอบถามตอนที่ 1 เกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามซึ่งเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) ทำการวิเคราะห์โดยแยกข้อมูลตัวแปรที่ศึกษาเพื่อนำมาหาค่าร้อยละ (Percentage) แล้วนำมาเสนอผลวิเคราะห์ลงในตาราง

1.2 แบบสอบถามตอนที่ 2 เกี่ยวกับระดับการใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาทั้ง 6 ด้าน เป็นคำถามมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย (Arithmetic Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) แล้วแปลความหมายของค่าเฉลี่ยเกณฑ์สมบูรณ์ (Absolute Criteria) ซึ่งคัดแปลงจากแนวคิดของวัน เดชพิชัย (2535 : 531 - 532) โดยแบ่งคะแนนเป็นช่วงๆ แต่ละช่วงมีความหมายดังนี้

ค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 4.51 – 5.00 หมายถึง มีระดับการปฏิบัติมากที่สุด

ค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 3.51 – 4.50 หมายถึง มีระดับการปฏิบัติมาก

ค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 2.51 – 3.50 หมายถึง มีระดับการปฏิบัติปานกลาง

ค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 1.51 – 2.50 หมายถึง มีระดับการปฏิบัติน้อย

ค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 1.00 – 1.50 หมายถึง มีระดับการปฏิบัติน้อยที่สุด

1.3 การทดสอบค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่มที่อิสระจากกัน (Two Independent Samples Test) เพื่อเปรียบเทียบการใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา จำแนกตามตัวแปรเพศ ที่แตกต่างกัน

1.4 การทดสอบค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างมากกว่า 2 กลุ่มขึ้นไป เป็นการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-Way Analysis of Variance) เพื่อเปรียบเทียบการใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา จำแนกตามอายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่ง และขนาดโรงเรียน

1.5 ข้อเสนอแนะในการใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 1 วิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) แล้วเสนอในตารางตามลำดับความถี่

2. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

2.1 สถิติที่ใช้ในการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

2.1.1 การหาค่าความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content Validity)

2.1.2 การหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม

2.2 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

2.2.1 ค่าร้อยละ (Percentage)

2.2.2 มัชฌิมเลขคณิต (Arithmetic Mean)

2.2.3 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

2.2.4 การทดสอบค่าทีที่เป็นอิสระ (Independent t-test) เพื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างที่มี 2 กลุ่ม

2.2.5 การทดสอบค่าเอฟ (F-test) เพื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างมากกว่า 2 กลุ่มขึ้นไป โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One – way Anova) และเมื่อพบความแตกต่างจะทดสอบรายคู่ด้วยวิธีการของเชฟเฟ้ (Sheffe' Test)

ตารางที่ 3 แผนปฏิบัติการคั่นคว่ำอิสระ (ต่อ)

ขั้นตอน ของกิจกรรม	ระยะเวลาดำเนินการ พ.ศ. 2554 - 2555												
	พ.ย.	ธ.ค.	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.
	54	54	55	55	55	55	55	55	55	55	55	55	55
8.เสนอค้นคว้า อิสระ													→

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

รายละเอียดที่นำเสนอในบทนี้ เป็นผลการวิเคราะห์ข้อมูลการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา และการศึกษาปัญหา ข้อเสนอแนะในการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอเมือง จังหวัดยะลา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 1 ซึ่งผู้ศึกษาขอนำเสนอใน 3 หัวข้อ ได้แก่ สัญลักษณ์ที่ใช้ในการค้นคว้าอิสระ ขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูล และผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการค้นคว้าอิสระ

การค้นคว้าอิสระครั้งนี้กำหนดสัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลไว้ ดังนี้

n	หมายถึง	จำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม
x	หมายถึง	ค่าเฉลี่ย
SD	หมายถึง	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
F	หมายถึง	การวิเคราะห์ความแปรปรวน
*	หมายถึง	ความมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $p > .05$

ขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล แบ่งออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่ง และขนาดของโรงเรียน

ตอนที่ 2 วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับระดับการใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา

ตอนที่ 3 วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการเปรียบเทียบการใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา จำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่ง และขนาดของโรงเรียน

ตอนที่ 4 วิเคราะห์ปัญหาและข้อเสนอแนะในการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่ง และขนาดของโรงเรียน ปรากฏผล ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 แสดงจำนวนและร้อยละข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตัวแปรที่ศึกษา	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. เพศ		
ชาย	80	38.10
หญิง	130	61.90
รวม	210	100.00
2. อายุ		
น้อยกว่า 30 ปี	15	7.10
30 – 40 ปี	79	37.60
41 – 50 ปี	90	42.90
50 ปีขึ้นไป	26	12.40
รวม	210	100.00
3. ระดับการศึกษา		
ต่ำกว่าปริญญาตรี	21	10.00
ปริญญาตรี	179	85.20
ปริญญาโท	10	4.80
รวม	210	100.00
4. ตำแหน่ง		
ผู้บริหาร	42	20.00
ครูผู้สอน	126	60.00
กรรมการสถานศึกษา	42	20.00
รวม	210	100.00

ตารางที่ 4 แสดงจำนวนและร้อยละข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม (ต่อ)

ตัวแปรที่ศึกษา	จำนวน (คน)	ร้อยละ
5. ขนาดของโรงเรียน		
เล็ก (ไม่เกิน 120 คน)	130	61.90
กลาง (121 - 300 คน)	65	31.00
ใหญ่ (มากกว่า 300 คน)	15	7.10
รวม	210	100.00

จากตารางที่ 4 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 210 คน เมื่อจำแนกตามเพศ ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 61.90 และเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 38.10 เมื่อจำแนกตามอายุ เมื่อจำแนกตามอายุ พบว่า อายุ 41-50 ปี มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 42.90 รองลงมาคืออายุ 30-40 ปี คิดเป็นร้อยละ 37.60 อายุ 50 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 12.40 และอายุน้อยกว่า 30 ปี คิดเป็นร้อยละ 7.10 ตามลำดับ เมื่อจำแนกตามระดับการศึกษา พบว่า จบการศึกษาระดับปริญญาตรี มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 85.20 รองลงมาคือต่ำกว่าปริญญาตรีและปริญญาโท คิดเป็นร้อยละ 10.00 และ 4.80 ตามลำดับ เมื่อจำแนกตามตำแหน่ง พบว่า เป็นครูผู้สอนและบุคลากรทางการศึกษา มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 60.00 รองลงมาคือผู้บริหารและกรรมการสถานศึกษา คิดเป็นร้อยละ 20.00 เท่ากัน เมื่อจำแนกตามขนาดของโรงเรียน พบว่า ปฏิบัติงานอยู่ในโรงเรียนขนาดเล็ก มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 61.90 รองลงมาคือ ขนาดกลางและขนาดใหญ่ คิดเป็นร้อยละ 31.00 และ 7.10 ตามลำดับ

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ระดับการใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารสถานศึกษา ในภาพรวมและรายด้าน ปรากฏผลดัง ตารางที่ 5-11

ตารางที่ 5 ระดับการใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอเมือง จังหวัดยะลา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 1 โดยภาพรวม

ประเด็น	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. หลักนิติธรรม	4.44	0.39	มาก
2. หลักคุณธรรม	4.30	0.38	มาก
3. หลักความโปร่งใส	4.36	0.39	มาก
4. หลักการมีส่วนร่วม	4.25	0.39	มาก
5. หลักความรับผิดชอบ	4.33	0.39	มาก
6. หลักความคุ้มค่า	4.29	0.50	มาก
รวม	4.33	0.39	มาก

จากตารางที่ 5 พบว่า ระดับการใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอเมือง จังหวัดยะลา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับ มาก ($\bar{X} = 4.34$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก โดยหลักนิติธรรมมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.44$) รองลงมาคือ หลักความโปร่งใส ($\bar{X} = 4.36$) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ หลักการมีส่วนร่วม ($\bar{X} = 4.25$)

ตารางที่ 6 ระดับการใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอเมือง จังหวัดยะลา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 1 ในหลักนิติธรรม

หลักนิติธรรม	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. ผู้บริหารสถานศึกษากำหนดนโยบายอย่างชัดเจน	4.52	0.56	มากที่สุด
2. ผู้บริหารสถานศึกษาปฏิบัติต่อผู้ใต้บังคับบัญชาด้วยความเท่าเทียมกัน	4.27	0.64	มาก
3. ผู้บริหารสถานศึกษายึดระเบียบวินัยเป็นข้อปฏิบัติในการทำงานร่วมกัน	4.49	0.64	มาก

ตารางที่ 6 ระดับการใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอเมือง จังหวัดยะลา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 1 ในหลักนิติธรรม (ต่อ)

หลักนิติธรรม	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
4. ผู้บริหารสถานศึกษามีการกำหนด กฎระเบียบ ข้อบังคับในการปฏิบัติงานอย่างชัดเจน	4.47	0.52	มาก
รวม	4.44	0.39	มาก

จากตารางที่ 6 พบว่า ระดับการใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอเมือง จังหวัดยะลา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 1 ในหลักนิติธรรม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.44$) และเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษากำหนดนโยบายอย่างชัดเจน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.52$) รองลงมา ผู้บริหารสถานศึกษายึดระเบียบวินัยเป็นข้อปฏิบัติในการทำงานร่วมกัน ($\bar{X} = 4.49$) และผู้บริหารสถานศึกษามีการกำหนด กฎระเบียบข้อบังคับในการปฏิบัติงานอย่างชัดเจน ($\bar{X} = 4.47$) ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ผู้บริหารสถานศึกษาปฏิบัติต่อผู้ใต้บังคับบัญชาด้วยความเท่าเทียมกัน ($\bar{X} = 4.27$)

ตารางที่ 7 ระดับการใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอเมือง จังหวัดยะลา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 1 ในหลักคุณธรรม

หลักคุณธรรม	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. ผู้บริหารสถานศึกษาจัดกิจกรรมเสริมสร้าง คุณธรรมแก่ครูและนักเรียน	4.30	0.53	มาก
2. ผู้บริหารสถานศึกษาให้คำปรึกษาแก่ครูในการ แก้ไขปัญหาต่างๆ	4.36	0.61	มาก
3. ผู้บริหารสถานศึกษาพิจารณาความดีความ ชอบด้วยความยุติธรรม	4.22	0.63	มาก
4. ผู้บริหารสถานศึกษามีความประพฤติดีงาม ตามหลักศีลธรรมจรรยา	4.31	0.63	มาก
รวม	4.30	0.38	มาก

จากตารางที่ 7 พบว่า ระดับการใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอเมือง จังหวัดยะลา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 1 ในหลักคุณธรรม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.30$) และเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาให้คำปรึกษาแก่ครูในการแก้ไขปัญหาต่างๆ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.36$) รองลงมา ผู้บริหารสถานศึกษามีความประพฤติดีงามตามหลักศีลธรรมจรรยา ($\bar{X} = 4.31$) และผู้บริหารสถานศึกษาจัดกิจกรรมเสริมสร้างคุณธรรมแก่ครูและนักเรียน ($\bar{X} = 4.30$) ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ผู้บริหารสถานศึกษาพิจารณาความดีความชอบด้วยความยุติธรรม ($\bar{X} = 4.22$)

ตารางที่ 8 ระดับการใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอเมือง จังหวัดยะลา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 1 ในหลักความโปร่งใส

หลักความโปร่งใส	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. ผู้บริหารสถานศึกษามีการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารให้ผู้ได้บังคับบัญชาทราบ	4.35	0.62	มาก
2. ผู้บริหารสถานศึกษามีการจัดประชุมชี้แจงการเบิกจ่ายเงินงบประมาณ	4.36	0.56	มาก
3. ผู้บริหารสถานศึกษาดำเนินการตรวจสอบการจัดซื้อจัดจ้างตามระเบียบ	4.32	0.65	มาก
4. ผู้บริหารสถานศึกษา จัดให้มีระบบการสื่อสารให้บุคคลภายนอกองค์กรทราบถึงผลการดำเนินงาน	4.41	0.60	มาก
รวม	4.36	0.39	มาก

จากตารางที่ 8 พบว่า ระดับการใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอเมือง จังหวัดยะลา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 1 ในความโปร่งใสอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.36$) และเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษา จัดให้มีระบบการสื่อสารให้บุคคลภายนอกองค์กรทราบถึงผลการดำเนินงาน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.41$) รองลงมา ผู้บริหารสถานศึกษามีการจัดประชุมชี้แจงการเบิกจ่ายเงินงบประมาณ ($\bar{X} = 4.36$) และผู้บริหารสถานศึกษามีการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารให้ผู้ได้บังคับบัญชาทราบ ($\bar{X} = 4.35$) ตามลำดับ ส่วนข้อที่

มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ผู้บริหารสถานศึกษาคำเนินการตรวจสอบการจัดซื้อจัดจ้างตามระเบียบ ($\bar{X} = 4.22$)

ตารางที่ 9 ระดับการใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอเมือง จังหวัดยะลา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 1 ในหลักการมีส่วนร่วม

หลักการมีส่วนร่วม	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. ผู้บริหารสถานศึกษามีความตระหนักและเห็น ความสำคัญของการมีส่วนร่วม	4.33	0.57	มาก
2. ผู้บริหารสถานศึกษาเปิดโอกาสให้ ผู้ได้บังคับบัญชามีส่วนร่วมในการเสนอข้อมูล เพื่อการตัดสินใจ	4.18	0.59	มาก
3. ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมให้มีการทำงาน เป็นทีม	4.20	0.60	มาก
4. ผู้บริหารสถานศึกษาสนับสนุนให้ผู้ปกครอง และชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมต่างๆ ของสถานศึกษา	4.29	0.65	มาก
รวม	4.25	0.39	มาก

จากตารางที่ 9 พบว่า ระดับการใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอเมือง จังหวัดยะลา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 1 ในหลักการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.25$) และเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีความตระหนักและเห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วม มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.33$) รองลงมา ผู้บริหารสถานศึกษาสนับสนุนให้ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมต่างๆ ของสถานศึกษา ($\bar{X} = 4.29$) และผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมให้มีการทำงานเป็นทีม ($\bar{X} = 4.20$) ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ผู้บริหารสถานศึกษาเปิดโอกาสให้ผู้ได้บังคับบัญชามีส่วนร่วมในการเสนอข้อมูลเพื่อการตัดสินใจ ($\bar{X} = 4.18$)

ตารางที่ 10 ระดับการใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอเมือง จังหวัดยะลา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 1 ในหลักความรับผิดชอบ

หลักความรับผิดชอบ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมสนับสนุนให้ครูจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ	4.39	0.57	มาก
2. ผู้บริหารสถานศึกษาพัฒนางานของโรงเรียนให้เกิดผลงานประจักษ์ต่อสังคม	4.29	0.61	มาก
3. ผู้บริหารสถานศึกษาพัฒนาปรับปรุงการบริหารงานให้มีประสิทธิภาพ	4.28	0.63	มาก
4. ผู้บริหารสถานศึกษามอบหมายหน้าที่ให้ผู้ใต้บังคับบัญชาอย่างชัดเจน	4.35	0.66	มาก
รวม	4.33	0.39	มาก

จากตารางที่ 10 พบว่า ระดับการใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอเมืองจังหวัดยะลา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 1 ในหลักความรับผิดชอบ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.33$) และเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมสนับสนุนให้ครูจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.39$) รองลงมา ผู้บริหารสถานศึกษามอบหมายหน้าที่ให้ผู้ใต้บังคับบัญชาอย่างชัดเจน ($\bar{X} = 4.35$) และผู้บริหารสถานศึกษาพัฒนางานของโรงเรียนให้เกิดผลงานประจักษ์ต่อสังคม ($\bar{X} = 4.29$) ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ผู้บริหารสถานศึกษาพัฒนาปรับปรุงการบริหารงานให้มีประสิทธิภาพ ($\bar{X} = 4.28$)

ตารางที่ 11 ระดับการใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอเมือง จังหวัดยะลา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 1 ในหลักความคุ้มค่า

หลักความคุ้มค่า	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. ผู้บริหารสถานศึกษาจัดสรรทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดได้อย่างคุ้มค่า	4.31	0.66	มาก
2. ผู้บริหารสถานศึกษามีการรณรงค์ให้บุคลากรอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม	4.20	0.67	มาก
3. ผู้บริหารสถานศึกษามีการวางแผนและสำรวจการใช้วัสดุอุปกรณ์	4.25	0.70	มาก
4. ผู้บริหารสถานศึกษามีการเปิดโอกาสให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการเสนอแนะวิธีการที่นำไปสู่ความคุ้มค่า	4.41	0.65	มาก
รวม	4.29	0.50	มาก

จากตารางที่ 11 พบว่า ระดับการใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอเมือง จังหวัดยะลา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 1 ในหลักความคุ้มค่าอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.29$) และเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีการเปิดโอกาสให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการเสนอแนะวิธีการที่นำไปสู่ความคุ้มค่า มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.41$) รองลงมา ผู้บริหารสถานศึกษาจัดสรรทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดได้อย่างคุ้มค่า ($\bar{X} = 4.31$) และผู้บริหารสถานศึกษามีการวางแผนและสำรวจการใช้วัสดุอุปกรณ์ ($\bar{X} = 4.25$) ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ผู้บริหารสถานศึกษามีการรณรงค์ให้บุคลากรอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ($\bar{X} = 4.20$)

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์การเปรียบเทียบการใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอเมืองยะลา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 1 จำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งและขนาดของโรงเรียน ปรากฏผล ดังตารางที่ 12-16

ตารางที่ 12 แสดงผลการเปรียบเทียบการใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอเมือง จังหวัดยะลา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 1 ตามความเห็นของบุคลากรทางการศึกษาระหว่างเพศชายและหญิง

เพศ	จำนวน	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)	df	t	P-value
ชาย	80	4.35	.264	208	0.888	0.376
หญิง	130	4.31	.725			
รวม	210					

จากตารางที่ 12 พบว่า บุคลากรทางการศึกษา เพศชายและหญิงมีความคิดเห็นต่อการใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอเมือง จังหวัดยะลา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 1 ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 13 แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนการใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา ในอำเภอเมือง จังหวัดยะลา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 1 ตามความเห็นของบุคลากรทางการศึกษาจำแนกตามอายุ

แหล่งความแปรปรวน	SS	Df	MS	F	P-value
ระหว่างกลุ่ม	0.313	3	0.104	1.438	0.233
ภายในกลุ่ม	14.971	206	0.073		
รวม	15.284	209			

จากตารางที่ 13 พบว่า บุคลากรทางการศึกษา ที่มีอายุแตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อการใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอเมืองยะลา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 1 ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 14 แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนการใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา
ในอำเภอเมือง จังหวัดยะลา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา
เขต 1 ตามความเห็นของบุคลากรทางการศึกษาจำแนกตามระดับการศึกษา

แหล่งความแปรปรวน	SS	Df	MS	F	P-value
ระหว่างกลุ่ม	0.444	2	0.222	3.098	0.047
ภายในกลุ่ม	14.840	207	0.072		
รวม	15.284	209			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 14 พบว่า บุคลากรทางการศึกษาที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อการใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอเมือง จังหวัดยะลา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 1 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 อย่างไรก็ตามเมื่อได้ทำการวิเคราะห์ความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีการของเชฟเฟ้ (Sheffe' Test) ปรากฏว่าไม่พบความแตกต่างรายคู่อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 15 แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนการใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา
ในอำเภอเมือง จังหวัดยะลา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 1
ตามความเห็นของบุคลากรทางการศึกษาจำแนกตามตำแหน่ง

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	P-value
ระหว่างกลุ่ม	0.143	2	0.071	0.977	0.378
ภายในกลุ่ม	15.141	207	0.073		
รวม	15.284	209			

จากตารางที่ 15 พบว่า บุคลากรทางการศึกษา ที่มีอายุแตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อการใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอเมือง จังหวัดยะลา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 1 ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 16 แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนการใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา
ในอำเภอเมือง จังหวัดยะลา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา
เขต 1 ตามความเห็นของบุคลากรทางการศึกษาจำแนกตามขนาดโรงเรียน

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	P-value
ระหว่างกลุ่ม	0.103	2	0.052	0.703	0.496
ภายในกลุ่ม	15.181	207	0.073		
รวม	15.284	209			

จากตารางที่ 16 พบว่า บุคลากรทางการศึกษา ที่ปฏิบัติงานอยู่ในโรงเรียนที่มีขนาดแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอเมือง จังหวัดยะลา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 1 ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตอนที่ 4 ผลการวิเคราะห์ปัญหาและข้อเสนอแนะในการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานของผู้สถานศึกษาในอำเภอเมือง จังหวัดยะลา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 1 ปรากฏผล ดังตาราง 17-18

ตารางที่ 17 ปัญหาเกี่ยวกับการใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอเมือง จังหวัด
ยะลา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 1

ที่	ปัญหา	ความถี่
หลักการมีส่วนร่วม		
1	ขาดการมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินงานของสถานศึกษา การแก้ไขปัญหาต่างๆ ของสถานศึกษา	4
2	ขาดการประชุมเพื่อดำเนินการแก้ไขปรับปรุงข้อบกพร่องในการทำงานร่วมกันอย่างจริงจัง	2
หลักคุณธรรม		
1	บุคลากรขาดขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน	3

ตารางที่ 17 ปัญหาเกี่ยวกับการใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอเมือง จังหวัดยะลา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 1 (ต่อ)

ที่	ปัญหา	ความถี่
หลักนิติธรรม		
1	ผู้บริหารปฏิบัติกับบุคลากรไม่เท่าเทียมกัน	2
2	ขาดการอ้างอิงข้อกฎหมายหรือระเบียบที่เกี่ยวข้องในการออกคำสั่งของโรงเรียน	1
หลักความคุ้มค่า		
1	บุคลากรขาดความรู้ ความเข้าใจที่จะนำวัสดุเหลือใช้หรือที่ใช้แล้วกลับมาใช้ซ้ำหรือคัดแปลง	2
หลักความรับผิดชอบ		
1	บุคลากรปฏิบัติงานไม่เต็มความสามารถ	1
หลักความโปร่งใส		
-		

จากตารางที่ 17 พบว่าปัญหาเกี่ยวกับการใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอเมือง จังหวัดยะลา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 1 สรุปได้ดังนี้

1. การบริหารงานตามหลักนิติธรรม คือ ผู้บริหารปฏิบัติกับบุคลากรไม่เท่าเทียมกัน และขาดการอ้างอิงข้อกฎหมายหรือระเบียบที่เกี่ยวข้องในการออกคำสั่งของโรงเรียน
2. การบริหารงานตามหลักคุณธรรม คือ บุคลากรขาดขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน
3. การบริหารงานตามหลักความมีส่วนร่วม คือ ขาดการมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินงานของสถานศึกษา การแก้ไขปัญหาต่างๆ ของสถานศึกษา และขาดการประชุมเพื่อดำเนินการแก้ไขปรับปรุงข้อบกพร่องในการทำงาน ร่วมกันอย่างจริงจัง
4. การบริหารงานตามหลักความรับผิดชอบ คือ บุคลากรปฏิบัติงานไม่เต็มความสามารถ
5. การบริหารงานตามหลักความคุ้มค่า คือ บุคลากรขาดความรู้และความเข้าใจที่จะนำวัสดุเหลือใช้หรือที่ใช้แล้วกลับมาใช้ซ้ำหรือคัดแปลง

ตารางที่ 18 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอเมือง
จังหวัดยะลา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 1

ที่	ปัญหา	ความถี่
หลักนิติธรรม		
1	ผู้บริหารควรปฏิบัติกับบุคลากรอย่างเท่าเทียมกันไม่เลือกปฏิบัติ	2
2	ผู้บริหารควรส่งเสริม สนับสนุนให้บุคลากรในโรงเรียนปฏิบัติตามกฎ ระเบียบ คำสั่งของโรงเรียนหรือตามที่ส่วนราชการที่เกี่ยวข้องกำหนด	1
หลักคุณธรรม		
1	ผู้บริหารควรสร้างขวัญและกำลังใจที่ดีให้กับบุคลากร	3
หลักความโปร่งใส		
-		
หลักการมีส่วนร่วม		
1	ผู้บริหารควรส่งเสริมให้บุคลากรและผู้ที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินงานของสถานศึกษา รวมถึงการแก้ไขปัญหาต่างๆ ของสถานศึกษา	4
2	ผู้บริหาร บุคลากรและผู้ที่เกี่ยวข้องควรจัดให้มีการประชุมเพื่อดำเนินการแก้ไข ปรับปรุงข้อบกพร่องในการทำงานอย่างจริงจัง	2
หลักความรับผิดชอบ		1
1	ผู้บริหารควรส่งเสริมให้บุคลากรใช้ความรู้ความสามารถและปฏิบัติงานในหน้าที่อย่างเต็มความสามารถ	
หลักความคุ้มค่า		
1	ผู้บริหารควรส่งเสริม ให้ความรู้และสร้างความตระหนักในการใช้ทรัพยากรและการนำวัสดุเหลือใช้กลับมาใช้ใหม่หรือดัดแปลง	2

จากตารางที่ 18 พบว่าข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอเมือง จังหวัดยะลา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 1 สรุปได้ดังนี้

1. การบริหารงานตามหลักนิติธรรม คือ ผู้บริหารควรปฏิบัติกับบุคลากรอย่างเท่าเทียมกัน ไม่เลือกปฏิบัติ และผู้บริหารควรส่งเสริม สนับสนุนให้บุคลากรในโรงเรียนปฏิบัติตามกฎ ระเบียบ คำสั่งของโรงเรียนหรือตามที่ส่วนราชการที่เกี่ยวข้องกำหนด

2. การบริหารงานตามหลักคุณธรรม คือ ผู้บริหารควรสร้างขวัญและกำลังใจที่ดีให้กับบุคลากร

3. การบริหารงานตามหลักความมีส่วนร่วม คือ ผู้บริหารควรส่งเสริมให้บุคลากรและผู้ที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินงานของสถานศึกษา รวมถึงการแก้ไขปัญหาต่างๆ ของสถานศึกษา และผู้บริหาร บุคลากรและผู้ที่เกี่ยวข้องควรจัดให้มีการประชุมเพื่อดำเนินการแก้ไขปรับปรุงข้อบกพร่องในการทำงานอย่างจริงจัง

4. การบริหารงานตามหลักความรับผิดชอบ คือ ผู้บริหารควรส่งเสริมให้บุคลากรใช้ความรู้ความสามารถและปฏิบัติงานในหน้าที่อย่างเต็มความสามารถ

5. การบริหารงานตามหลักความคุ้มค่า คือ ผู้บริหารควรส่งเสริม ให้ความรู้และสร้างความตระหนักในการใช้ทรัพยากรและการนำวัสดุเหลือใช้กลับมาใช้ใหม่หรือดัดแปลง

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

ในบทนี้เป็นการสรุปผลการค้นคว้าอิสระ การอภิปรายผลและข้อเสนอแนะ ซึ่งกล่าวถึงวัตถุประสงค์ของการค้นคว้าอิสระ สรุปผลการค้นคว้าอิสระ อภิปรายผล ข้อเสนอแนะในการนำผลการค้นคว้าอิสระไปใช้และข้อเสนอแนะสำหรับการค้นคว้าอิสระต่อไป รายละเอียดได้กล่าวเป็นลำดับดังต่อไปนี้

วัตถุประสงค์ของการค้นคว้าอิสระ

- เพื่อศึกษาระดับการใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอเมือง จังหวัดยะลา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 1
- เพื่อเปรียบเทียบการใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอเมือง จังหวัดยะลา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 1 จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่ง และขนาดโรงเรียน
- เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะในการใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอเมือง จังหวัดยะลา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 1

เครื่องมือที่ใช้ในการค้นคว้าอิสระ

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลสำหรับการค้นคว้าอิสระครั้งนี้ คือ แบบสอบถาม (Questionnaires)

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

- ค่าร้อยละ (Percentage)
- มัธยฐานเลขคณิต (Arithmetic Mean)
- ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
- การทดสอบค่าทีที่เป็นอิสระ (Independent t-test) เพื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างที่มี 2 กลุ่ม

5. การทดสอบค่าเอฟ (F-test) เพื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างมากกว่า 2 กลุ่มขึ้นไป โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One – way Anova) และเมื่อพบความแตกต่างจะทดสอบรายคู่ด้วยวิธีการของเซฟเฟ (Sheffe' Test)

สรุปผลการค้นคว้าอิสระ

ผลการวิเคราะห์ สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 210 คน เป็นเพศหญิงร้อยละ 61.90 และเพศชายร้อยละ 38.10 มีอายุ 41-50 ปี มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 42.90 รองลงมา มีอายุ 30-40 ปี คิดเป็นร้อยละ 37.60 และมีอายุน้อยกว่า 30 ปี น้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 7.10 จบการศึกษาระดับปริญญาตรี มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 85.20 รองลงมาต่ำกว่าปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 10.00 และจบการศึกษาระดับปริญญาโทน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 4.80 มีตำแหน่งเป็นครูผู้สอนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 60.00 รองลงมาคือผู้บริหารและกรรมการสถานศึกษา คิดเป็นร้อยละ 20.00 เท่ากัน ปฏิบัติงานอยู่ในโรงเรียนขนาดเล็ก มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 61.90 รองลงมาปฏิบัติงานอยู่ในโรงเรียนขนาดกลาง คิดเป็นร้อยละ 31.00 และปฏิบัติงานอยู่ในโรงเรียนขนาดใหญ่ น้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 7.10

2. ข้อมูลเกี่ยวกับการใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา

2.1 ระดับการใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอเมือง จังหวัดยะลา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 1 โดยภาพรวม จากผลการศึกษาสรุปได้ว่า ระดับการใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอเมือง จังหวัดยะลา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก โดยหลักนิติธรรมมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ หลักความโปร่งใส ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การมีส่วนร่วม

2.2 ความคิดเห็นของบุคลากรทางการศึกษาต่อการใช้หลักนิติธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอเมือง จังหวัดยะลา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 1 จากผลการศึกษาสรุปได้ว่า ระดับการใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอเมือง จังหวัดยะลา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 1 ด้านหลัก นิติธรรม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษากำหนดนโยบายอย่างชัดเจน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา ผู้บริหารสถานศึกษายึดระเบียบวินัยเป็นข้อปฏิบัติในการทำงานร่วมกัน และผู้บริหารสถานศึกษามีการกำหนด กฎระเบียบ ข้อบังคับในการปฏิบัติงานอย่างชัดเจน ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ผู้บริหารสถานศึกษาปฏิบัติต่อผู้ใต้บังคับบัญชาด้วยความเท่าเทียมกัน

2.3 ความคิดเห็นของบุคลากรทางการศึกษา ต่อการใช้หลักคุณธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอเมือง จังหวัดยะลา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 1 จากผลการศึกษาสรุปได้ว่า ระดับการใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอเมือง จังหวัดยะลา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 1 ด้านหลักคุณธรรม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาให้คำปรึกษาแก่ครูในการแก้ไขปัญหาต่างๆ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา ผู้บริหารสถานศึกษาให้ความสำคัญตามหลักศีลธรรมจรรยา และผู้บริหารสถานศึกษาจัดกิจกรรมเสริมสร้างคุณธรรมแก่ครูและนักเรียน ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ผู้บริหารสถานศึกษาพิจารณาความดีความชอบด้วยความยุติธรรม

2.4 ความคิดเห็นของบุคลากรทางการศึกษาต่อการใช้หลักความโปร่งใสของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอเมือง จังหวัดยะลา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 1 จากผลการศึกษาสรุปได้ว่า ระดับการใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอเมือง จังหวัดยะลา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 1 ด้านหลักความโปร่งใส โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษา จัดให้มีระบบการสื่อสารให้บุคคลภายนอกองค์กรทราบถึงผลการดำเนินงาน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา ผู้บริหารสถานศึกษา มีการจัดประชุมชี้แจงการเบิกจ่ายเงินงบประมาณ และผู้บริหารสถานศึกษา มีการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารให้ผู้ได้บังคับบัญชาทราบตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ผู้บริหารสถานศึกษาดำเนินการตรวจสอบการจัดซื้อจัดจ้างตามระเบียบ

2.5 ความคิดเห็นของบุคลากรทางการศึกษาต่อการใช้หลักการมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอเมือง จังหวัดยะลา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 1 จากผลการศึกษาสรุปได้ว่า ระดับการใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอเมือง จังหวัดยะลา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 1 ด้านหลักการมีส่วนร่วม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษา มีความตระหนักและเห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วม มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา ผู้บริหารสถานศึกษา สนับสนุนให้ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมต่างๆ ของสถานศึกษา และผู้บริหารสถานศึกษา ส่งเสริมให้มีการทำงานเป็นทีมตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ผู้บริหารสถานศึกษา เปิดโอกาสให้ผู้ได้บังคับบัญชามีส่วนร่วมในการเสนอข้อมูลเพื่อการตัดสินใจ

2.6 ความคิดเห็นของบุคลากรทางการศึกษาต่อการใช้หลักความรับผิดชอบของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอเมือง จังหวัดยะลา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 1 จากผลการศึกษาสรุปได้ว่า ระดับการใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอเมือง

จังหวัดยะลา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 1 ด้านหลักความรับผิดชอบ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมสนับสนุนให้ครูจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา ผู้บริหารสถานศึกษามอบหมายหน้าที่ให้ผู้ใต้บังคับบัญชาอย่างชัดเจน และผู้บริหารสถานศึกษาพัฒนางานของโรงเรียนให้เกิดผลงานประจักษ์ต่อสังคม ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ผู้บริหารสถานศึกษาพัฒนาปรับปรุงการบริหารงานให้มีประสิทธิภาพ

2.7 ความคิดเห็นของบุคลากรทางการศึกษาต่อการใช้หลักความคุ้มค่าของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอเมือง จังหวัดยะลา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 1 จากผลการศึกษาสรุปได้ว่า ระดับการใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอเมือง จังหวัดยะลา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 1 ด้านหลักความคุ้มค่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีการเปิดโอกาสให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการเสนอแนะวิธีการที่นำไปสู่ความคุ้มค่า มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา ผู้บริหารสถานศึกษาจัดสรรทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดได้อย่างคุ้มค่า และผู้บริหารสถานศึกษามีการวางแผนและสำรวจการใช้วัสดุอุปกรณ์ ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ผู้บริหารสถานศึกษามีการรณรงค์ให้บุคลากรอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

3. การเปรียบเทียบการใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอเมือง จังหวัดยะลา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 1 จำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งและขนาดของโรงเรียน

3.1 การเปรียบเทียบการใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา ในอำเภอเมือง จังหวัดยะลา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 1 จำแนกตามเพศ จากผลการศึกษาสรุปได้ว่า บุคลากรทางการศึกษา ที่มีเพศแตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อการใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอเมือง จังหวัดยะลา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 1 ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3.2 การเปรียบเทียบการใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา ในอำเภอเมือง จังหวัดยะลา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 1 จำแนกตามอายุ จากผลการศึกษาสรุปได้ว่า บุคลากรทางการศึกษา ที่มีอายุแตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อการใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอเมือง จังหวัดยะลา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 1 ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3.3 การเปรียบเทียบการใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอเมือง จังหวัดยะลา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 1 จำแนกตามระดับ

การศึกษา จากผลการศึกษาสรุปได้ว่า บุคลากรทางการศึกษา ที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อการใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอเมือง จังหวัดยะลา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 1 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยบุคลากรทางการศึกษาที่มีระดับการศึกษาปริญญาโทมีความคิดเห็นว่า ผู้บริหารมีการใช้หลักธรรมาภิบาลมากที่สุด

3.4 การเปรียบเทียบการใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอเมือง ยะลา จังหวัดยะลา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 1 จำแนกตามขนาด ตำแหน่ง จากผลการศึกษาสรุปได้ว่า บุคลากรทางการศึกษา ที่มีอายุแตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อการใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอเมือง จังหวัดยะลา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 1 ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3.5 การเปรียบเทียบการใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอเมือง ยะลา จังหวัดยะลา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 1 จำแนกตามขนาด ของโรงเรียน จากผลการศึกษาสรุปได้ว่า บุคลากรทางการศึกษาที่ปฏิบัติงานอยู่ในโรงเรียนที่มีขนาดแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอเมือง จังหวัดยะลา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 1 ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

อภิปรายผล

จากการศึกษาการใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอเมือง จังหวัดยะลา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 1

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อศึกษาระดับการใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้สถานศึกษาในอำเภอเมือง จังหวัดยะลา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 1 พบว่าโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของนัยนา เจริญพล (2552 : 64) ทำการวิจัยเรื่อง การใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาจังหวัดขอนแก่น พบว่า การใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยหลักการมีส่วนร่วมมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สันถวัฒน์ พยาเลี้ยง และคณะ (2552 : 88-97) ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การบริหารโรงเรียนตามหลักธรรมาภิบาลในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 พบว่าระดับการบริหารโรงเรียนตามหลักธรรมาภิบาล โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของสุชิน เรืองบุญส่ง (2551 : 111-119) ที่ได้ศึกษาการ

บริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลตาม ความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอน พบว่า การปฏิบัติงานของผู้บริหาร โรงเรียนตามหลักธรรมาภิบาลใน โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาระยะของ เขต 2 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก

สาเหตุที่ทำให้ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้ น่าจะเป็นผลมาจากระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่า ด้วยการสร้างระบบการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. 2546 ได้กำหนดแนวทางในการ ดำเนินการตามหลักการสำคัญ 6 ประการ ได้แก่ หลักนิติธรรม คือ การให้ความรู้แก่สมาชิกใน องค์การ เรื่องกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ สิทธิ เสรีภาพ บทบาท และความรับผิดชอบต่อสังคมใน องค์การ รวมทั้งขอบเขตในการมีส่วนร่วมในการบริหารแบบประชาธิปไตยการพัฒนาบุคลากรให้มี จิตสำนึกด้านคุณธรรม จริยธรรม และศีลธรรม เป็นแบบอย่างที่ดีต่อประชาชน และพัฒนาบุคลากร ให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น หลักคุณธรรม เป็นการยึดมั่นในความถูกต้องดีงาม การส่งเสริมสนับสนุน ให้บุคลากรพัฒนาตนเองไปพร้อมกัน ส่งเสริมให้บุคลากรมีความซื่อสัตย์ จริงใจ ขยัน อดทน มี ระเบียบวินัย สุจริต หลักความโปร่งใสโดยการสร้างความไว้วางใจซึ่งกันและกัน ปรับปรุงกลไก การทำงานให้มีความโปร่งใสตรวจสอบได้ ใช้ทรัพยากรที่มีอย่างจำกัด เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด แก่ส่วนรวม รวมทั้งรักษาทรัพยากรธรรมชาติให้มีความยั่งยืน ยึดมั่นในความถูกต้อง ดีงาม มุ่งมั่น ตั้งใจปฏิบัติงานอย่างเต็มความสามารถให้บรรลุผลสำเร็จ หลักการมีส่วนร่วมผู้บริหารโดยการเปิด โอกาสให้ประชาชน หรือบุคลากรทุกระดับ เป็นผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ได้ร่วมรับรู้ ร่วมแสดงความคิดเห็น ร่วมตัดสินใจ รวมทั้งร่วมสนับสนุน ติดตาม และตรวจสอบการดำเนินงาน หลักความ รับผิดชอบ โดยการตระหนักในสิทธิหน้าที่ ความสำนึกในความรับผิดชอบต่อสังคม การใส่ใจ ปัญหาสาธารณะและความกระตือรือร้นในการแก้ไขปัญหาตลอดจนเคารพในความคิดเห็นที่ แตกต่าง และความกล้าที่จะยอมรับผลจากการกระทำของตน และหลักความคุ้มค่า โดยการบริหารจัดการ และใช้ทรัพยากรที่มีจำนวนจำกัดเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ส่วนรวม โดยการณรงค์ให้ บุคลากรมีความประหยัดใช้ของอย่างคุ้มค่าสร้างสรรค์สินค้าและบริการที่มีคุณภาพ และรักษา พัฒนาทรัพยากรธรรมชาติให้สมบูรณ์

พิจารณาเป็นรายด้านและรายชื่อ ผลการวิจัยพบว่า

1.1 ความคิดเห็นของบุคลากรทางการศึกษาต่อระดับการใช้หลักนิติธรรมของผู้บริหาร สถานศึกษาในอำเภอเมือง จังหวัดยะลา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 1 พบว่า โดยภาพรวมของการใช้หลักนิติธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาอยู่ในระดับมาก ซึ่งผู้บริหาร สถานศึกษามีการกำหนดนโยบายอย่างชัดเจน สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ปริญญา สัญพิ้ง (2553 : 95-102) ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาการปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหาร โรงเรียน มัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหาร โรงเรียนมี

การปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาลโดยรวมในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีการปฏิบัติด้านหลักนิติธรรม และหลักความรับผิดชอบ อยู่ในระดับมาก ส่วนด้านที่เหลืออีก 4 ด้าน มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ หลักการมีส่วนร่วม รองลงมาคือ หลักคุณธรรม

สาเหตุที่ทำให้ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้ น่าจะมาจากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 กำหนดให้ ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีบทบาทในการดำเนินการ เริ่มตั้งแต่ยึดนโยบายมาเป็นหลักในการจัดการศึกษา การกำหนดคุณสมบัติที่พึงประสงค์ของผู้เรียน คำนึงถึงหลักสูตรการเรียนการสอน ดำเนินการให้กรรมการสถานศึกษา ชุมชน อาจารย์ บุคลากร ผู้ปกครองและนักเรียน มีส่วนรับรู้ นโยบายของหน่วยเหนือ มีการจัดกรรมนุญ ของโรงเรียน และจัดให้มีการจัดทำแผนหรือมีการวางแผนการทำงานอย่างมีระบบ ใช้หลักการ บริหารงานแบบประชาธิปไตย มีการกระจายงาน กระจายอำนาจ การมอบหมายโดยเน้นการ ทำงานเป็นทีม นอกจากนี้ผู้บริหารสถานศึกษาต้องยึดระเบียบวินัยเป็นข้อปฏิบัติในการทำงาน ร่วมกัน และปฏิบัติตามข้อบังคับของ ก.พ.ว่าด้วยจรรยาบรรณของข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2537 คือ มีจรรยาบรรณต่อตนเอง ต่อหน่วยงาน ต่อผู้ร่วมงาน ต่อประชาชน และต่อสังคม

1.2 ความคิดเห็นของบุคลากรทางการศึกษาต่อการใช้หลักคุณธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ในอำเภอเมือง จังหวัดยะลา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 1 พบว่าโดย ภาพรวมของการใช้หลักคุณธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย ของ สุนทร อ่อนวัง (2550 : 83-90) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล ในโรงเรียนบ้านนาป่าคาย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุดรดิตถ์ เขต 1 พบว่าการบริหาร สถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล โรงเรียนบ้านนาป่าคาย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุดรดิตถ์ เขต 1 ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาตามหลักธรรมาภิบาลพบว่า ทุกหลักธรรมาภิบาลอยู่ ในระดับมาก เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ หลักความรับผิดชอบ หลักคุณธรรม หลักความ โปร่งใส หลักความคุ้มค่า หลักนิติธรรมและหลักการมีส่วนร่วมตามลำดับ

สาเหตุที่ทำให้ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้ น่าจะมาจากการที่ผู้บริหารสถานศึกษาให้ คำปรึกษาแก่ครูในการแก้ไขปัญหาต่างๆ และมีความประพฤติดีงามตามหลักศีลธรรมจรรยา ซึ่ง สอดคล้องกับแนวคิดของแอนโทนี (William P. Anthony, 1984 : 36-43) ได้กล่าวถึงทักษะของ ผู้บริหารคือ ผู้บริหารต้องเป็นผู้เสนอแนะ และให้คำปรึกษาแก่สมาชิกในองค์กร เพราะในภารกิจ ของการบริหารย่อมมีปัญหาคิดขึ้นอยู่เป็นประจำ ทั้งปัญหาระหว่างบุคคล และปัญหาในการ ปฏิบัติงาน โดยปกติแล้วทักษะที่ใช้ในการให้คำปรึกษาควรจะได้ใช้เฉพาะปัญหาที่เกี่ยวกับงาน ผู้บริหารที่ดีจะต้องเข้าไปเกี่ยวข้องกับการเสนอแนะผู้ได้บังคับบัญชาในลักษณะของการแนะแนว

และการกระตุ้นจะต้องให้คำชมเชยและให้สิ่งจูงใจอื่นๆ เมื่อเขาปฏิบัติงานดี และต้องคัดค้านหรือต่อต้านเมื่อการปฏิบัติงานเกิดปัญหาขึ้น

1.3 ความคิดเห็นของบุคลากรทางการศึกษา ต่อการใช้หลักความโปร่งใสของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอเมือง จังหวัดยะลา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 1 พบว่า โดยภาพรวมของการใช้หลักความโปร่งใสของผู้บริหารสถานศึกษาอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สันถวันท์ พยาเลี้ยง และคณะ (2552 : 88-97) ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การบริหารโรงเรียนตามหลักธรรมาภิบาลในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 ซึ่งผลการวิจัยพบว่าระดับการบริหารโรงเรียนตามหลักธรรมาภิบาล โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อยคือ หลักความโปร่งใส หลักความคุ้มค่า หลักความรับผิดชอบ หลักคุณธรรม หลักนิติธรรม

สาเหตุที่ทำให้ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้ น่าจะมาจากผู้บริหารสถานศึกษาจัดให้มีระบบการสื่อสารให้บุคคลภายนอกองค์กรทราบถึงผลการดำเนินงาน และมีการจัดประชุมชี้แจงการเบิกจ่ายเงินงบประมาณ ซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 ที่ให้ประชาชนมีโอกาสดูแลตรวจสอบในการได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการดำเนินการต่างๆ ของรัฐ ข่าวสารข้อมูลดังกล่าวจะช่วยให้ประชาชนสามารถแสดงความคิดเห็นและใช้สิทธิทางการเมืองได้ โดยถูกต้องกับความเป็นจริง อันเป็นการส่งเสริมให้มีความเป็นรัฐบาลโดยประชาชนมากยิ่งขึ้น

1.4 ความคิดเห็นของบุคลากรทางการศึกษาต่อการมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอเมือง จังหวัดยะลา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 1 พบว่าโดยภาพรวมของการใช้หลักการมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษาอยู่ในระดับมาก แต่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดเมื่อเปรียบเทียบกับการใช้หลักธรรมาภิบาลด้านอื่นๆ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นัยนา เจริญพล (2552 : 64) ทำการวิจัยเรื่อง การใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาจังหวัดขอนแก่น พบว่า การใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งหลักการมีส่วนร่วมมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด

สาเหตุที่ทำให้ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้ น่าจะมาจากผู้บริหารสถานศึกษาส่วนใหญ่มีความตระหนักและเห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วม โดยเปิดโอกาสให้บุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการได้รับประโยชน์ ทั้งทางตรง และทางอ้อม มาจัดการศึกษา ได้มีส่วนในการกำหนดนโยบายและทิศทางการจัดการศึกษา โดยร่วมดำเนินการสนับสนุนทั้งด้านกำลังความคิดกำลังกาย กำลังใจ และกำลังทรัพย์ พร้อมร่วมกำกับ ติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผล เพื่อให้การศึกษามีคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนด เป็นที่ยอมรับในชุมชนและสังคม แต่ยังมีผู้บริหารสถานศึกษาบางส่วนที่ไม่ค่อย

เปิดโอกาสให้ผู้ได้บังคับบัญชามีส่วนร่วมในการเสนอข้อมูลเพื่อการตัดสินใจ เนื่องจากผู้บริหารมองว่าการกำหนดนโยบายและการดำเนินงานในด้านต่างๆ สามารถบริหารจัดการได้อย่างมีประสิทธิภาพและการดำเนินการบางเรื่องอาจไม่ต้องขอความคิดเห็นจากผู้ได้บังคับบัญชา ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ บุษบง ชัยเจริญวัฒนะ และ บุญมี ลี (2544 : 2) ได้กล่าวถึงการมีส่วนร่วมว่าเป็นการที่บุคคลได้เข้ามามีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น ร่วมตัดสินใจ ร่วมปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ ร่วมเสียสละเวลา แรงงาน วัสดุ อุปกรณ์และอื่นๆ ซึ่งเป็นเรื่องของจิตใจและอารมณ์ของบุคคล ดังนั้นการมีส่วนร่วมควรทำด้วยความสมัครใจ และตั้งอยู่บนพื้นฐานความเสมอภาค ซึ่งการให้สมาชิกเข้ามามีส่วนในการปฏิบัติอย่างแท้จริงจะทำให้บุคคล ชุมชน เกิดความรู้สึกว่าตนเองได้ลงทุนมีความผูกพันและอุทิศพลังทุกอย่างเพื่อให้งานประสบผลสำเร็จ

1.5 ความคิดเห็นของบุคลากรทางการศึกษาต่อการใช้หลักความรับผิดชอบของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอเมือง จังหวัดยะลา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 1 พบว่าโดยภาพรวมของการใช้ความรับผิดชอบของผู้บริหารสถานศึกษาอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุชิน เรืองบุญส่ง (2551 : 111-119) ได้ศึกษาการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลตาม ความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอน พบว่า การปฏิบัติงานของผู้บริหารโรงเรียนตามหลักธรรมาภิบาลในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 2 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับ คือ หลักคุณธรรม หลักความรับผิดชอบ หลักความโปร่งใส หลักความมีส่วนร่วม หลักนิติธรรม และหลักความคุ้มค่า

สาเหตุที่ทำให้ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้ น่าจะมาจากผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมสนับสนุนให้ครูจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ พัฒนางานของโรงเรียนให้เกิดผลงานประจักษ์ต่อสังคม และพัฒนาปรับปรุงการบริหารงานให้มีประสิทธิภาพ ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาเป็นบุคคลที่มีความสำคัญยิ่งต่อการดำเนินงานของหน่วยงาน นอกจากผู้บริหารจะต้องมีคุณลักษณะที่เหมาะสมในการดำรงตำแหน่งของผู้บริหารแล้วองค์ประกอบหนึ่งที่ผลต่อการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียน คือ ทักษะของผู้บริหาร พนัส หันนาคินทร์ (2529 : 29) ได้กล่าวถึงทักษะที่จำเป็นสำหรับผู้บริหารในการบริหารงานให้ราบรื่นว่า ผู้บริหารควรสร้างทักษะนี้ให้เป็นคุณสมบัติประจำตัว คือ ทักษะในด้านกลวิธีการ ทักษะในด้านความคิดรวบยอด และทักษะในด้านมนุษยสัมพันธ์

1.6 ความคิดเห็นของบุคลากรทางการศึกษาต่อการใช้หลักความคุ้มค่าของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอเมือง จังหวัดยะลา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 1 พบว่าโดยภาพรวมของการใช้หลักความคุ้มค่าของผู้บริหารสถานศึกษาอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สันถวันท์ พยาเลี้ยง และคณะ (2552 : 88-97) ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง

การบริหารโรงเรียนตามหลักธรรมาภิบาลในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 ซึ่งผลการวิจัยพบว่าระดับการบริหารโรงเรียนตามหลักธรรมาภิบาล โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อยคือ หลักความโปร่งใส หลักความคุ้มค่า หลักความรับผิดชอบ หลักคุณธรรม หลักนิติธรรม

สาเหตุที่ทำให้ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้ น่าจะมาจากผู้บริหารสถานศึกษามีการเปิดโอกาสให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการเสนอแนะวิธีการที่นำไปสู่ความคุ้มค่า และจัดสรรทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดได้อย่างคุ้มค่า เพราะหลังจากเกิดวิกฤติทางเศรษฐกิจ รัฐบาลได้เข้มงวดในการใช้งบประมาณอย่างประหยัดและทบทวนให้มีการใช้ทรัพยากรอย่างเหมาะสม และบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติ โดยการสร้างปลูกทดแทนใหม่ในส่วนของการบริหารราชการ ได้มีแผนปฏิรูประบบบริหารภาครัฐ เพื่อให้หน่วยงานของภาครัฐมีบทบาทภารกิจที่ชัดเจน การปรับปรุงระบบงบประมาณ ระบบการบริหารบุคคลในภาครัฐ ปรับเปลี่ยนกฎหมายให้ทันสมัย และปรับเปลี่ยนวัฒนธรรม ค่านิยมในการดำเนินงานของภาครัฐ เพื่อให้สอดคล้องกับการบริหารมุ่งผลสัมฤทธิ์ทุกหน่วยงาน ในภาครัฐจะต้องรายงานผลการทำงานและแสดงประสิทธิภาพในการใช้ทรัพยากรต่อสาธารณะ ในขณะเดียวกันเจ้าหน้าที่ของรัฐจะต้องเรียนรู้และทำความเข้าใจในการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพและคุ้มค่า

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อเปรียบเทียบการใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้สถานศึกษาในอำเภอเมือง จังหวัดยะลา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 1 จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่ง และขนาดโรงเรียน

เปรียบเทียบการใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอเมือง จังหวัดยะลา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 1 จำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งและขนาดของโรงเรียน พบว่า บุคลากรทางการศึกษา ที่มีเพศ อายุ ตำแหน่งและปฏิบัติงานอยู่ในขนาดโรงเรียนที่แตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อการใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอเมือง จังหวัดยะลา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 1 ไม่แตกต่างกัน แต่เป็นที่น่าสังเกตว่าบุคลากรทางการศึกษาที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อการใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยบุคลากรทางการศึกษา ที่มีระดับการศึกษาปริญญาโท และปฏิบัติงานอยู่ในโรงเรียนขนาดกลางมีความคิดเห็นว่าผู้บริหารสถานศึกษามีการใช้หลักธรรมาภิบาลมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของกฤษฎา คงรัตน์ (2544 : บทคัดย่อ) ซึ่งได้ทำการวิจัยเรื่อง การใช้ธรรมาภิบาลในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดเทศบาลเขตการศึกษา 7 พบว่าการใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาจำแนกตามวุฒิการศึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะในการใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอเมือง จังหวัดยะลา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 1 มีผลเป็นดังนี้

3.1 ปัญหาในการใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอเมือง จังหวัดยะลา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 1 คือ ผู้บริหารขาดการอ้างอิงข้อกฎหมายหรือระเบียบที่เกี่ยวข้องในการออกคำสั่งของโรงเรียน บุคลากรขาดขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน ผู้บริหารปฏิบัติกับบุคลากรไม่เท่าเทียมกัน ขาดการประชุมเพื่อดำเนินการแก้ไขปรับปรุงข้อบกพร่องในการทำงาน ร่วมกันอย่างจริงจัง บุคลากรขาดความรู้และความใส่ใจที่จะนำวัสดุเหลือใช้หรือที่ใช้แล้วกลับมาใช้ซ้ำหรือดัดแปลงบุคลากรปฏิบัติงานไม่เต็มความสามารถ

3.2 ข้อเสนอแนะการใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอเมือง จังหวัดยะลา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 1 คือ ผู้บริหารควรบริหารงานบนพื้นฐานของหลักธรรมาภิบาลให้ครอบคลุมทั้ง 6 ด้าน เพื่อสร้างกลไกสำคัญที่จะทำให้การดำเนินงานของสถานศึกษา ทั้ง 4 ด้านมีประสิทธิภาพ ภายใต้บริบทและรูปแบบการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน การบริหารด้วยความเอาใจใส่ ส่งเสริมให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน การตัดสินใจ และการตรวจสอบ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการค้นคว้าอิสระไปใช้

จากผลการวิจัยการใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอเมือง จังหวัดยะลา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 1 ผู้วิจัยขอเสนอแนวทางในการดำเนินงาน

1.1 หน่วยงานที่ทำหน้าที่ กำกับ ดูแล บริหารจัดการสถานศึกษาในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งได้แก่ ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ควรมีการส่งเสริม สนับสนุน และผลักดันให้เกิดการสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมในดำเนินงานของสถานศึกษาอย่างเป็นรูปธรรมผ่านช่องทางหรือวิธีการที่เหมาะสม เพื่อเพิ่มทักษะทางด้านการบริหารการมีส่วนร่วมแก่ผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อให้บุคลากรในสถานศึกษาและประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น ร่วมตัดสินใจ ร่วมปฏิบัติและดำเนินกิจกรรมต่างๆ เพื่อผลักดันและขับเคลื่อนการพัฒนาการจัดการศึกษาในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งตอบสนองต่อยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้ พ.ศ. 2555-2557 ของ

ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 1 การพัฒนาการบริหารด้วยการมีส่วนร่วมและบูรณาการแก้ไขปัญหาพื้นที่พิเศษ บนพื้นฐานความเสมอภาค

1.2 ส่งเสริมให้มีการพัฒนาหรือฝึกอบรมบุคลากรในสถานศึกษา ทั้งผู้บริหาร ครูผู้สอน และกรรมการสถานศึกษา เพื่อให้สามารถปฏิบัติงานบนพื้นฐานของการใช้หลักธรรมาภิบาลที่ถูกต้องมากขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการค้นคว้าอิสระครั้งต่อไป

ควรศึกษาการใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในทุกระดับการศึกษา ซึ่งได้แก่ ระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา อาชีวศึกษา และอุดมศึกษา ทั้งสถานศึกษาของรัฐและเอกชน ในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ รวมทั้งเปรียบเทียบการใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาแต่ละระดับการศึกษา เพื่อนำไปใช้เป็นข้อมูลในการวางแผน ปรับปรุงแก้ไข และพัฒนาการบริหารงานให้สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ และใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผลการบริหารงาน

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

- กัลยกร มั่นถาวรวงศ์. (2547). บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาต่อการส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียน
ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในกรุงเทพมหานคร. ปรินูญานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย สถาบันราชภัฏสวนสุนันทา.
- กัลยา เนติประวดี. (2544). การยอมรับรูปแบบการจัดองค์กรทางสังคมแบบใหม่ตามหลักบริหาร
จัดการบ้านเมืองที่ดีในองค์กรภาครัฐ : กรณีสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข.
วิทยานิพนธ์ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสังคมวิทยาประยุกต์ บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- กิตติมา กวยาวงศ์. (2547). ความคิดเห็นของครูต่อการบริหารงานบุคคลในโรงเรียนเอกชนจังหวัด
อ่างทอง. ปรินูญานิพนธ์ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- กิตติพงษ์ อรุณพัฒน์พงศ์. (2545). หลักธรรมาภิบาลกับการบริหารจัดการรัฐวิสาหกิจ : กรณีศึกษา
บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตร
มหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม บัณฑิตวิทยาลัย สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหาร
ศาสตร์.
- เกียรติยศ เอี่ยมคงเอก. (2546). การบริหารโรงเรียนตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา
ในทรรศนะบุคลากรโรงเรียนโพธิ์นิมิตวิทยาคม จังหวัดนนทบุรี. วิทยานิพนธ์ครุศาสตร
มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย สถาบันราชภัฏพระนคร.
- เกียรติศักดิ์ ศรีสมพงษ์. (2548). การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาขั้น
พื้นฐาน ตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศุพรรณบุรี.
วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี.
- เกษม วัฒนชัย. (2546, 15 เมษายน). “บทบาทสำคัญของกรรมการสถานศึกษา,” รายงานการปฏิรูป
การศึกษาไทย. 5(64) : 8.คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. (2544).
พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชวนพิมพ์.

เขตพื้นที่การศึกษาสมุทรปราการ เขต 1,สำนักงาน. (2550). **ลี้กฤษฎ์สืบทอดจุดเน้นสู่งานบริหาร**

การศึกษา. สมุทรปราการ : สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรปราการเขต 1.

คณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (ก.พ.) สำนักงาน. (2544). รายงานการวิจัยเรื่อง **คอร์รัปชันใน**

ประเทศไทย. กรุงเทพฯ : สำนักงานฯ.

_____. (2544). **การบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี.** (ออนไลน์). แหล่งที่มา :

<http://www.ocsc.go.th/Good Governance/ggh.pdf>.

คณะกรรมการข้าราชการพลเรือน, สำนักงาน. (2542). **การปฏิรูปการบริหารราชการและ**

การพัฒนากฎหมายเพื่อการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี. [Online]. Available :

<http://www.mpab.com/doc/patirubrachakan.doc> [2007, กรกฎาคม 26]

เฉลิมชัย สมท่า. (2547). **การบริหารโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา ตามความ**

คิดเห็นของครูปฏิบัติการสอน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย เขต 1.

วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

ชนะศักดิ์ ยวบูรณ์. (2542). **ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการ**

บ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. 2542. กรุงเทพฯ : ฝ่ายโรงพิมพ์กองกลาง ก.พ..

ชัยยุทธ ชวนประกอบ. (2550). **การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในศูนย์เครือข่ายน้ำพอง**

สะอาด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 4. รายงานการศึกษาอิสระ

ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

ชัยอนันต์ สมุทรวณิช. (2541). **Good Governance** กับการปฏิรูปการศึกษา การปฏิรูปการเมือง.

ม.ป.ท. : ม.ป.พ.

เจดศักดิ์ สุกใสภณ. (ม.ป.ป.). **การบริหารโรงเรียนที่มีประสิทธิภาพโครงการพัฒนาคุณภาพ**

การศึกษา.ยังยืน. [Online]. Available : <http://www.itie.org/eqi> [2007, สิงหาคม 13]

ไชยวัฒน์ คำชู และคนอื่นๆ (ผู้แปล). (2542). **ธรรมาภิบาลการบริหารการปกครองที่โปร่งใสด้วย**

จริยธรรม. แปลจาก **Good governance.** กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์น้ำฝน.

ทรงเดช จันทรา. (2545). **การศึกษาพฤติกรรมคุณธรรมกับพฤติกรรมการทำงานของผู้บริหาร**

โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดขอนแก่น. วิทยานิพนธ์

ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ทิพาดี เมฆสุวรรณ. (2541). **การปฏิรูประบบราชการ : ยุทธศาสตร์สำคัญของการเปลี่ยนแปลง.**

- กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน.
- ชนันชัย รัตน์ไทรแก้ว. (2549). การประเมินการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนใน
จังหวัดนครสวรรค์. วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- ชนิตา จิตติภากร. (2546). การศึกษาเปรียบเทียบความโปร่งใสในการบริหารงานของเทศบาลตำบล
และองค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดนครปฐม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- ธีรภัทร์ เจริญดี. (2542). การศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัด
สำนักงาน คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เขตการศึกษา 11. วิทยานิพนธ์ครุ
ศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาประถมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธีระ รุญเจริญ. (2550). การบริหารโรงเรียนยุคปฏิรูปการศึกษา. กรุงเทพฯ : แอล พี เพรส.
- นิรันดร์ เมืองพระ. (2546). การจัดทำงบประมาณโดยหลักธรรมาภิบาล. กรุงเทพฯ : สถาบัน
พระปกเกล้า.
- บวรศักดิ์ อุวรรณโณ. (2542). การสร้างธรรมาภิบาลในสังคมไทย. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์
เดือนตุลา.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2535). การวิจัยเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- บุษบง ชัยเจริญวัฒน์ และบุญมี ลี. (2544). รายงานการวิจัยตัวชี้วัดธรรมาภิบาล. กรุงเทพฯ :
โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- ประมวล รุจนเสรี. (2542). การบริหาร-การจัดการที่ดี. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์อสาธิตวิทยาดินแดน.
- ประเวศ วะสี. (2541). “ระเบียบวาระแห่งชาติ : ปฏิรูปสังคมไทย,” ใน **รัฐธรรมนูญ : จุดเปลี่ยน
ประเทศไทย**. หน้า 19-34. กรุงเทพฯ : โครงการวิถิทรทัศน์.
- ประเวศ วะสี. (2542). **ธรรมาภิบาล**. [Online]. Available :
<http://pattanathi.nesdb.go.th/new/document> [2007, สิงหาคม 27]
- พนัส หันนาคินทร์. (2545). **หลักการบริหารโรงเรียน**. กรุงเทพฯ : วัฒนาพานิช.
- “พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546,” (2546).
ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 120 ตอนที่ 100 ก. หน้า 10 – 15.
- “พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546,” (2546).
ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 120 ตอนที่ 62 ก. หน้า 1 – 48.

- พวงรัตน์ ทวีรัตน์. (2543). **วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์**. พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพฯ : สำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- พัฒนาข้าราชการพลเรือน,สถาบัน. (2536). **คุณธรรมสำหรับนักบริหาร**. นนทบุรี : สถาบันพัฒนาข้าราชการพลเรือน สำนักงาน ก.พ.
- พิทยา บวรรัตน์. (2541). **ทฤษฎีองค์การสาธารณะ**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ศักดิ์โสภาคพิมพ์.
- พิมลจรรย์ นามวัฒน์. (2541). **ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการบริหาร**. พิมพ์ครั้งที่ 13. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ไพรัตน์ เตชะรินทร์. (2526). **นโยบายและกลวิธีการมีส่วนร่วมของชุมชนในยุทธศาสตร์การพัฒนาปัจจุบัน การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ศักดิ์โสภาคการพิมพ์.
- ปิญญ์ สาธ. (2543). **หลักการบริหารการศึกษา**. กรุงเทพมหานคร : ส. การพิมพ์.
- มฤดี งามสมโส. (2547). **แนวคิดธรรมาภิบาลในรัฐวิสาหกิจไทยศึกษาจากความคิดเห็นของพนักงานการรถไฟภาคตะวันออกเฉียงเหนือแห่งประเทศไทย**. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- เมธา สุวรรณสาร. (2544, ธันวาคม – มีนาคม). การสร้างกรอบการกำกับดูแลกิจการที่ดีกับการบริหารความเสี่ยงขององค์กร. *วารสารนักบัญชี*, 48 (2), 31.
- ยุพิน ศรีอุทิศ. (2549). **การเปรียบเทียบทฤษฎีของครูผู้สอนที่มีต่อทักษะในการบริหารโรงเรียนเอกชนเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 3**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- รับขวัญ ภาณุภูมิ. (2547). **ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากำแพงเพชร เขต 1**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร.
- รับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา, สำนักงาน. (2547). **หลักเกณฑ์และวิธีการประเมินภายนอกของสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์พิมพ์ดีด.
- วรคุณ ตูลารักษ์. (2541). **ประชาสังคมแท้คือธรรมรัฐ : วิสัยทัศน์ : จุดเปลี่ยนประเทศไทย**. กรุงเทพฯ : โครงการวิถีธรรม.
- วัน เดชพิชัย. (2535). **คู่มือการวิจัยและการประเมินผลโครงการทางการศึกษาและพฤติกรรมศาสตร์**. บัณฑิต : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี.

วันทนา เมืองจันทร์. บทบาทของผู้บริหารที่ส่งผลต่อความสำเร็จทางการบริหารสถานศึกษา.

วารสารวิทยาชารย (สิงหาคม 2543) : 15.

วิโรจน์ สารรัตน. (2545). การบริหาร : หลักการ ทฤษฎี ประเด็นทางการศึกษาและบทวิเคราะห์
องค์การทางการศึกษาไทย. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ทิพย์วิสุทธิ.

ศึกษาธิการ,กระทรวง (2546). การบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล. กรุงเทพฯ :

โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.).

ศึกษาธิการ, กระทรวง. (2542). เอกสารคำชี้แจงประกอบพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.

2542. กรุงเทพฯ : กระทรวงศึกษาธิการ.

สนธิ สุทนต์. (2544). การมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชน สำหรับการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในเขต
พื้นที่ฝั่งธนบุรี. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสังคมสงเคราะห์ศาสตร์

บัณฑิตวิทยาลัย สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

สมคิด บางโม. (2544). การบริหารการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : สถาบันราชภัฏพระนคร.

สุชาติ ฤทธิ์วัฒนะพงศ์. (2542). กระบวนการกำกับดูแลกิจการที่ดี: ศึกษาแนวการจัดตั้งบทบาท

และหน้าที่ของคณะกรรมการตรวจสอบ. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สุพจน์ ทราญแก้ว. (2545). “การจัดการภาครัฐแนวใหม่,” วารสารเพชรบุรีวิทยาลัย. 3(1) :

64-79.

สุรยุทธ์ จุลานนท์. (2549). วาระแห่งชาติด้านจริยธรรม ธรรมาภิบาล และการป้องกันการทุจริตและ

ประพฤติมิชอบในภาครัฐ. [Online]. Available : <http://www.gotoknow.org.th>

[2007, ธันวาคม 20]

สุวกิจ ศรีปัดดา. (2546). การปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาลของสถาบันอุดมศึกษา ศึกษาเฉพาะ

กรณีสถาบันราชภัฏมหาสารคาม. มหาสารคาม : สถาบันราชภัฏมหาสารคาม.

สังวร รัตนรักษ์. (2549). คู่มือเทคนิคและวิธีการบริหารจัดการสมัยใหม่ตามแนวทางการบริหาร

กิจการบ้านเมืองที่ดี : การบริหารคุณภาพโดยรวม. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : สำนักงาน

คณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ.

สัญญา ชาวไร่. (2546). การศึกษาการปฏิรูปการบริหารจัดการ โดยใช้หลักธรรมาภิบาลของ

ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด.

วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์.

สุจินต์ จินายน. (2542). “ธรรมรัฐคืออะไร,” อินไซด์ ม.น. ฉบับพิเศษ. 5(10) : 20.

- สุทัศน์ สุธาภิบาล. (2550). **What is Good Governance**. (ออนไลน์). แหล่งที่มา : <http://www.unescap.org/>.
- หวน พันธุ์พันธ์. (2549). **การบริหารการศึกษา : มื้ออาชีพ**. กรุงเทพฯ : พันธุ์พันธ์การพิมพ์.
- อานันท์ ปันยารชุน. (2542). **ธรรมาภิบาลในการบริหารมหาวิทยาลัย**. กรุงเทพฯ : คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อุทัย บุญประเสริฐ. (2543). **การวางแผนการศึกษา**. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ภาษาอังกฤษ

- Anthony, William P. (1981). **Management : Competencies and In competencies**. California : Addison-Wesley.
- Cheng, Yin Cheong. (1996). **School Effectiveness and School-based Management : A Mechanism for Development**. London : The Falmer Press.
- David, Jane L. (1996). **“The Who, What, and Why of Site-Based Management.” Educational Leadership**. 53,4 (December 1995/January 1996) : 4-9.
- Latham, Andrew S. (1998). **“Site-Based Management : Is It Working?” Educational Leadership**. 55, 7 (April 1998) : 88-86.
- Marcella, Casey – Cooper. (2007). **Educational Governances of the Morongo Unified School District**. (Online). Available : <http://www.proquest.umi.comn/pqdweb>.
- Myers, Dorothy and Stonehill, Robert. (1993). **School-Based Management**. [online] Available from : <http://www.ed.gov/pubs/OR/ConsumerGuides/baseman.html> [2001, April 10 th]
- Thomas, G. Weiss. (2001). **2000 Good Governance and Global : Conceptual and Actual Challenges**. London : Third World Quarterly.
- Wohlstetter, Priscilla. (1995). **“Getting School-based Management Right : What Works and What Doesn’t.” Phi Delta Kappan**. 77, 1 (September 1995) : 22-25.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
สถิติที่ใช้ในการวิจัย

สถิติที่ใช้ในการวิจัย มีดังนี้

1. สถิติที่ใช้ในการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

(1) หาค่าความเชื่อมั่น(Reliability)ของแบบสอบถามโดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α - Coefficient) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach,1990 ; อ้างถึงในไอพี หะยิสาแม็ง, 2552 : 120)

$$\text{โดยใช้สูตร } \alpha = \frac{K}{K-1} \left[1 - \frac{\sum s_i^2}{\sum S_i^2} \right]$$

เมื่อ α แทนค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา

K แทนค่าจำนวนข้อของเครื่องมือ

$\sum s_i^2$ แทนค่าผลรวมของความแปรปรวนของคะแนนรวม

$\sum S_i^2$ แทนค่าผลรวมของความแปรปรวนในแต่ละข้อ

(2) หาค่าความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content validity) โดยใช้สูตรของโรวินลลีและแฮมเบิลตัน (Rovinelli and Hambleton, 1978 : 34-37 ; อ้างถึงในฟองศรี วานิชย์สุภวงศ์, 2546 : 140)

$$\text{โดยใช้สูตร } IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ IOC แทนค่าดัชนีความสอดคล้องเชิงเนื้อหา

$\sum R$ แทนค่าผลรวมของคะแนนของผู้เชี่ยวชาญ

N แทนจำนวนของผู้เชี่ยวชาญ

เมื่อหาค่า IOC ในแต่ละข้อแล้ว นำค่าที่ได้ไปใส่ในแบบฟอร์ม การรายงานค่าความสอดคล้องเชิงเนื้อหาของแบบสอบถามเป็นรายข้อโดยผู้เชี่ยวชาญ ค่า IOC จะต้องมามีค่า ≥ 0.5 ขึ้นไป จึงจะใช้ได้

2. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

(1) ค่าร้อยละ (Percentage) (Guilford, 1981 : 18 ; อ้างถึงในไอพี หะยิสาแม็ง, 2552 : 120)

$$\text{โดยใช้สูตร } P = \frac{f}{n}$$

เมื่อ P แทนค่าร้อยละ

f แทนค่าจำนวนหรือความถี่ที่ต้องการหาค่าร้อยละ

n แทนค่าจำนวนของข้อมูล

(2) ค่ามัชฌิมเลขคณิตหรือค่าเฉลี่ยเลขคณิต(Arithmetic Mean) (Guilford, 1981 : 18 ; อ้างถึงในไอพี หะยิสานี, 2552 : 120)

$$\text{โดยใช้สูตร } \bar{X} = \frac{\sum fx}{N}$$

เมื่อ $\bar{X}$ แทนค่ามัชฌิมเลขคณิต หรือค่าเฉลี่ย
 $\sum fx$ แทนค่าผลรวมของคะแนนทั้งหมด
 N แทนค่าจำนวนข้อของแบบสอบถาม

(3) ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) (พิสนุ ฟองศรี, 2549 : 163-164)

$$\text{โดยใช้สูตร } S.D = \sqrt{\frac{N \sum x^2 - (\sum x)^2}{N(N-1)}}$$

เมื่อ S.D แทนค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
 $\sum x^2$ แทนค่าผลรวมของคะแนนแต่ละข้อยกกำลังสอง
 $(\sum x)^2$ แทนค่าผลรวมของคะแนนทั้งหมดยกกำลังสอง
 N แทนค่าจำนวนในกลุ่มตัวอย่าง

(4) ทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่ม ใช้ t - test แบบ Two Independent Sample Test (ฟองศรี วาณิชชุกรวงศ์, 2546 : 199)

$$\text{โดยใช้สูตร } t = \frac{\bar{x}_1 - \bar{x}_2}{\sqrt{\frac{s_1^2}{n_1} + \frac{s_2^2}{n_2}}}$$

เมื่อ t แทนค่า t - test
 $\bar{x}_1, \bar{x}_2$ แทนค่าเฉลี่ยของกลุ่มที่ 1 และกลุ่มที่ 2
 s_1^2, s_2^2 แทนค่าความแปรปรวนของกลุ่มตัวอย่างกลุ่มที่ 1 และกลุ่มที่ 2
 n_1, n_2 แทนค่าจำนวนกลุ่มตัวอย่างของกลุ่มตัวอย่างกลุ่มที่ 1 และกลุ่มที่ 2

(5) ทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง 3 กลุ่ม ใช้ F-test โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way Anova) (ฟองศรี วาณิชชุกรวงศ์, 2546 : 180)

$$\text{โดยใช้สูตร } F = \frac{MS_b}{MS_w}$$

เมื่อ F แทนอัตราความแปรปรวนทางเดียว

MS_b แทน Mean Square between Groups

MS_w แทน Mean Square within Groups

เมื่อพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ผู้วิจัยจะมีการทดสอบรายคู่ด้วยวิธีการของเชฟเฟ (Scheffe's Test) (ผ่องศรี วาณิชย์สุภวงศ์, 2546 : 182)

$$\text{โดยใช้สูตร } F = \frac{(\bar{X}_1 - \bar{X}_2)^2}{MS_w(1/n_1 + 1/n_2)(k-1)}$$

เมื่อ $\bar{X}_1, \bar{X}_2$ แทน ค่าเฉลี่ยของกลุ่มที่ 1 และ 2

MS_w แทน ค่า Mean Square ภายในกลุ่ม

n_1, n_2 แทน จำนวนในกลุ่มตัวอย่างที่ 1 และ 2

k แทน จำนวนกลุ่มตัวอย่าง

ภาคผนวก ข

ค่า IOC ในการค้นคว้าอิสระ

ค่า IOC ในการค้นคว้าอิสระ

ความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content Validity)

ข้อที่	คะแนนพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญ					ผลรวม	
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5	$\sum R$	IOC
หลักนิติธรรม							
1	+1	+1	+1	+1	+1	+5	1.00
2	+1	+1	+1	+1	+1	+5	1.00
3	+1	+1	+1	+1	+1	+5	1.00
4	+1	+1	+1	+1	+1	+5	1.00
หลักคุณธรรม							
5	+1	+1	+1	+1	+1	+5	1.00
6	+1	+1	+1	+1	0	+4	0.80
7	+1	+1	+1	+1	+1	+5	1.00
8	+1	+1	+1	+1	+1	+5	1.00
หลักความโปร่งใส							
9	+1	+1	+1	+1	+1	+5	1.00
10	+1	+1	+1	+1	+1	+5	1.00
11	+1	+1	+1	+1	+1	+5	1.00
12	+1	+1	+1	+1	+1	+5	1.00

หลักการมีส่วนร่วม							
13	+1	+1	+1	+1	+1	+5	1.00
14	+1	0	+1	+1	+1	+4	0.80
15	+1	+1	+1	+1	+1	+5	1.00
16	+1	+1	+1	+1	+1	+5	1.00
หลักความรับผิดชอบ							
17	+1	+1	+1	+1	+1	+5	1.00
18	+1	+1	+1	+1	+1	+5	1.00
19	+1	+1	+1	+1	+1	+5	1.00
20	+1	+1	+1	+1	+1	+5	1.00
หลักความคุ้มค่า							
21	+1	+1	+1	+1	+1	+5	1.00
22	+1	+1	+1	+1	+1	+5	1.00
23	+1	+1	+1	+1	+1	+5	1.00
24	+1	+1	+1	+1	+1	+5	1.00

ภาคผนวก ค

เครื่องมือที่ใช้ในการค้นคว้าอิสระ

แบบสอบถามเพื่อการค้นคว้าอิสระ

เรื่อง การใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา ในอำเภอเมือง จังหวัดยะลา สังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 1

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา ในอำเภอเมือง จังหวัดยะลา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 1 จึงขอความ
อนุเคราะห์ท่านในการตอบแบบสอบถามความคิดเห็นของท่านตามความเป็นจริง ความคิดเห็นของท่าน
ผู้วิจัยนำไปใช้ในการวิจัยและพัฒนาการศึกษาต่อไป

2. แบบสอบถามชุดนี้มี 3 ตอน ประกอบด้วย

2.1 ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

2.2 ตอนที่ 2 แบบสอบถามถามความคิดเห็นการใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหาร
สถานศึกษาในอำเภอเมือง จังหวัดยะลา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษายะลา เขต 1
จำนวน 6 ด้าน ได้แก่

- (1) หลักนิติธรรม
- (2) หลักคุณธรรม
- (3) หลักความโปร่งใส
- (4) หลักความมีส่วนร่วม
- (5) หลักความรับผิดชอบ
- (6) หลักความคุ้มค่า

2.3 ตอนที่ 3 ปัญหาและข้อเสนอแนะในการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานของ
ผู้บริหารสถานศึกษา

3. กรุณาตอบแบบสอบถามตามความเป็นจริงตามความคิดเห็นของท่านให้ครบสมบูรณ์ทุกข้อ ข้อมูลที่ได้รับจากท่านผู้วิจัยจะถือว่าเป็นความลับ และจะไม่มีผลต่อการปฏิบัติหน้าที่การงานแต่อย่างใด เพื่อผลการศึกษาจะได้เป็นจริงมากที่สุด หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านเป็นอย่างดี ขอขอบพระคุณในความกรุณาตอบแบบสอบถามไว้ ณ โอกาสนี้

พิชากรณ์ นาคเนียม

นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา

มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

1. เพศ ☐ 1. ชาย ☐ 2. หญิง
2. อายุ ☐ 1. น้อยกว่า 30 ปี ☐ 2. 30 – 40 ปี
☐ 3. 41 – 50 ปี ☐ 4. 50 ปีขึ้นไป
3. ระดับการศึกษา
☐ 1. ต่ำกว่าปริญญาตรี ☐ 2. ปริญญาตรี
☐ 3. ปริญญาโท ☐ 4. ปริญญาเอก
4. ตำแหน่ง ☐ 1. ผู้บริหาร ☐ 2. ครูผู้สอน ☐ 3. กรรมการสถานศึกษา
5. ขนาดของโรงเรียน
☐ 1. เล็ก (ไม่เกิน 120 คน)
☐ 2. กลาง (121-300 คน)
☐ 3. ใหญ่ (มากกว่า 300 คน)

ตอนที่ 2 การใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา

ประเด็นคำถาม	ระดับความคิดเห็น				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
หลักนิติธรรม					
1.ผู้บริหารสถานศึกษากำหนดนโยบายอย่างชัดเจน					
2.ผู้บริหารสถานศึกษาปฏิบัติต่อผู้ใต้บังคับบัญชาด้วยความเท่าเทียมกัน					
3.ผู้บริหารสถานศึกษายึดระเบียบวินัยเป็นข้อปฏิบัติในการทำงานร่วมกัน					
4.ผู้บริหารสถานศึกษามีการกำหนดกฎระเบียบ ข้อบังคับในการปฏิบัติงานอย่างชัดเจน					
หลักคุณธรรม					
5.ผู้บริหารสถานศึกษาจัดกิจกรรมเสริมสร้างคุณธรรมแก่ครูและนักเรียน					
6.ผู้บริหารสถานศึกษาให้คำปรึกษา แก่ครูในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ					
7.ผู้บริหารสถานศึกษาพิจารณาความดีความชอบด้วยความยุติธรรม					
8.ผู้บริหารสถานศึกษามีความประพฤติดีงามตามหลักศีลธรรมจรรยา					

ประเด็นคำถาม	ระดับความคิดเห็น				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
หลักความโปร่งใส					
9. ผู้บริหารสถานศึกษามีการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารให้ผู้ได้บังคับบัญชาทราบ					
10. ผู้บริหารสถานศึกษามีการจัดประชุมชี้แจงการเบิกจ่ายเงินงบประมาณ					
11. ผู้บริหารสถานศึกษาดำเนินการตรวจสอบการจัดซื้อจัดจ้างตามระเบียบ					
12. ผู้บริหารสถานศึกษาละเว้นการใช้อำนาจหน้าที่หาผลประโยชน์					
หลักการมีส่วนร่วม					
13. ผู้บริหารสถานศึกษามีความตระหนักและเห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วม					
14. ผู้บริหารสถานศึกษาเปิดโอกาสให้ผู้ได้บังคับบัญชามีส่วนร่วมในการเสนอข้อมูลเพื่อการตัดสินใจ					
15. ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมให้มีการทำงานเป็นทีม					
16. ผู้บริหารสถานศึกษาสนับสนุนให้ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมต่างๆของสถานศึกษา					

ประเด็นคำถาม	ระดับความคิดเห็น				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
หลักความรับผิดชอบ					
17.ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมสนับสนุนให้ครูจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ					
18.ผู้บริหารสถานศึกษาพัฒนางานของโรงเรียนให้เกิดผลงานประจักษ์ต่อสังคม					
19.ผู้บริหารสถานศึกษาพัฒนาปรับปรุงการบริหารงานให้มีประสิทธิภาพ					
20.ผู้บริหารสถานศึกษามอบหมายหน้าที่ให้ผู้ได้บังคับบัญชาอย่างชัดเจน					
หลักความคุ้มค่า					
21.ผู้บริหารสถานศึกษาจัดสรรทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดได้อย่างคุ้มค่า					
22.ผู้บริหารสถานศึกษามีการรณรงค์ให้บุคลากรอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม					
23.ผู้บริหารสถานศึกษามีการวางแผนและสำรวจการใช้วัสดุอุปกรณ์					
24.ผู้บริหารสถานศึกษาควบคุมดูแลบำรุงรักษาซ่อมแซมอาคารสถานที่อย่างต่อเนื่อง					

ตอนที่ 3 ปัญหาและข้อเสนอแนะในการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานของผู้สถานศึกษา

ปัญหา	ข้อเสนอแนะ

ขอขอบคุณที่ให้ความร่วมมือ

ภาคผนวก ง

ค่าความเชื่อมั่น

ค่าความเชื่อมั่น (Reliability)

หลักนิติธรรม	.8974
หลักคุณธรรม	.6784
หลักความโปร่งใส	.7542
หลักการมีส่วนร่วม	.9786
หลักความรับผิดชอบ	.7761
หลักความคุ้มค่า	.8856
รวมทุกหลัก	.8240

มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา

ภาคผนวก จ

หนังสือขอความอนุเคราะห์ในการค้นคว้าอิสระ

ที่ ศธ ๐๕๕๙/ว ๒๖๓

มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา
อำเภอเมือง จังหวัดยะลา
๙๕๐๐๐

๒๖ กันยายน ๒๕๕๕

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ทดลองใช้เครื่องมือในการค้นคว้าอิสระ

เรียน

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม จำนวน ชุด

ด้วยนายพิชากรณ์ นาคเนียม นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา กำลังดำเนินการค้นคว้าอิสระ เรื่อง “การใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอเมืองยะลา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษายะลา เขต ๑” โดยมีอาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ ดังนี้

๑. ดร.บุญสิทธิ์ ไชยชนะ

อาจารย์ที่ปรึกษา การค้นคว้าอิสระหลัก

๒. ดร.จรัญ แก้วเอียน

อาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระร่วม

ในการทำการค้นคว้าอิสระครั้งนี้ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา ขอความอนุเคราะห์จากท่านได้โปรดกรอกข้อมูล ในแบบสอบถาม เพื่อทดลองเครื่องมือในการค้นคว้าอิสระ

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ทราบอนุเคราะห์ และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประยูร ดำรงรักษ์)

รองอธิการบดี รักษาการแทน

อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา

สำนักงาน บัณฑิตศึกษา

โทร ๐๗๓ - ๒๕๙๖๔๔

โทรสาร ๐๗๓ - ๒๕๙๖๑๐

ที่ ศธ ๐๕๕๙/ว ๓๐๒๒

มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา
อำเภอเมือง จังหวัดยะลา
๙๕๐๐๐

๙ ตุลาคม ๒๕๕๕

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ตอบแบบสอบถาม

เรียน

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม จำนวน ชุด

ด้วยนายพิชากรณ์ นาคเนียม นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา กำลังดำเนินโครงการวิจัยการค้นคว้าอิสระ เรื่อง “การใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอเมืองยะลา” สังกัดหน่วยงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษายะลา เขต ๑” โดยมีอาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ ดังนี้

๑. ดร.บุญสิทธิ์ ไชยชนะ

อาจารย์ที่ปรึกษา การค้นคว้าอิสระหลัก

๒. ดร.จรัญ แก้วเอียน

อาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระร่วม

ในการทำการค้นคว้าอิสระครั้งนี้ นักศึกษาจะต้องเก็บรวบรวมแบบสอบถามจากหน่วยงานของท่าน จึงขอความอนุเคราะห์ได้โปรดตอบแบบสอบถาม ดังรายละเอียดที่ส่งมาด้วยแล้วนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ไกรสร ศรีไตรรัตน์)
อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา

สำนักงานบัณฑิตศึกษา

โทรศัพท์ - ๒๙๙๖๔๔

โทรสาร ๐๗๓ - ๒๙๙๖๔๖

ที่ ศธ ๐๕๕๙/ว ๒๕๕๙

มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา
อำเภอเมือง จังหวัดยะลา
๙๕๐๐๐

๒๑ กันยายน ๒๕๕๕

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ตรวจสอบคุณภาพแบบสอบถาม

เรียน นายอดิพันธ์ ปากบารา

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม จำนวน ๑ ชุด

ด้วยนายพิชากรณ์ นาคเนียม นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา กำลังดำเนินการทำการค้นคว้าอิสระ เรื่อง “การใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอเมืองยะลา” สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษายะลา เขต ๑” โดยมีอาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ ดังนี้

๑. ดร.บุญสิทธิ์ ไชยชนะ

อาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระหลัก

๒. ดร.จรรณี แก้วเอี่ยม

อาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระร่วม

มหาวิทยาลัยฯ เห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถในสาขาที่กล่าวถึง จึงขอความอนุเคราะห์จากท่าน ในการตรวจสอบคุณภาพแบบสอบถาม ซึ่งเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ไกรสร ศรีไตรรัตน์)

อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา

สำนักงานยุติศึกษา

โทร: ๐๗๓ - ๒๙๙๖๔๔

โทรสาร: ๐๗๓ - ๒๙๙๖๑๐

ที่ ศธ ๐๕๕๙/ว ๒๙๙๕

มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา
อำเภอเมือง จังหวัดยะลา
๙๕๐๐๐

๒๗ กันยายน ๒๕๕๕

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ตรวจสอบคุณภาพแบบสอบถาม

เรียน ดร.พีรศักดิ์ รัตนะ

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม จำนวน ๑ ชุด

ด้วยนายพิชากรณ์ นาคเนียม นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา กำลังดำเนินการทำการค้นคว้าอิสระ เรื่อง “การใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอเมืองยะลา” สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษายะลา เขต ๑” โดยมีอาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ ดังนี้

๑. ดร.บุญสิทธิ์ ไชยชนะ

๑. อาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระหลัก

๒. ดร.จรัญ แก้วเอียน

๒. อาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระร่วม

มหาวิทยาลัยฯ เห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถในสาขาวิชาดังกล่าว จึงขอความอนุเคราะห์จากท่าน ในการตรวจสอบคุณภาพแบบสอบถาม ซึ่งเป็นเครื่องมือใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ไกรสร ศรีไตรรัตน์)

อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา

สำนักส่งเสริมและพัฒนา

โทรศัพท์ - ๒๙๙๖๔๔

โทรสาร - ๒๙๙๖๑๐

ที่ ศธ ๐๕๕๙/ว ๒๔๙๔

มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา
อำเภอเมือง จังหวัดยะลา
๙๕๐๐๐

๒๓ กันยายน ๒๕๕๕

เรื่อง ขออนุญาตตรวจสอบคุณภาพแบบสอบถาม

เรียน นายสุพรรณ ชื่นจำย

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม จำนวน ๑ ชุด

ด้วยนายพิชากร ณาคเนียม นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา กำลังดำเนินการทำการค้นคว้าอิสระ เรื่อง “การใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอเมืองยะลา จัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษายะลา เขต ๑” โดยมีอาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ ดังนี้

๑. ดร.บุญสิทธิ์ ไชยชนะ

อาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระหลัก

๒. ดร.จตุณี แก้วเอียน

อาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระร่วม

มหาวิทยาลัยฯ เห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถในสาขาที่กล่าว จึงขออนุญาตจากท่าน ในการตรวจสอบคุณภาพแบบสอบถาม ซึ่งเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ไกรสร ศรีไตรรัตน์)
อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา

สำนักงานบ. ขิดศึกษา

โทร. ๐๙๓ - ๒๙๙๖๔๔

โทร. ๐๙๓ - ๒๙๙๖๑๐

ที่ ศธ ๐๕๕๙/ว ๒๙๙๕

มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา
อำเภอเมือง จังหวัดยะลา
๙๕๐๐๐

๒๗ กันยายน ๒๕๕๕

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ตรวจสอบคุณภาพแบบสอบถาม

เรียน นายณรงค์ ชูเพชร

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม จำนวน ๑ ชุด

ด้วยนายพิชากรณ์ นาคเนียม นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา กำลังดำเนินการทำการค้นคว้าอิสระ เรื่อง “การใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอเมืองยะลา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษายะลา เขต ๑” โดยมีอาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ ดังนี้

๑. ดร.บุญสิทธิ์ ไชยชนะ

อาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระหลัก

๒. ดร.จรรณี แก้วเอียน

อาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระร่วม

มหาวิทยาลัยฯ เห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถในสาขาศึกษาดังกล่าว จึงขอความอนุเคราะห์จากท่าน ในการตรวจสอบคุณภาพแบบสอบถาม ซึ่งเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ไกรสร ศรีไตรรัตน์)

อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา

สำนักงานนิติศึกษา

โทร. ๐๗๓ - ๕๙๖๔๔

โทรสาร ๐๗๓ - ๕๙๖๑๐

ที่ ศธ ๐๕๕๙/ว ๒๗๙๕

มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา
อำเภอเมือง จังหวัดยะลา
๙๕๐๐๐

๒๖ กันยายน ๒๕๕๕

เรื่อง ขออนุมัติโครงการตรวจสอบคุณภาพแบบสอบถาม

เรียน ดร.กิตติ เรืองเรืองกุลฤทธิ

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม จำนวน ๑ ชุด

ด้วยนายพิชากรณ์ นาคเนียม นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา กำลังดำเนินการทำการค้นคว้าอิสระ เรื่อง “การใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอเมืองยะลา” สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษายะลา เขต ๑” โดยมีอาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ ดังนี้

๑. ดร.บุญสิทธิ์ ไชยชนะ

อาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระหลัก

๒. ดร.จรูญ แก้วเอียน

อาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระร่วม

มหาวิทยาลัยฯ เห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถในสาขาวิชาดังกล่าว จึงขออนุมัติจากท่าน ในการตรวจสอบคุณภาพแบบสอบถาม ซึ่งเป็นเครื่องมือใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความเห็นและขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ไกรสร ศรีไตรรัตน์)

อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา

สำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม

โทร ๐๗๓ - ๒๙๖๔๔

โทรสาร ๐๗๓ - ๒๙๖๑๐

ภาคผนวก ฉ

รายชื่อหน่วยงานที่ให้ทดลองเครื่องมือ

รายชื่อหน่วยงานที่ให้ทดลองเครื่องมือ
สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปัตตานี
เขต 1

1. โรงเรียนเมืองปัตตานี
2. โรงเรียนบ้านบานา
3. โรงเรียนบ้านสะบารัง
4. โรงเรียนบ้านรูสะมิแล
5. โรงเรียนบ้านคูวิง
6. โรงเรียนบ้านปาเราะ
7. โรงเรียนบ้านกรือเซะ
8. โรงเรียนบ้านชุมชนบ้านยูโย
9. โรงเรียนชุมชนบ้านสะนิง
10. โรงเรียนบ้านชุมชนกะมิยอ

ภาคผนวก ฉ

รายชื่อหน่วยงานที่ให้ทดลองเครื่องมือ

**รายชื่อหน่วยงานที่ให้ทดลองเครื่องมือ
สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปัตตานี**

เขต 1

1. โรงเรียนเมืองปัตตานี
2. โรงเรียนบ้านบานา
3. โรงเรียนบ้านสะบารัง
4. โรงเรียนบ้านรูสะมิแล
5. โรงเรียนบ้านคูวิง
6. โรงเรียนบ้านปาเราะ
7. โรงเรียนบ้านกรือเซะ
8. โรงเรียนบ้านชุมชนบ้านยูโย
9. โรงเรียนชุมชนบ้านสะนิง
10. โรงเรียนบ้านชุมชนกะมิยอ

ภาคผนวก ข

รายชื่อหน่วยงานที่ทำการค้นคว้าอิสระ

รายชื่อหน่วยงานที่ทำการค้นคว้าอิสระ
สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 1

1. โรงเรียนประชาอุทิศ
2. โรงเรียนคุรุชนพัฒนา
3. โรงเรียนวัดหน้าถ้ำ (พุทธไสยานุสรณ์)
4. โรงเรียนบ้านถ้ำศิลป์
5. โรงเรียนบ้านธารน้ำผึ้ง
6. โรงเรียนบ้านเบอเส็ง
7. โรงเรียนบ้านลิมุค
8. โรงเรียนบ้านสาอ
9. โรงเรียนบ้านบาโด
10. โรงเรียนบ้านยูโป (รุ่งวิทยา)
11. โรงเรียนบ้านคลองทราย
12. โรงเรียนบ้านศรีพัฒนาราม
13. โรงเรียนวังธาราธิปวิทยา
14. โรงเรียนวัดชมพูนุสเถิต
15. โรงเรียนบ้านทุ่งเหียง
16. โรงเรียนบ้านจาหมัน
17. โรงเรียนบ้านคันหยี
18. โรงเรียนบ้านเหนือ (วัดลำพะยา 2)
19. โรงเรียนบ้านบาตัน (ฟรอยด์รอสอนุสรณ์)
20. โรงเรียนบ้านตาโละ

21. โรงเรียนบ้านปอเยาะ
22. โรงเรียนบ้านทุ่งคา
23. โรงเรียนวัดลำใหม่
24. โรงเรียนบ้านป้อพ้อ
25. โรงเรียนบ้านตาสา
26. โรงเรียนบ้านพร่อน
27. โรงเรียนบ้านตลาดลำใหม่
28. โรงเรียนวัดลำพะยา
29. โรงเรียนบ้านตาเซะ
30. โรงเรียนบ้านเบญญา
31. โรงเรียนบ้านบุดี
32. โรงเรียนบ้านจือเนื้อแร
33. โรงเรียนบ้านยะลา
34. โรงเรียนบ้านปาโจ
35. โรงเรียนสลากกินแบ่งสงเคราะห์ 134
36. โรงเรียนสามแยกบ้านเนียง (สิทธิพันธ์อนุกุล)
37. โรงเรียนบ้านพงฮือไร
38. โรงเรียนคุรุชนพัฒนา
39. โรงเรียนอนุบาลยะลา
40. โรงเรียนบ้านนิบงพัฒนา
41. โรงเรียนนิบงชนูปถัมภ์
42. โรงเรียนบ้านท่าสาป

ภาคผนวก ข

รายชื่อหน่วยงานที่ทำการค้นคว้าอิสระ

รายชื่อหน่วยงานที่ทำการค้นคว้าอิสระ
สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 1

1. โรงเรียนประชาอุทิศ
2. โรงเรียนคุรุชนพัฒนา
3. โรงเรียนวัดหน้าถ้ำ (พุทธไสยานุสรณ์)
4. โรงเรียนบ้านถ้ำศิลป์
5. โรงเรียนบ้านธารน้ำผึ้ง
6. โรงเรียนบ้านเบอเส้ง
7. โรงเรียนบ้านลิมุค
8. โรงเรียนบ้านสาคอ
9. โรงเรียนบ้านบาโด
10. โรงเรียนบ้านยูโป (รุ่งวิทยา)
11. โรงเรียนบ้านคลองทราย
12. โรงเรียนบ้านศรีพัฒนาราม
13. โรงเรียนวังธาราธิปวิทยา
14. โรงเรียนวัดชมพูนุสเถิต
15. โรงเรียนบ้านทุ่งเหียง
16. โรงเรียนบ้านจาหมัน
17. โรงเรียนบ้านคันหยี
18. โรงเรียนบ้านเหนือ (วัดลำพะยา 2)
19. โรงเรียนบ้านบาตัน (ฟรอยด์รอสอนุสรณ์)
20. โรงเรียนบ้านตาโละ
21. โรงเรียนบ้านปอเยาะ
22. โรงเรียนบ้านทุ่งคา

23. โรงเรียนวัดลำใหม่
24. โรงเรียนบ้านป้อพ้อ
25. โรงเรียนบ้านดาสา
26. โรงเรียนบ้านพร่อน
27. โรงเรียนบ้านตลาดลำใหม่
28. โรงเรียนวัดลำพะยา
29. โรงเรียนบ้านตาเซะ
30. โรงเรียนบ้านเบญญา
31. โรงเรียนบ้านนุดี
32. โรงเรียนบ้านจื่อนือแร
33. โรงเรียนบ้านยะลา
34. โรงเรียนบ้านปาโจ
35. โรงเรียนสลากกินแบ่งสงเคราะห์ 134
36. โรงเรียนสามแยกบ้านเนียง (สิทธิพันธ์อนุกุล)
37. โรงเรียนบ้านพงฮือไร
38. โรงเรียนคุรุชนพัฒนา
39. โรงเรียนอนุบาลยะลา
40. โรงเรียนบ้านนิบงพัฒนา
41. โรงเรียนนิบงชนูปถัมภ์
42. โรงเรียนบ้านท่าสาป

ภาคผนวก ข

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญที่ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญที่ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

1. นายอดิษฐ์ ปากบารา

ตำแหน่ง รองเลขาธิการศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ฝ่ายการศึกษา)

สถานที่ทำงาน ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ศอ.บต.)

2. ดร.พิรศักดิ์ รัตนะ

ตำแหน่ง ผู้อำนวยการสำนักประสานนโยบายการศึกษา ศาสนา วัฒนธรรมและกีฬา

สถานที่ทำงาน ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ศอ.บต.)

3. นายสุพรรณ ชื่นจ้าย

ตำแหน่ง รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 1

สถานที่ทำงาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 1

4. นายณรงค์ ชูเพชร

ตำแหน่ง ผู้อำนวยการกองการศึกษา

สถานที่ทำงาน องค์การบริหารส่วนจังหวัดยะลา

5. ดร.กิตติ เรืองเริงกุลฤทธิ

ตำแหน่ง ปลัดเทศบาลเมืองรามันห์และอาจารย์พิเศษมหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา

สถานที่ทำงาน เทศบาลเมืองรามันห์

ภาคผนวก ข

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญที่ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญที่ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

1. นายอดิษฐ์ ปากบารา

ตำแหน่ง รองเลขาธิการศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ฝ่ายการศึกษา)

สถานที่ทำงาน ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ศอ.บต.)

2. ดร.พิรศักดิ์ รัตนะ

ตำแหน่ง ผู้อำนวยการสำนักประสานนโยบายการศึกษา ศาสนา วัฒนธรรมและกีฬา

สถานที่ทำงาน ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ศอ.บต.)

3. นายสุพรรณ ชื่นจ้าย

ตำแหน่ง รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 1

สถานที่ทำงาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 1

4. นายณรงค์ ชูเพชร

ตำแหน่ง ผู้อำนวยการกองการศึกษา

สถานที่ทำงาน องค์การบริหารส่วนจังหวัดยะลา

5. ดร.กิตติ เรืองเริงกุลฤทธิ

ตำแหน่ง ปลัดเทศบาลเมืองรามันห์และอาจารย์พิเศษมหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา

สถานที่ทำงาน เทศบาลเมืองรามันห์

ประวัติผู้ทำการค้นคว้าอิสระ

ชื่อ-สกุล	นายพิชากรณ์ นาคเนียม
วัน เดือน ปี เกิด	19 พฤศจิกายน 2519
ที่อยู่ปัจจุบัน	9/47 ถนนวงเวียน 3 ตำบลสะเตง อำเภอเมือง จังหวัดยะลา
ประวัติการศึกษา	บรบ. การจัดการการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
ประสบการณ์ทำงาน	1. นักวิเคราะห์นโยบายและแผน สำนักงานตรวจราชการและติดตามประเมินผล สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ 2. นักวิชาการศึกษา สำนักประสานนโยบายการศึกษา ศาสนา วัฒนธรรมและกีฬา ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ศอ.บต.)
ตำแหน่งหน้าที่การงานปัจจุบัน	นักวิชาการศึกษา
สถานที่ปฏิบัติงาน	สำนักประสานนโยบายการศึกษา ศาสนา วัฒนธรรมและกีฬา ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ศอ.บต.)